

T.C

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ALGILADIKLARI EBEVEYN
TUTUMLARI İLE BENLİK SAYGILARI VE EŞ SEÇME
TERCİHLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Merve BİROĞLU

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin OZAN

İstanbul, 2024

T.C
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ALGILADIKLARI EBEVEYN
TUTUMLARI İLE BENLİK SAYGILARI VE EŞ SEÇME
TERCİHLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Merve BİROĞLU

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin OZAN

İstanbul, 2024

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Ebeveyn Tutumları ile Benlik Saygıları ve Eş Tercihleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın tüm yazım aşamalarının tarafımdan bilimsel ahlak ve etik kurallara uygun olacak şekilde yazıldığını, hiçbir kısmında etik dışı davranmadığımı, tezimde yer alan bütün bilgilerin akademik bir çalışma sonucu elde edildiğini ve yararlandığım tüm eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Tarih

Merve Biroğlu

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez çalışmam boyunca değerli görüşlerini esirgemeyen sayın hocam Dr. Yasemin OZAN'a katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

En önemli teşekkürü, tüm hayatım boyunca bana destek olan, emek veren ve bana güvenen, yaşadığım tüm zorluklarımı kolaylaştırmaya çalışan ve bu aşamaya gelmemin mimarları olan annem Türkan Biroğlu'na ve babam Şener Biroğlu'na sunmak istiyorum. Aynı zamanda sevgili abim Hakkı Biroğlu ve biricik kardeşim Efnan Mina Biroğlu'na bütün tez yazım sürecimde ve yine hayatım boyunca tüm zorluklarımda bana olan desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Bir diğer teşekkürü, bütün hayatım ve ilkokuldan yüksek lisans eğitim öğretim sürecime kadar bana destek olan, bütün imkanlarını seferber eden ve şu an bu tezi yazabilmemde en büyük katkı sahibi insanlardan birisi olan sevgili dayım ve iş verenim Nevzat Argun'a etmek istiyorum.

Tüm süreç boyunca ve özellikle veri toplama aşamalarında benden desteklerini esirgemeyen ismini sayamadığım bütün hocalarıma, bütün dostlarıma ve destek olan herkese emeklerinden dolayı şükranlarımı sunuyorum.

Merve Biroğlu

İstanbul, 2024

ÖZET

Bu araştırmanın amacı İstanbul ili içerisinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları (demokratik, otoriter, koruyucu-istekçi) ile benlik saygıları ve eş seçme tercihleri alt boyutları (beraber yaşama, tam güven, idealleştirme, aşk yeterli, zıt kutuplar ve çaba göstermeme) arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma verileri Kişisel Bilgi Formu, Algılanan Anne Baba Tutum Ölçeği, Romantizm ve Eş Seçim Tutum Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonuçları SPSS- 27 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bağımsız Örneklem T-testi, Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi, Kruskal- Wallis H Analizi, Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan bireylerin %82,1'i kadın (389 kişi), %17,9'u erkek (85 kişi) olmak üzere toplam 474 kişidir.

Araştırma bulgularına göre algılanan ebeveyn tutumu alt boyutları ile eş seçme tercihi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Algılanan demokratik ebeveyn tutumu ile eş seçme tercihleri arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı ilişki, algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu ile eş seçme tercihleri arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı ilişki, algılanan otoriter ebeveyn tutumu ile eş seçme tercihleri arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Algılanan ebeveyn tutumları alt boyutları ve benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Algılanan demokratik ebeveyn tutumu arttıkça benlik saygısı artmakta, algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu ve algılanan otoriter ebeveyn tutumu arttıkça benlik saygısı azalmaktadır.

Cinsiyet ve eş tercihleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise eş seçme tercihlerinin cinsiyet açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn tutumu, eş tercihi, benlik saygısı

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the relationship between perceived parental attitudes (democratic, authoritarian, protective-demanding) and self-esteem and sub-dimensions of mate selection preferences (cohabitation, full trust, idealization, love is enough, opposites and lack of effort) of university students studying in Istanbul. The data were collected using the Personal Information Form, Perceived Parental Attitudes Scale, Romance and Mate Selection Attitudes Scale and Rosenberg Self-Esteem Scale. The results of the research were analyzed using SPSS- 27 program. Independent Sample T-test, One-Way Variance (ANOVA) Analysis, Kruskal-Wallis H Analysis, Pearson and Spearman Correlation Analysis were applied.

A total of 474 individuals participated in the research of which 82.1% were female (389 people) and 17.9% were male (85 people).

According to the research findings, a significant relationship was found between the sub-dimensions of perceived parental attitudes and preference for choosing a spouse.

There was a positive and very weak significant relationship between perceived democratic parental attitude and mate choice preferences, a positive and very weak significant relationship between perceived protective-demanding parental attitude and mate choice preferences, and a positive and very weak significant relationship between perceived authoritarian parental attitude and mate choice preferences.

A significant relationship was found between the sub-dimensions of perceived parental attitudes and self-esteem. As perceived democratic parental attitude increases, self-esteem increases; as perceived protective-demanding parental attitude and perceived authoritarian parental attitude increase, self-esteem decreases.

When the relationship between gender and spouse preferences was analyzed, it was found that the preferences for choosing a spouse did not differ significantly in terms of gender.

Keywords: Parental attitude, mate preference, self-esteem.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	6
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Alt Problemler	6
1.4. Araştırmanın Önemi	7
1.5. Araştırmanın Sayıltıları.....	8
1.7. Tanımlar	8
İKİNCİ BÖLÜM.....	10
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1. Genç Yetişkinlik	10
2.1.1. Kuramsal Çatı: Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı.....	11
2.2. Algılanan Ebeveyn Tutumu.....	12
2.2.1. Ebeveynlik Nedir?	12
2.2.2.Ebeveyn Tutumu Nedir?	12
2.2.3. Algılanan Ebeveyn Tutumu Nedir?	13
2.2.4.Ebeveyn Tutumları ile İlgili Kuramsal Çerçeve	13
2.2.4.1. Psikanalitik Kuram	13
2.2.4.2. Davranışsal Kuram	14

2.2.4.3. Baumrind'in Yaptığı Sınıflandırma.....	14
2.2.4.4.Maccoby ve Martin'e Göre İki Boyutlu Bakış Açısı	14
2.2.5.Günümüzde Yaygın Ebeveyn Tutumları	15
2.2.5.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu	15
2.2.5.2. Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci Ebeveyn Tutumu.....	15
2.2.5.3. Aşırı Otoriter ve Baskıcı Ebeveyn Tutumu.....	15
2.2.5.4. İzin Verici Ebeveyn Tutumu	16
2.2.5.5. Reddedici/ İhmalkâr Ebeveyn Tutumu	16
2.2.5.6. Helikopter Ebeveynlik	16
2.3. Benlik Saygısı	17
2.3.1. Benlik Nedir?	17
2.3.2. Benlik Saygısı Nedir?	18
2.3.3. Benlik Saygısının Gelişmesi	19
2.3.4. Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler	21
2.3.5. Düşük ve Yüksek Benlik Saygısı.....	22
2.4. Eş Tercihi	23
2.4.1 Eş Tercihi Yaparken Dikkat Edilen Noktalar	24
2.4.1.1. Kişisel Özellikler	24
2.4.1.2. Fiziksel Özellikler.....	24
2.4.1.3. Eğitim Düzeyi	24
2.4.1.4. Ekonomik Özellikler.....	25
2.4.1.5. Yaş.....	25
2.4.1.6. Yetiştirme Tarzı ve Ailenin Etkisi.....	25
2.4.1.7. İdeolojik ve Dini Görüş	26
2.4.2 Eş Tercihi ile İlgili Kuramlar	26
2.4.2.1.Psikanalitik Kuram	26
2.4.2.2. Benzerlik Kuramı.....	26

2.4.2.3. Tamamlayıcılık Kuramı	27
2.4.2.4. Uyarın-Değer-Rol Kuramı	27
2.4.2.5. Cinsel Stratejiler Kuramı	27
2.4.2.6. Evrimsel Kuram	27
2.4.2.7. Sosyal Rol Kuramı	28
2.4.3. Eş Tercih Konusunda Yapılmış Çeşitli Araştırmalar	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	33
GEREÇ VE YÖNTEM.....	33
3.1. Araştırmanın Modeli	33
3.2. Araştırmanın Örneklemi	33
3.3. Veri Toplama Araçları	33
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	34
3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ).....	34
3.3.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	34
3.3.4. Romantizm ve Eş Seçim Tutum Ölçeği.....	35
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	35
3.4.1. Verilerin Toplanması	35
3.4.2. Verilerin Analizi	36
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	37
BULGULAR.....	37
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	57
TARTIŞMA VE SONUÇ	57
5.1. Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Eş Tercihleri Arasındaki İlişkinin Yorumlanması	57
5.2. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Yorumlanması	60
5.3. Cinsiyet ve Eş Tercihleri Arasındaki İlişkinin Yorumlanması	61
5.4. Cinsiyet ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin Yorumlanması.....	63

5.5. Ebeveyn Durumunun Değişkenler Üzerine Etkisinin Yorumlanması	64
5.6. Eş Seçme Tercihleri ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişkinin Yorumlanması	65
5.7. Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişkinin Yorumlanması	66
ÖNERİLER	68
KAYNAKÇA	69
EKLER	79
EK 1:	79
Özgeçmiş	79
EK 2	86
Kişisel Bilgi Formu	86
EK 3	87
ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ	87
EK 4	89
REST Ölçeği	89
EK 5	92
ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ	92

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Cinsiyete Göre Eş Tercihinde Arzu Edilen Özellikler.....	29
Tablo 2. Ölçeklerin Normallik Varsayımı Analizi ve Güvenilirlik Analizi.....	37
Tablo 3. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Ait Bilgiler.....	38
Tablo 4. Cinsiyet Değişkeni İçin T-Test Tablosu.....	39
Tablo 5. Ebeveyn Durumu Değişkeni İçin T-Test Tablosu.....	41
Tablo 6. Sınıf Değişkeni İçin Tek Yönlü Anova Analizi.....	43
Tablo 7. Sınıf Değişkeni İçin Kruskal Wallis-H Analizi.....	46
Tablo 8. Ebeveyn Bilgisi Değişkeni İçin Kruskal Wallis-H Analizi.....	49
Tablo 9. Bütün Ölçekler ve Değişkenler İçin Korelasyon Analizi Tablosu.....	52

KISALTMALAR

ABTÖ: Anne Baba Tutum Ölçeği

akt: Aktaran

REST: Romantizm ve Eş Seçim Tutum Ölçeği

vd: ve diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde çalışmaya dair genel bilgiler, kavramlar, çalışmanın amacı ve önemi anlatılacaktır.

Doğum öncesinde döllenme ile başlayan ve hayat boyu devam eden gelişim; fiziksel, duygusal, sosyal, zihinsel ve dil gibi alanlarda bireyin hayat boyu yaşadığı tecrübelerinin bütününe kapsayan dinamik bir süreçtir (Ummanel, 2016). Bu süreç içerisinde gelişim dönemleri doğum öncesinden başlayarak sırasıyla bebeklik dönemi, çocukluk dönemi, ergenlik dönemi, yetişkinlik dönemi ve yaşlılık dönemi olarak ele alınır ve incelenir (Tuzer, 2016). Gelişim sürekli olan, belli aşamalardan geçen, çevreden etkilenen, içerisinde belirli kritik dönemleri bulunduran, gelişimsel alanların birbirini etkilediği ve bireysel farklılıkların da görüldüğü bir süreç olarak tanımlanır ve bunlara gelişimin her insan için aynı olan evrensel ilkeleri denmektedir (Ummanel, 2016).

Birçok araştırmacı gelişim sürecini yaşam dönemlerine ayırarak incelemiş ve bu yaşam dönemlerinde insanların belirli gelişimsel görevleri olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmacılardan olan Erikson, geliştirdiği psikososyal gelişim kuramında gelişimin sekiz evreden oluştuğunu belirtmiştir (Özdemir vd., 2012). Bu gelişim evreleri;

1. Güvene Karşı Güvensizlik Evresi- Bebeklik (0-1,5 Yaş)
2. Bağımsızlığa Karşı Utanç ve Şüphe Evresi – Erken Çocukluk (1-3 Yaş)
3. Girişimciliğe Karşı Suçluluk Evresi – Oyun Çağı (3-5 Yaş)
4. Başarı ve Üretkenliğe Karşı Aşağılık Evresi – Okul Çağı (5-11 Yaş)
5. Kimlik Kazanmaya Karşı Kimlik Karmaşası Evresi – Ergenlik (12-19 Yaş)
6. Yakınlığa Karşı Uzaklaşma ve Yalnızlık Evresi – Genç Yetişkinlik (20-40 Yaş)
7. Üretkenlik Karşısında Durgunluk Evresi- Yetişkinlik (40-60 Yaş)
8. Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk Evresi – Yaşlılık (60 +) (Taşçı ve Bilge, 2021; Köksal Akyol, A., 2019)

Aynı zamanda Erikson, her evrenin içerisinde bir kriz ve çatışma barındırdığını, bu kriz ve çatışmaların da bireyin kendisini gerçekleştirebilmesi adına önemli birer dönüm

noktası olduğunu belirtir ve kişilerin bu çatışmaları ne kadar sağlıklı atlatabilirse o kadar olumlu bir kişilik geliştirebileceğini belirtir (Özdemir vd., 2012)

Erikson'un bahsettiği gelişim evrelerinden altıncısı olan genç yetişkinlik dönemi, ergenlik sonrasında kişinin yakın ilişkiler kurmaya başladığı dönemdir ve bu durum, genç yetişkinlik döneminin gelişimsel görevidir (Tuzer, 2016). Aynı zamanda kişilerin belli tutumlara ve alışkanlıklara sahip olmaya başladıkları ve evlilik gibi ciddi ilişkilerin temel atıldığı önemli bir dönemdir (Öztekin, 2016). Bu dönemde yakın ilişkiler geliştirmeyi başaramayan birey yalıtılmışlık ve yalnızlık duygusu yaşar ve bu durum da kişiliği olumsuz etkiler (Tuzer, 2016).

Genç yetişkinlik dönemi Türkiye'de genel olarak üniversiteye giriş, mezuniyet ve sonrasındaki birkaç seneyi kapsamaktadır (akt: Örbeyi, 2022)

Genç yetişkinlik dönemini araştıran bir diğer araştırmacı Havighurst'a göre (1972) ise, bu dönemin gelişim görevi eş tercihi yapabilmek ve bu eşle yaşamayı öğrenebilmektir (Çok, 1993). Jeffrey Arnett (1994), genç yetişkinlik dönemini beliren yetişkinlik olarak tanımlamış ve bu dönemde kurulan ilişkilerin daha çok kurulacak olan aileye ve tercih edeceği eşe yönelik olduğunu belirtmiştir (akt: Tuzer, 2016).

Aile, bireyin sosyal becerileri ve kazanımlarını, sağlıklı kişilik gelişimini, ahlaki ve duygusal gelişimini ilk edindiği sistemdir (Mertol Ilgar, 2022). Çocukların ilk etkileşimlerini sağladıkları, sosyalleşmeyi ilk öğrendikleri ve ilk rol modellerini edinmeye başladıkları toplumun en küçük yapı taşıdır (Aydın, 2019).

Çocukların aile içinde ilk etkileşim kurduğu kişiler ebeveynleridir ve bu etkileşim yolu ile sosyalleşme yolunda ilk adımlarını atmış olurlar ve toplumsal rolleri öğrenmeye başlarlar (Aydın, 2019). Aile içinde tüm bireylerin bir yeri, rolü ve statüsü vardır. Bu sayede de birey, ailesinin vasıtasıyla toplum içinde yer edinir. Önce insan hayatına sonra da toplum hayatına şekil vermesi sebebiyle ailenin çocuklar üzerinde oldukça büyük bir etkisi vardır (Bülbül, 2014).

Bireylerin yetiştikleri aile ortamı ve büyüdükları çevrenin bilinmesi sergiledikleri davranışlarının nedenlerini ve özelliklerini anlayabilmek adına oldukça önemlidir. Çünkü insanlar davranışlarında çevresinin izlerini taşırlar (akt: Aydın, 2019). Bireylerin doğup büyüdükları çevre şartları olumlu ise bireyin gelişimi bu doğrultuda olumlu; çevre şartları olumsuz ise bireyin gelişimi de yine bu doğrultuda olumsuz etkilenmektedir. Yakın çevre

ve ebeveynler ile kurulan ilişkiler de hem dünyayı algılama şeklini hem de kendilik algısını etkilemektedir (Sezer, 2010).

Her anne baba çocuklarını yetiştirirken en iyi bildikleri ve kendilerini en çok yansıtan yöntem ve tutumları kullanırlar. Dolayısıyla da aileden aileye çocuk yetiştirme tutumlarında farklılıklar görülür. Bu farklılığın da bir diğer sebebi her anne babanın yetiştiği aile ortamının, çevre şartlarının, kültürün, yaşadıkları çocukluk deneyimlerinin birbirinden farklı olmasıdır (Aydın, 2019). Kimi anne babalar çocuklarına daha olumlu ve demokratik bir tutum sergilerken bazıları daha baskıcı ve korumacı tutum sergileyebilirler. Aynı zamanda çocuğun hem rol modeli olurlar hem de çocuğun kimlik gelişimini, tutum ve davranışlarını etkilerler (akt: Örbeyi, 2022; Aydın, 2019).

Ebeveyn tutumu; anne babaların veya bu roldeki diğer yetişkinlerin çocuk yetiştirirken benimsedikleri inançlar ve tutumlar neticesinde yansıttıkları yaklaşıma; bu yaklaşımın çocuklar tarafından algılanış biçimine de algılanan ebeveyn tutumu denilmektedir (akt: Varıcıer, 2019; Gülkaya, 2018). Çocukların kimlik ve kişilik gelişiminde algıladıkları ebeveyn tutumları ve aile içinde kendilerine seçtikleri rol modelleri oldukça önemlidir çünkü çocuklar büyüme sürecinde kendilerine seçtikleri rol modellere benzemeye çalışırlar ve onların davranışlarını benimseyerek aynı şekilde davranırlar (Danışman, 2018).

Çocuklarına demokratik, olumlu, sıcak bir tutum sergileyen ebeveynler aynı zamanda bu tutumlarında dengeli davranırlar; bu tutum neticesinde de çocuklar sağlıklı gelişim ve büyüme gösterirler (Özden Yıldırım, 2020). Çocuklarına aşırı koruyucu ve müdahaleci bir tutum ile yaklaşan ebeveynler ise çocuklarının ebeveynlerine bağımlı bireyler olmasına neden olurlar. Bu durumun sonucunda da özgüveni düşük, yetersizlik hissi fazla olan, kaygılı bireyler olurlar (Mertol Ilgar, 2022; Özden Yıldırım, 2020). Çocuğa sergilenen aşırı baskıcı bir tutum onun korkulu ve kaygılı birey olmasını sağlarken; sergilenen sınırsız ve aşırı izin verici bir tutum ise çocuğun etrafına karşı kural ve sınır bilincinin olmamasına neden olur (Mertol Ilgar, 2022; akt: Demir, 2023). Ebeveynleri tarafından reddedilen, ilgisizliğe ve ihmale maruz kalan çocukların ise kişilerarası ilişkilerinde sıkıntı yaşadığı görülmektedir (Özden Yıldırım, 2020). Yapılan araştırmalar, demokratik tutum ile büyüyen bireylerin otoriter tutum ile büyüyen bireylere göre daha özgüvenli, özsaygısı ve öz kabulü daha yüksek, kaygı ve depresyona daha az eğilimli,

topluma karşı daha adaptif bireyler olduğunu ortaya koymuştur (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005).

Erikson'un psikososyal gelişim kuramında yer alan evrelerden ilk sırada yer alan "temel güvene karşı güvensizlik" evresi bireylerin benlik saygılarının gelişiminde önemli yer tutmaktadır (Karaçelik, 2023). Benlik; bireyin kendisini nasıl tanımladığı ve algıladığı, kendisi ile ilgili düşünceleri demektir (Yavuzer, 2006). Birçok araştırmacı benlik kavramı üzerinde birçok araştırma gerçekleştirmiş ve benlik kavramını açıklamaya çalışmıştır. Kohut (1979), benliği "çekirdek benlik" ve "kendilik nesnesi" kavramları üzerinden açıklamıştır. Kendilik nesnesi ile kurulan ilişkiler sayesinde benliğin olumlu veya olumsuz etkilendiğini belirtmiştir (Schultz ve Schultz, 2007). Carl Rogers (1951) ise benliğin anne ve çocuk arasındaki ilişki ile şekillenmeye başladığını söylemiştir (Şahin Ekim, 2023; Schultz ve Schultz, 2007). Charles Cooley (1902) ise, "ayna benlik" kavramı üzerinde durmuştur. Benlik gelişiminde diğer insanların düşünce ve tepkilerinin önemli olduğunu, ayna benliğin bu düşünce ve tepkilerin yansıması olduğunu belirtmiştir (Sarıca, 2010; Soğukpınar, 2014). Benlik saygısı ise; bireyin şu anda olduğu ve ileride olmak istediği arasındaki farka dair duygu ve düşünceleri demektir (Yavuzer, 2006). Benlik saygısı da birçok araştırmacı tarafından incelenmiş ve tanımlanmıştır. Bu araştırmacılardan Rosenberg (1965) benlik saygısını, insanların kendileri hakkındaki değerlendirmeleri sonucunda ulaştıkları tutumlar olarak tanımlamıştır (akt: Ergüven, 2023). Benlik saygısı çeşitli durumlara göre değişen bir yapıdadır ve olumlu ve olumsuz olabilmektedir (akt: Çevik Demir, 2013).

Benlik ve benlik saygısı bebeklik döneminden itibaren insanların çevresiyle kurduğu ilişkiler neticesinde gelişmeye ve değişmeye başlar (Karaçelik, 2023). Ebeveynlerin sergiledikleri tutumlar benlik saygısını etkileyen en önemli faktörlerdendir (Şahin Ekim, 2023). Ebeveynler tarafından çocuğa yansıtılan anlayışlı, sevgi dolu ve olumlu yaklaşım ve tutumlar çocukların olumlu benlik saygısı geliştirmesini sağlar (Tözün, 2010). Bunun neticesinde de yüksek benlik saygısına ve yüksek özgüvenli bireyler olurlar (Şahin Ekim, 2023). Bunun aksine ebeveynlerden görülen olumsuz ebeveyn tutumları, belirli rahatsızlıklara veya engelle sahip olmak, olumsuz sosyoekonomik koşullar bireylerin düşük benlik saygısı geliştirmesine sebep olur (Yavuzer, 2006). Çuhadaroğlu (1996); ergenlik dönemine önem vermiş, bu döneme kadar benlik saygısı ne yönde gelişmişse ergenin gelişiminin de bu yönde olacağını belirtmiştir (akt: Erbil vd., 2018). Dolayısıyla

benlik saygısı üzerinde aile ve ebeveynlerin yanında okul ortamı da önemli bir etken olmaktadır (Şahin Ekim, 2023).

Genç yetişkinlik dönemi içerisinde yer alan üniversite dönemi gençlerin yaşamları için önemli bir dönemdir (Tuzer, 2016). Üniversitede okuyan gençler için bu dönemde en önemli iki konu eş tercihi ve iş tercihi olmaktadır. Bu dönemde eş tercihi yapmak ve evlenmek genç bireyin hayatında giderek önemli olmaktadır (Kesebir, 2023). Erikson’a göre ise bu dönemde kişiler yakınlık kurabilecekleri bir ilişki içinde olmaktadır (akt: Alıcı, 2023).

Evlilik, eş tercihi ve aile kurma hayat dönemleri içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir (Doğru, 2017). Eş tercihi, geçmiş dönemlerden bu yana birçok araştırmacı tarafından incelenen önemli bir konu olmuştur. Çünkü eş tercihi hem bireysel hem de toplumsal anlamda önemli sonuçlar meydana getiren bir kavramdır (Körük, 2019). Eş tercihi süreci geçmişten günümüze kadar her toplumda değişkenlik gösteren bir yapıda olmuştur. Geçmiş dönemlerde ataerkil toplumlarda kadınların söz sahibi olmadığı, yalnızca erkeklerin veya aile büyüklerinin verebildiği bir karar olmuştur (Doğru, 2017). Eskiden daha yaygın olarak kabul gören görücü usulü şeklindeki eş tercihi günümüzde artık önemini yitirerek flört etme sonucu eş tercihi şeklinde yaygınlaşmıştır ve daha çok bireyin kendi sorumluluğundadır (Korkulu, 2019).

“İnsanlar eş tercihini nasıl yaparlar?” sorusu senelerdir sorulmuş, bununla ilgili olarak geçmişten günümüze kadar birçok kuram ve görüş ortaya atılmış ve çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Altuntaş ve Atli, 2015). “Psikanalitik Kuram, Benzerlik Kuramı, Tamamlayıcılık Kuramı, Murstein’in Uyarıcı-Değer- Rol Kuramı, Cinsel Stratejiler Kuramı, Evrimsel Kuram ve Sosyal Rol Kuramı” eş tercihini açıklamaya çalışan kuramlardandır (Bacanlı, 2001; Efe, 2013). Bütün bu kuramların sonucuna göre ise eş tercihi rastgele olmayan bilinçli ve amaçlı tercihlerdir (Bacanlı, 2001).

Huzurlu, sağlıklı, mutlu bir aile ortamında ve doğru ebeveyn tutumları ile yetişmiş olmak çocukların geleceği açısından önemli olduğu kadar bu durum ilerideki eş tercihlerini de büyük oranda etkiler. Tercihlerini en doğru şekilde yapabilen bireyler gelecek nesillerde topluma iyi yetişmiş, sağlıklı ve terbiyeli bireyler yetiştirmeyi amaçlarlar. Bu durum toplum yapısını düzeltebilmenin ve kaliteli hale getirebilmenin en etkili yöntemlerindendir (Korkulu, 2019).

1.1.Araştırmanın Problemi

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları ile benlik saygıları ve eş seçme tercihleri arasında bir ilişki var mıdır?

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, üniversitede okuyan öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumları ile benlik saygıları ve eş seçme tercihleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın bağımsız değişkeni “algılanan ebeveyn tutumu”, bağımlı değişkenleri ise “eş tercihi” ve “benlik saygısı”dır. Aynı zamanda incelenen bu ilişkilerin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği de araştırmanın diğer bir amacıdır. İlaveten ebeveynler ile aynı evde büyümüş olmak, ebeveyn kaybı yaşamış olmak veya boşanmış ebeveynlere sahip olmanın değişkenler üzerinde etkisinin olup olmadığı da incelenecektir.

Tezin amacına yönelik olarak ise aşağıdaki sorulara cevap aranması planlanmıştır.

1. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları ile eş seçme tercihleri arasında ilişki var mıdır?
H 1: Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları ile eş seçme tercihleri arasında anlamlı ilişki vardır.
H 0: Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları ile eş seçme tercihleri arasında anlamlı ilişki yoktur.
2. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları ile benlik saygısı alt boyutları arasında ilişki var mıdır?
H 2: Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları ile benlik saygısı alt boyutları arasında anlamlı ilişki vardır.
H 0: Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları ile benlik saygısı alt boyutları arasında anlamlı ilişki yoktur.

1.3.Alt Problemler

1. Üniversite öğrencilerinin eş seçme tercihleri cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
2. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
3. Ebeveyn durumunun değişkenler üzerinde etkisi var mıdır?
4. Üniversite öğrencilerinin eş seçme tercihleri yaş değişkenine göre farklılık gösterir mi?

5. Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları yaş değişkenine göre farklılık gösterir mi?

1.4.Araştırmanın Önemi

Aile ve evlilik kurumu geçmişten itibaren varlığını sürdürmekte ve aynı zamanda önemli değişimleri de bünyesinde barındırmaktadır (Tuzer, 2016). Bu kurumu kurmak için de bireylerin yapmış oldukları eş tercihleri hayatta verilen en önemli kararlardan bir tanesi olmaktadır. Evlenme çağına gelmiş birçok genç için en önemli kararlardan birisi evlenme, çocuk sahibi olma ya da ya da evliliği çeşitli sebeplerden dolayı ertelemektir. Ertelemeye sebep olan etkenlerin başında boşanma oranlarında meydana gelen artışlar ve gençlerin bu artıştan kaynaklı yaşadığı kaygılar ön plana çıkmaktadır (akt: Tuzer, 2016). Toplum yapısındaki değişme ve bu değişmeye bağlı olarak bireysellikteki artış, kadın-erkek rollerindeki değişme vs. gibi etkenler genç bireylerin evliliğe bakış açılarını ve evlilikten beklentilerini değiştirmiştir. Evlenme çağına gelmiş olan genç bireyin kendini tanıması, kişisel özelliklerinin, hayata bakış açısının, hayattan ve evlilikten yana beklentilerinin ve bu sorumluluğu alabilecek olgunluğa sahip olmasının bilincinde olması oldukça önemlidir; zira bunların farkında olmazsa eğer yapmış olduğu tercihlerde bocalayacak ve hatalı karar verme ihtimali oldukça yüksek olacaktır. Bundan dolayı gençleri aile hayatı, eş tercihi, evlilik hayatı vs. gibi konularda bilgilendirmek oldukça önemlidir (akt: Akbaş vd.,2019). Bunun yanında ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlar, çocukların ileriki yaşamlarında çevre algılarını da şekillendirecektir (akt: Tunca ve Durmuş, 2018). Erken çocukluk yaşantıları ve ebeveyn ilişkileri hem kişinin sosyal-duygusal gelişimini etkiler hem de kişilik gelişiminde belirleyici unsur olmaktadır (Tunca ve Durmuş, 2018). Bu sebeple eş tercihi etkileyen bir unsur olarak algılanan ebeveyn tutumlarının önemi ön plana çıkmaktadır. İlaveten yine bireyin yaşam şeklini, dış dünyayla ve diğer bireylerle kurduğu iletişim ve ilişkinin niteliğini belirleyen unsurlardan birisi de benlik saygısıdır ve benlik saygısı yaşam boyu süren dinamik bir süreçtir (Cevher ve Buluş, 2007). Dolayısıyla iletişim ve ilişki şekli üzerinde bu kadar önemli olan benlik saygısının algılanan ebeveyn tutumundan nasıl etkilendiği de bu araştırmanın temel konusu olacaktır.

Bu zamana kadar benlik saygısı, eş tercihi ve algılanan ebeveyn tutumları üzerine çeşitli şekillerde yapılmış olan birçok araştırmanın mevcut olması bu konuların ve araştırma konumuzun önemini destekler niteliktedir. Alanyazında birçok araştırma mevcut

olmasına rağmen bu önemli üç başlığı tek çatı altında toplayan bir çalışma mevcut değildir.

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn tutumları ile benlik saygıları ve eş tercihleri arasındaki ilişki incelenecektir.

1.5.Araştırmanın Sayıtları

Araştırmaya katılan katılımcıların veri ölçmek amacıyla oluşturulmuş olan ölçekleri samimi ve dürüst bir şekilde cevapladığı varsayılmıştır.

Araştırmanın amacına yönelik olacak şekilde uygun veri toplama tekniklerinin ve ölçeklerin kullanıldığı varsayılmıştır.

Araştırmanın yapıldığı örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sınırlılıkları aşağıda verilmiştir.

- 1) Katılımcılara ait olan kişisel bilgiler, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan Kişisel Bilgi Formunda yer alan sorularla sınırlıdır.
- 2) Araştırma örneklemini İstanbul’da aktif öğrenim gören 18 yaş üzeri üniversite öğrencileri ile sınırlıdır.
- 3) Araştırma sonuçları belirlenen yaş aralığı ile sınırlıdır. Farklı yaş aralıkları ile yapılacak çalışmalarda farklı sonuçların çıkması beklenmektedir.

1.7.Tanımlar

Algılanan Ebeveyn Tutumu: Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzları ve tutumlarının çocuklar tarafından algılanış biçimine “algılanan ebeveyn tutumu” denir. (Gülkaya, 2018).

Benlik Saygısı: Bireyin şu anda olduğu ve ileride olmak istediği arasındaki farka dair duygu ve düşünceleri ve kendi değerleri konusundaki kanılarına “benlik saygısı” denir. (Yavuzer, 2006). Rosenberg’e göre, kişilerin kendisi hakkında yaptıkları değerlendirmeler sonucu ulaştıkları olumlu veya olumsuz tutumlarıdır (akt: Ergüven, 2023).

Eş Tercih: Farklı cinsten iki bireyin görüşme, tanışma ve birbirlerini tanımaları ile başlayarak flört etme, söz, nişan, nikah ve düğün gibi sıralamaları olan sürece eş tercihi denmektedir (Özgüven, 1997).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Genç Yetişkinlik

Gelişim; doğum öncesinden başlayan ve ölüme kadar devam eden içerisinde biyolojik, fizyolojik ve psikolojik anlamda süreklilikler içeren değişimler demektir (Biroğlu, 2020). İnsan hayatında gelişim süreci de doğum öncesinden başlayarak bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik, yaşlılık dönemleri olarak belirli yaşam dönemleri çerçevesinde ele alınır (Tuzer, 2016). Bahsedilen genç yetişkinlik dönemini Havighurst tarafından 18-35 yaş arası, Erikson tarafından 20-40 yaş arası, Bühler tarafından 22-45 yaş arası, Neugarten ve Moore tarafından 20-30 yaşa arası ve Levinson tarafından ise 22-40 yaşları arası olarak ele alır (Savruk, 2023). Ergenlik döneminden sonra (20’li yaşlar) başlayıp orta yaş dönemine kadar devam eden süreçtir (Karabaş, 2021). Genç yetişkinlik döneminin yaş sınırı kuramcıların açıklamalarına göre değişkenlik gösterebilir; ancak bu dönemin sınırı yaştan ziyade dönemin başında yakınlığın gelişmesi sonunda ise üretkenliğin başlamasıyla belirlenmektedir. Dolayısıyla da bazı kimseler için belirli bir yıl ile sınırlıyken kimisi için de uzun yıllar sürebilmektedir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2013, ss:172). Bu dönem bireylerin çevresiyle yakın ilişki kurdukları, belirli inanç ve tutumlar oluşturmaya başladıkları ve oluşturdukları bu tutum ve inançların evlilik, eş tercihi gibi gelecekleri adına ciddiye teşkil eden ilişkilerinin temelini attığı oldukça önemli bir dönemdir (Öztekin, 2016).

Birçok araştırmacı ve psikolog yaşam dönemleri üzerine araştırmalar gerçekleştirmiş ve bu dönemlerde insanların belirli gelişimsel görevleri olduğunu belirtmişlerdir. Bunlardan birisi olan Erikson, yaşam boyu gelişimin sekiz kritik evreden oluştuğunu ve her dönemde atlatılması gereken bir kriz ve çatışma olduğunu belirtmiştir. Erikson, bu kriz ve çatışmaların yıkıcı bir felaket olmadığını ancak bireyin kendisini ve potansiyelini gerçekleştirebilmesi adına önemli ve hassas birer dönüm noktası olduğunu belirtir. Kişilerin bu çatışmalarla sağlıklı bir şekilde başa çıkabilmesiyle daha sağlıklı ve olumlu bir kişilik geliştirebileceğini ve bir sonraki dönemin karmaşasını daha sağlıklı atlabileceğini belirtir (Özdemir vd., 2012). Erikson’un kuramına göre ise genç yetişkinlik 20-40 yaş arası dönemdir (Köksal Akyol, A., 2019)

Bu dönemin temel rolü yakınlık ihtiyacı, temel karmaşası ve patolojisi ise yakınlık ihtiyacına karşı uzaklaşma ve yalnızlıktır (Karabaş, 2021). Erikson (1959) bu dönemde yakın ilişkiler geliştirememiş kişilerin yalnızlık yaşadığını ve bu durumun da kişiliği olumsuz olarak etkilediğini ifade etmiştir (Tuzer, 2016).

Bir başka araştırmacı olan Havighurst (1972) ise yaşamı gelişim dönemleriyle mücadele etmeyi öğrenmek olarak tanımlamış, yaşam boyunca gelişimin ve öğrenmenin devam ettiğini ve de genç yetişkinlik döneminin gelişimsel görevlerini eş tercihi yapmak ve tercih edilen bu eşle nasıl yaşanacağını öğrenilmesi olarak belirtmiştir (Çok, 1993). Arnett (1994) ise bu dönemi 18-25 yaş aralığı beliren yetişkinlik olarak tanımlamıştır. Bu kavramın gelişen toplumsal değişmelere (kentleşme, gelişen iş olanakları, eğitim fırsatları vs.) bağlı olarak ortaya çıktığını ve bu gelişmelerin bireyin yetişkin olma sürecini etkilediğini belirtmiştir. Bu dönemdeki ilişkiler çoğunlukla kuracağı aileye ve tercih edeceği eşe yöneliktir (akt: Tuzer, 2016). Bahsedilen bu genç yetişkinlik dönemi 40 yaşına kadar devam etmektedir. Bu dönemin belirleyicileri ise kendi öz ailesinden bağımsızlaşmak, meslek sahibi olmak, ekonomik bağımsızlık elde edebilmek, eş tercihi yapmak, aile kurmak ve ebeveyn olmaktır.

2.1.1. Kuramsal Çatı: Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

Kişilik gelişimini inceleyen önemli kuramcılardan birisi Erik Erikson'dur. Erikson, kişilik gelişimini belirli dönemler içerisinde incelemiş ve bu dönemleri incelerken kişinin sosyal gelişimini temel almıştır. Bundan dolayı kuramı, "Psikososyal Kuram" olarak isimlendirilmiştir (Özdemir vd., 2012). Erikson (1963), bahsedilen psikososyal gelişimin psikolojik, sosyal ve kültürel faktörlerin bir araya gelmesiyle oluştuğunu ve bunun yanında yaşam boyu süren bir süreç olduğunu belirtmiştir (Özgüngör ve Kapıkıran, 2011). Bu kuram epigenetik ilke üzerine şekillenmiştir. Yani bir süreç boyunca aşamalı olarak devam eden ve kişinin sosyalleşmesi, çevresini fark edebilmesi ve çevresine yönelebilmesi ve bunların doğru sırada ortaya çıkmasıyla oluşan bir temelden bahsedilir. Kısaca aşamalı oluşum ilkesi de denmektedir (akt: Karabaş, 2021). Erikson'un kuramına göre kişilik gelişimi sırayla sekiz evreden oluşur. Bu evreler, güvene karşı güvensizlik, bağımsızlığa karşı utanç ve şüphe girişimciliğe karşı suçluluk, başarı ve üretkenliğe karşı aşağılık, kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası, yakınlığa karşı uzaklaşma ve yalnızlık, üretkenlik karşısında durgunluk, benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk evreleridir (Taşçı ve Bilge, 2021). Bu evrelerden her biri kendi içinde atlatılması gereken

bir krizi içerir ancak Erikson bu krizlerin birey için yıkıcı olmadığını aksine bireyin kendisini gerçekleştirebilmesi adına önemli dönüm noktaları olduğunu belirtmiştir (Özdemir vd., 2012). Bu krizlerin temelinde benliğin olumlu ve olumsuz faktörleri dengede tutma çabası yatmaktadır (Özgüngör ve Kapıkıran, 2011). Erikson'un kişinin istekleri ve esas olması gerekenler olarak iki zıt kutup üzerine tanımladığı bu ego yapısı bir yandan yıkıcı istekler bir yandan da ebeveynlerin ve toplumun baskısıyla sıkıştırılmaktadır (Özeren ve Akın, 2016). Yapmış olduğumuz araştırmada kuramsal çatı olarak Erikson'un psikososyal gelişim kuramı temel alınmıştır. Araştırma grubumuz ise Erikson'un belirttiği evrelerden yakınlığa karşı uzaklaşma evresinde bulunan genç yetişkinlerden oluşmaktadır.

2.2. Algılanan Ebeveyn Tutumu

2.2.1. Ebeveynlik Nedir?

Çocuk gelişiminin en önemli ve kritik evresini erken çocukluk dönemi oluşturmaktadır. Erken çocukluk döneminde gelişime etki eden faktörlerin önemli bir kısmını çevre oluşturur; çocuğun en önemli çevresi ise ailedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Aile, sosyal kazanımların, sağlıklı kişilik gelişiminin, ahlaki ve duygusal gelişimin ilk edinildiği sistemdir. (Mertol Ilgar, 2022, sf:1). Ebeveynlik kavramı, aileye yeni bir bebeğin katılımı ile kazanılmaktadır. En genel ve doğru tanımı ile ebeveynlik; erişkin oluncaya kadar çocuğun temel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamak, desteklemek ve sürdürmek ve bunun yanında çocuk ve yetişkin arasındaki güvenli ve sürekli bağlanmayı sağlayabilmek demektir (Çiftçi, 2023). Ve bu tanım, çocukla sağlıklı ve tutarlı ilişki kuran, onun sağlıklı gelişimine ilgi duyabilen ve bu rolleri amaçlayan tüm bireyler için amaçlı olmaktadır (Juffer vd., 2008; Seay vd., 2014, akt: Mertol Ilgar, 2022, sf:1)

2.2.2.Ebeveyn Tutumu Nedir?

Anne babaların veya ebeveyn rolündeki diğer yetişkinlerin çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri inanç, tutum, duygu ve düşünceleri doğrultusunda çocuklarına yansıttıkları davranış ve yaklaşımlara “ebeveyn tutumu” denmektedir (Darling ve Steinberg, 1993; akt: Varıcıer, 2019).

Hiç kuşku yok ki, aile ve çocuk gelişiminin mihenk taşı olan ebeveynler kişilerin toplumda yer edinebilmeleri adına çok büyük öneme sahiptir. Bu sebeple kişilerin kimlik oluşumu ve toplum içerisindeki aidiyetleri bakımından çocuğa yansıtılan ebeveyn tutumu oldukça

büyük bir önem arz etmektedir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2017, akt: Mertol Ilgar, 2022, ss:2) Ebeveynlerin çocuklara sergiledikleri davranış kalıpları, ruhsal uyumları ve kişilik gelişimleri üzerinde belirleyici ve etkileyici bir rol oynamaktadır. Olumlu, destekleyici, tutarlı bir ebeveyn tutumu çocuk gelişimine pozitif yönde etki ederken, olumsuz ve kısıtlayıcı tutumlar negatif yönde etki etmektedir (akt: Aydoğdu, Dilekmen, 2016). Ebeveynler yetiştirdikleri çocuklarının gelecek hayatlarında nasıl bir birey olacaklarına ve çocuklarının sahip olacakları muhtemel değerlerine yönelik bir beklenti içerisinde olabilmekte ve bu beklentilerini gerçekleştirebilmek adına da onları yetiştirirken farklı tutumlar sergileyebilmektedirler (Varıcıer, 2019).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarında kültürlerarası farklılıklar görülmesi normaldir. Bunun yanında aynı kültür ve toplum içerisinde de farklılıklar görülür. Bu farklılıklar, değişen sosyoekonomik koşullardan, ailelerin kendi içlerinde değişen değer yargıları, inançları, kültürleri ve hayat felsefelerinden kaynaklanmaktadır. Bunun yanında yine her aile içinde ebeveynlerin farklı stillerde çocuk yetiştirdikleri söylenebilir. (Kulaksızoğlu, 1989).

2.2.3. Algılanan Ebeveyn Tutumu Nedir?

Yapılan bu tanımlamalardan yola çıkarak, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzları ve tutumlarının çocuklar tarafından algılanış biçimine de “algılanan ebeveyn tutumu” denmektedir (Gülkaya, 2018).

Çocuklar büyüme evrelerinde kimlik oluşumu için kendilerine aile içinde özdeşleşebilecekleri bir rol model seçerler ve seçtikleri bu rol modellerin davranışlarını içselleştirerek ona benzemeye çalışırlar. Dolayısıyla da çocuğun kimlik ve kişilik gelişiminde algıladığı ebeveyn tutumu ve aldığı rol model oldukça büyük öneme sahiptir (Danışman, 2018)

2.2.4.Ebeveyn Tutumları ile İlgili Kuramsal Çerçeve

Ebeveyn tutumları birçok araştırmacının araştırma konusu olmuştur.

2.2.4.1. Psikanalitik Kuram

Psikanalitik kuramın kurucusu olan Freud; yetişkin yaşamında sahip olunan kişilik oluşumunun çocukluğun ilk beş yılında edinilen tecrübelerle dayalı olduğunu belirtmiştir. İlk beş yılda yer alan oral, anal ve fallik dönemlerinde edinilen bu tecrübelerin aile ya da temel bakım veren yetişkinler tarafından oluşturulduğunu aktarmıştır. Freud kişiliğin

id,ego ve süperego olarak üç bölümden oluştuğunu ve bu üç bölümün bireylerdeki birleşimindeki farklılıkların, kişilerarası farklılıkların temelini oluşturduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla yansıtılan ebeveyn tutumları da farklılık göstermektedir. Çocukluk döneminde ebeveynler hangi yapıya daha çok destek vermişse, o yapının etkisi kişilik üzerinde daha belirgindir (Arslan, 2018).

2.2.4.2. Davranışsal Kuram

Bu kurama göre ise; çocuk gelişiminde ebeveyn davranışlarının tutumlardan daha etkili olduğunu savunmuşlardır ve ebeveyn tutumlarını davranış çeşitliliklerine göre ayırmışlardır (Kıray, 2018).

2.2.4.3. Baumrind'in Yaptığı Sınıflandırma

Baumrind (1991), ebeveyn tutumları ile ilgili sınıflandırmalar yapmak ve aile-çocuk arasındaki ilişkiyi araştırmak için okul öncesi dönem çocukları ile ev ortamında birtakım gözlemler yapmıştır. Bu araştırmaları sonucunda ebeveyn tutumları ile ilgili ebeveyn kontrol boyutu, ebeveyn ve çocuk iletişimde açıklık boyutu, olgunluk beklentisi boyutu ve bakım ve destek boyutu olarak dört alt boyut belirlemiştir (Akbaş, 2018). Ebeveyn kontrol boyutu; çocukların ebeveynleri tarafından koyulan kurallara ne kadar uymak zorunda olduğunu belirtir. İletişimde açıklık boyutu; ebeveynler tarafından verilen kararlarda çocukların fikirlerine hangi ölçüde değer verdiklerini ve saygı gösterdiklerini, çocukların hangi oranda teşvik ettiklerini ve getirilen sınırlamaların nedenleri ile birlikte ne ölçüde açıklandığını belirtir. Olgunluk beklentisi boyutu; çocukların ebeveynleri tarafından psikososyal ve zihinsel anlamda ne ölçüde desteklendiğini belirtir. Son olarak bakım destek boyutunda ise çocuk bakımında ebeveynler tarafından gösterilen ilgiyi, yakınlığı ve sevecenliği gösterir (Yılmaz, 2000). Baumrind (1991), bu dört boyuta göre ise demokratik tutum, otoriter tutum ve izin verici tutum olarak üç ana ebeveyn tutumu belirlemiştir (Demir, 2023).

2.2.4.4.Maccoby ve Martin'e Göre İki Boyutlu Bakış Açısı

Maccoby ve Martin (1983) geliştirdikleri modellerinde duyarlılık boyutu ve talepkârlık /kontrol boyutu olarak iki boyut üzerinde durmuşlardır. Talepkârlık ve kontrol boyutu ebeveynlerin çocuğa karşı olan disiplin ve sorumluluk yönündeki beklentilerini belirtir. Duyarlılık boyutu ise; çocuğun beklentileri ve isteklerine karşı duyarlı ve destekleyici tutumları belirtir (Gönen, 2014)

2.2.5.Günümüzde Yaygın Ebeveyn Tutumları

Kuramsal temeller, kültürel farklılıklar ve yapılan araştırmalar göz önüne alındığında günümüzde en yaygın görülen ebeveyn tutumları şunlardır;

2.2.5.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu

Bu tutuma sahip olan ebeveynler çocuklarına karşı şartsız sevgi ve saygı gösterirler. Çocuklarına gösterdikleri tutumlarında ve sevgilerinde tutarlı ve dengeli davranırlar. Çocukların ihtiyaçları ebeveynleri tarafından güvenli bir şekilde karşılanır. Çocuklar becerileri yönünde desteklenir (Özden Yıldırım, 2020, ss: 56-57). Bu tutum ile yetiştirilen çocuklar gelişim basamaklarına uygun olacak şekilde sağlıklı gelişim ve büyüme gösterirler. Yine bu tutum ile büyüyen çocuklar her istediklerini yapmakta özgür olmadıklarını, başkalarının haklarına riayet etmeleri gerektiğini ve belli kurallara uymaları gerektiğini bilirler ve buna uygun davranırlar. Aile içerisinde saygı görür ve söz sahibi olurlar ve bu konuda desteklenirler. Bu tutum ile büyümüş çocuklar, özgüveni yüksek, arkadaş canlısı, sıcak, yaratıcı ve üretken ve sosyal olmaktadır (Özden Yıldırım, 2020, ss: 56-57, ve Mertol Ilgar, 2022, sf:3-4)

2.2.5.2. Aşırı Koruyucu ve Müdahaleci Ebeveyn Tutumu

Bu tutuma sahip ebeveynler çocuğu oldukça kısıtlayıcı ve koruyucu bir tutum sergilerler. Olabilecek bütün tehlikelere karşı çocuk adeta bir kalkan ile korunmaya çalışılır (Özden Yıldırım, 2020, ss: 57-58). Çocukların kendi kararlarını alması ve kendi deneyimlerini edinmesi engellenir, onun yerine bütün kararları büyük bir müdahale ile ebeveynleri almaya çalışır ve ebeveyne daha bağımlı hale gelir (Özden Yıldırım, 2020, ss: 57-58, ve Mertol Ilgar, 2022, sf:4-5). Bu tutuma sahip ebeveynlerde çoğunlukla hissettikleri olumsuz duygularını, kaygılarını ve mutsuzluklarını kendini çocuğa adama ile bastırmaya çalıştıkları görülür. Çocuk ebeveynin uzantısı gibidir; dolayısıyla bireyselleşememiş, kendisini savunma konusunda yetersiz, düşük özgüvenli, karar verme becerileri gelişmemiş, kaygılı ve bağımlı bireyler olmaktadır (Özden Yıldırım, 2020, ss: 57).

2.2.5.3. Aşırı Otoriter ve Baskıcı Ebeveyn Tutumu

Bu tutumda çocuğu sık sık cezalandırma ve sert disiplin anlayışı mevcuttur. Anne babaya mutlak itaat beklenir. Çocuğa karşı nedeni açıklanmayan kurallar ve beklentiler sunulur ve bu kurallara şartsız uyması beklenir (Sezer,2010). Bu tutumla yetişen çocuklarda korku, kaygı, çekingenlik, düşük özgüven ve düşük benlik saygısı, sürekli

eleştirilmelerinden kaynaklı olarak aşağılık duygusu ve otoriteye sorunsuz boyun eğme görülmektedir (Özden Yıldırım, 2020, ss: 58, ve Mertol Ilgar, 2022, ss:5)

2.2.5.4. İzin Verici Ebeveyn Tutumu

Bu ebeveynler çocukları ile ilgilenirler ancak çocukları üzerindeki kontrolleri oldukça düşüktür. Aşırı bir serbestlik durumu söz konusudur. Çocukların günlük aktivitelerinde neredeyse hiç kural ve sınır uygulanmaz (akt: Demir, 2023). Bu tutum sonucunda çocuklar artık evi yöneten kişi durumuna gelirler (Baumrind, 1971; akt: Özden Yıldırım ss:58). Çocuk sınırsız ve denetimsiz bir ortamda büyüdüğü için arzularını ve isteklerini kontrol etmeyi bilemez. Toplumsal ilişkilerinde istediği her şey hemen olsun ister, sınırları konusunda yetersizdir (Özden Yıldırım, 2020, ss: 58).

2.2.5.5. Reddedici/ İhmalkâr Ebeveyn Tutumu

Bu tutumla büyüyen çocuklar sevgi ve şefkatten mahrum, ebeveynleri tarafından sürekli eleştiriye, aşırı ihmale ve ilgisizliğe maruz kalmış çocuklardır. Çocuğa karşı bir sevgi yoktur adeta düşmanmış gibi algılanır (Özden Yıldırım, 2020, ss: 59). Bu ebeveynler çocuk harici hayatlarını çocuktan daha kıymetli görürler (Demir, 2023). Bu çocuklar ailelerinden sevgi görmedikleri için kişilerarası ilişkileri de oldukça problemlidir. Kimseye güvenmezler ve saldırganlık çok görülür (Özden Yıldırım, 2020, ss: 58).

2.2.5.6. Helikopter Ebeveynlik

Cline ve Fay (1990) tarafından tanımlanan bu tutum, günümüzdeki genç kuşağın ebeveynlerinde karşımıza çıkmaktadır. Aşırı koruyucu tutum ile benzerlik göstermesinin yanında bu ebeveynlerde mükemmeliyetçilik ve çocuğun hayatı üzerinde büyük oranda takıntılı bir durum söz konusudur. Çocukları için her şeyi önceden planlarlar ve çocukları ile ilgili durumlardan bahsederken “biz” dili kullanırlar. Bu tutumla yetişen çocukların bağımsızlık duyguları yeterince gelişmemiş olmaktadır (Lee ve Kang, 2018; Kelly, Duran ve Miller- Ott, 2017 den, akt:Özden Yıldırım, 2020, ss: 60) Bu tutumla yetişen çocuklar başarısız oldukları takdirde ebeveynlerinin onları sevmeyeceğine inanırlar (Yılmaz ve Büyükcebeci, 2019).

2.3. Benlik Saygısı

2.3.1. Benlik Nedir?

Benlik, uzun yıllardır birçok araştırmacının ve kuramcının temel araştırma konularından birisi olmuştur. En genel tanımı ile benlik; bireyin kendisi hakkında düşünceleri bütünü olarak tanımlanabilir (Ülker Atav, 2019, ss:110). Yine bireyin kendisini nasıl algıladığı, kim olduğuna ve kimliğine dair düşünceler, inançlar, duygular bütünü olarak tanımlanabilir (Yavuzer, 2006 ss:17).

Benlik araştırmaları ilk olarak 1890’larda William James’in öncülüğünde başlamıştır ancak benlik kavramının değişken yapısından ötürü bu kavramın terminolojisi üzerine kesin bir tanım yapılamamıştır. (Özşaker, 2008).

Heinz Kohut; bağımsız birey olabilmenin temeli olarak tanımladığı çekirdek benlik kavramı üzerinde durmuştur. Çekirdek benliğin bebek ve çevresindeki “kendilik nesneleri” arasındaki etkileşim neticesinde oluştuğunu belirtmiştir. Kendilik nesnesi, çocukluk döneminde kişilerin hayatlarında önemli rol oynadıkları için kendilerinden bir parça olarak gördükleri insanlardır. Kohut, genellikle bebeğin kendilik nesnesinin anne olduğunu belirtir ve annenin çocuğun fiziksel ihtiyaçları yanında psikolojik ihtiyaçlarını da karşılaması gerektiğini; bunun için de çocuğa olumlu duygular olan mükemmellik, önem gibi duyguları yansıtması gerektiğini belirtmiştir. Bu sayede ise çocukta gurur duygusu pekişir; aksi takdirde yani anne tarafından çocuğa önemsiz olduğuna dair duygular yansıtılırsa çocukta utanç ve suçluluk duygularının oluşacağını ortaya koymuştur. Özetle ise Kohut (1979); çocuğun kendilik nesnesi ile kurduğu ilişki ve aldığı geribildirimler sayesinde benliğin olumlu ve olumsuz tüm yönlerinin oluştuğunu belirtmiştir (Schultz ve Schultz, 2007, ss:639-640).

Carl Rogers (1951) ise benlik algısını bireyin kendisini nasıl gördüğüne dair bir kavram olarak tanımlamıştır (Şahin Ekim, 2023). Benliğin anne çocuk ilişkisi üzerine şekillendiğini belirtmiştir. Rogers’a göre çocuğun ihtiyacı olan sevgi annesi tarafından şartsız karşılanırsa (koşulsuz sevgi) çocukta sağlıklı bir kişilik gelişimi oluşur; ancak anne sadece belli şartlarda ve sergileyeceği uygun davranışlar neticesinde çocuğun sevgi ihtiyacını karşılar (koşullu sevgi) çocuk yalnızca belli şartlarda kendisinin önemli olacağına inanır ve “reddedilebilirim” korkusuyla annesini memnun etmeyecek davranışlardan kaçınarak benliğini bir bütün olarak geliştiremez. Dolayısıyla da çocukta

sağlıklı psikolojik gelişimin olabilmesinin koşulsuz sevgi alabilmesiyle mümkün olduğunu belirtir (Schultz ve Schultz, 2007, ss:680).

Rogers, benlik algısının iki boyutundan bahsetmiştir. Bunlardan birisi kendi ile ilgili düşüncelerinin yer aldığı “*gerçek benlik algısı*” ve diğeri ise olmayı arzu ettiği kişi ile ilgili geliştirdiği “*ideal benlik algısı*”dır. Bu boyutların birbirine yakınlık düzeyi arttıkça bireyin geliştirdiği benlik algısı da o kadar uyumlu olacaktır (Özer, 2018). Bireyin “Neyim?” ve “Ne yapabilirim?” sorularına verdiği cevaplar sayesinde gerçek benliğe; “Hayattan beklentilerim nelerdir?” ve “Değerlerim, değer verdiğim şeyler nelerdir?” sorularına verdiği cevaplar ile de ideal benliğe dair bilgileri elde edebileceğini belirtmiştir (akt: Sabırlı, 2018).

Charles Cooley (1902) ise benlik kavramını “ayna benlik” kavramı ile açıklamıştır ve bireylerin kendisi ile ilgili olan düşünceleri üzerinde diğer insanların da etkili olduğunu dolayısıyla da kendisiyle ilgili olan duygu ve düşünceleri üzerinde çocukluk döneminde etkileşim içinde bulunduğu insanların etkisinin olduğunu belirtmiştir (Sarica, 2010). Yani ayna benlik kavramına göre benlik, diğer insanların tepki ve düşüncelerinin yansımasıdır (Soğukpınar, 2014).

2.3.2. Benlik Saygısı Nedir?

Benlik saygısı, bireyin şu anda olduğu ve ileride olmak istediği kişi arasındaki farka dair duygu ve düşünceleri ve kendi değerleri konusundaki kanılarına denir (Yavuzer, 2006, ss:17).

Rosenberg (1965) ise benlik saygısını; kişileri kendilerine yönelik olarak yaptıkları değerlendirmelerin sonucunda ulaştıkları olumlu /olumsuz tutum şeklinde tanımlamıştır. Coopersmith (1967); bu kavramı kişinin kendisine yönelik yapmış olduğu değerlendirmeler sonucunda kendisinin ne kadar yeterli, başarılı ve değerli bulunduğu yönündeki düşünceleri ile biçimlenmiş kişisel yargısı olarak tanımlamıştır (akt: Ergüven, 2023). Wells ve Marwell (1976) benlik saygısını kişinin kendisini sevmesi, kendisini kabul edebilmesi ve yeterli olabilmesi kavramlarıyla tanımlamıştır (akt: Oktay ve Şahin, 2010).

Çuhadaroğlu (1986) ise benlik saygısını; kişinin kendini tanıması ve en doğru ve en gerçekçi şekilde gözlemlemesi sonucunda kendisini olduğu gibi kabullenmesi ve kendisine yönelik duyduğu sevgi, saygı ve güven duyguları olarak ifade etmiştir.

Bireyin kendisini fark etmeye ve diğer insanlardan ayırmaya başladığında benlik saygısı oluşmaya başlar (akt: Yiğit, 2010).

Benlik saygısı olumlu ve olumsuz olabilmektedir. Ve belirli durumlara göre değişkenlik gösteren dinamik bir yapıya sahiptir (akt: Çevik Demir, 2013). Bir başka deyişle de kişinin kendisini tıpkı bir nesne gibi ele alıp değerlendirmesi sonucunda ulaştığı duygu ve düşüncelerdir (Doğru ve Peker, 2004). Bu doğrultuda ise benlik saygısı benlik kavramının bir parçası ve bu parçanın duygusal boyutunu oluşturmaktadır. Birey; hem kim olduğu ile alakalı belirli düşüncelere hem de bununla alakalı birtakım duygulara sahiptir; yani benlik saygısı kendini değerli bulma ve kendini beğenme düzeyini tanımlamaktadır (akt: Hamarta vd., 2009).

Erikson'un geliştirmiş olduğu "Psikososyal Gelişim Kuramına" göre gelişim 8 evreden oluşur;

1. Güvene Karşı Güvensizlik Evresi- Bebeklik (0-1,5 Yaş)
2. Bağımsızlığa Karşı Utanç ve Şüphe Evresi – Erken Çocukluk (1-3 Yaş)
3. Girişimcilığe Karşı Suçluluk Evresi – Oyun Çağı (3-5 Yaş)
4. Başarı ve Üretkenliğe Karşı Aşağılık Evresi – Okul Çağı (5-11 Yaş)
5. Kimlik Kazanmaya Karşı Kimlik Karmaşası Evresi – Ergenlik (12-19 Yaş)
6. Yakınlığa Karşı Uzaklaşma ve Yalnızlık Evresi – Genç Yetişkinlik (20-40 Yaş)
7. Üretkenlik Karşısında Durgunluk Evresi- Yetişkinlik (40-60 Yaş)
8. Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk Evresi – Yaşlılık (60 +) (Taşçı ve Bilge, 2021; Köksal Akyol, A., 2019)

Erikson, benlik saygısı üzerinde ilk sıradaki "güvene karşı güvensizlik evresi" nin belirleyici rol oynadığını belirtmiştir (Karaçelik, 2023).

2.3.3. Benlik Saygısının Gelişmesi

Benlik, bireyin çevresini tanımasıyla ve çevresiyle kurduğu ilişkilerle gelişmeye başlar; çevresinde meydana gelen değişimlerle birlikte benlikte değişime uğramaktadır. Benliğin değişmesiyle birlikte de benlik saygısı da değişime uğramaktadır. Benlik saygısı bebeklik döneminde gelişmeye başlar ve bebeğin ebeveynleri ve çevresiyle kurduğu ilişkiler neticesinde şekillenmeye ve gelişmeye devam eder (Karaçelik, 2023). Erken çocukluk döneminde ebeveynlerin veya diğer birincil bakım verenlerin çocuğa sergilediği tutumlar benlik saygısını etkileyen en önemli faktörlerdendir (Şahin Ekim, 2023)

Bu tutumlar sayesinde çocukta değerli ve değersizlik algısı oluşur; bu da kişinin hayattaki yerini ve pozisyonunu belirler. Dolayısıyla kendisinin değerli olduğuna inanan kişilerde “gerçek benlik algısı”, değersiz olduğuna inanan ancak kabullenemeyen kişilerde ise “savunucu benlik algısı” oluşabilecektir (Avşaroğlu, 2007).

Ebeveynlerin çocuğa gösterdiği sevgiye dayalı, olumlu, kabullenici yaklaşımları çocuğun olumlu benlik saygısı geliştirebilmesi adına önemli bir yere sahiptir. Ebeveynleri tarafından olduğu gibi kabul edilen, sevgi dolu bir yaklaşımla büyütülmüş, başarılı yönleri fark edilip ortaya çıkartılan, değer gören çocuklar, belirli konular hakkında fikrine danışılan ve konuşurken etkin şekilde dinlenen, kendisine empati gösterilen çocukların benlik saygıları gelişir (Tözün, 2010). Ebeveynlerden alınan bu olumlu geri dönütler sayesinde çocuğun da kendisini sevmesi ve kendisine değer göstermesi beklenir ve bu da yüksek benlik saygısının oluşmasını sağlar (Şahin Ekim, 2023).

Benlik saygısının düzeyi kişinin akademik başarısını, iş performansını, sosyal ilişkilerini, stres ile başa çıkabilme potansiyelini etkilemektedir ve bu kişiler kendine güvenen benlik saygısı yüksek kişiler olmaktadır. Bunun aksine zayıf ve yetersiz benlik saygısına sahip bireylerde ise enerji kaybı, yetersiz özgüven, değersizlik ve yetersizlik duygusu görülebilir (Özkan, 1994).

Çocuğun gelişim sürecinde aile dışında en önemli kurum çocuğun aktif katılım sağladığı okul ortamıdır. Çocuk okul ortamında zamanının birçoğunu geçirmekte ve bu kurum içerisinde hem öğretmenleri ve hem de arkadaşları ile iletişim ve etkileşim halinde olmaktadır. Dolayısıyla da benlik saygısının gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır. Benlik saygısının önemli bir kolu, akademik benlik saygısıdır. Okul ortamında oluşmaya başlar ve şekillenmeye devam eder (Şahin Ekim, 2023). Cevher ve Buluş (2006)’a göre akademik benlik saygısı çocuğun sınıf arkadaşları arasında kendi öğrenme becerisini nasıl gördüğü demektir. Akademik benlik saygısının gelişiminde ise öğretmenlerin tutumlarının yanında ebeveynlerin de desteği önemli rol oynamaktadır (akt: Şahin Ekim, 2023; Cevher ve Buluş, 2006).

Akademik benlik saygısı yüksek öğrenciler akademik çalışmalarda daha başarılı olurlar. Aynı zamanda bu öğrencilerin yüksek motivasyona sahip oldukları dolayısıyla da yüksek benlik saygısı geliştirdikleri görülmüştür. Bunun yanında akademik olarak yetersiz hissetmenin akademik başarısızlığa ve bunun da düşük benlik saygısının gelişmesine neden olduğu belirtilmiştir (Warash ve Markstrom, 2001; Şahin Ekim, 2023).

Ergenlik dönemi; bireyin gelişim dönemleri içerisinde en sancılı olan dönemlerden bir tanesidir. Dolayısıyla gelişen benlik saygısı açısından önem arz etmektedir. Zira bu dönemde bireyler kimlik arayışı içindedirler (Engin, 2022). Bedensel ve zihinsel açıdan büyük değişimler yaşamakta, sosyal çevreleri ve ilişkileri değişmektedir. İç dönüşler ve iç gözlem yapma kabiliyeti ve kendileriyle alakalı farkındalıkları gelişmeye ve artmaya başlar. Toplumsal cinsiyet rolleri daha belirginleşir, sosyal seçimler, bir gruba aidiyet hissi belirginleşmeye başlar. Bunun yanında cinsel gelişimde hızlanır. Dolayısıyla bütün değişimlerin sağlam bir temele dayanması benlik saygısını olumlu yönde etkiler (Bolognini vd., 1996; akt: Karaçelik, 2023).

2.3.4. Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler

Yaşam boyunca benlik saygısı birçok faktörden etkilenmektedir. Aile, ebeveyn tutumları, yaş, kardeşler ve kardeş sayısı, cinsiyet, sosyal ilişkiler, kültür, ekonomik durum, psikolojik faktörler benlik saygısını etkileyen etmenler olarak sıralanabilir. Mruk (2006) ise bu faktörlere genetik faktörleri, ebeveyn stilleri ve beklentilerini, doğum sırasını ve modellemeyi eklemiştir. (Hacıbayramoğlu, 2021).

Aile ve ebeveynlerin kişilerin benlik saygıları üzerine doğrudan etkisi vardır. Zira bebekler doğdukları ilk anda aileleri ve ebeveynleri ile iletişime ve etkileşime girmektedirler. Ebeveynleri tarafından koşulsuz sevgi ve kabul gören, düşüncelerine değer verilen ve önemsenen, değerli olduğu hissettirilen çocuklarda olumlu yönde benlik saygısı görülmektedir (Dokuyan, 2016). Çuhadaroğlu (1996), özellikle ergenlik dönemine kadar benlik saygısı ne yönde gelişmişse ergenin gelişiminin de bu yönde olacağını; yani kendisi hakkında sahip olduğu bakış açısının, kendisini değerli veya değersiz görmesini sağlayacağını dolayısıyla da benlik saygısının aynı oranda etkileneceğini belirtmiştir (akt: Erbil vd., 2018). Çocukların başarılı ve yetenekli oldukları alanları keşfetmelerini sağlamak ve bu alanlara yönelmeleri konusunda desteklemek ve onlara güven duygusunu aşlamak yine yüksek ve olumlu benlik saygısı geliştirmelerini sağlar (Erbil vd., 2018).

Çocukların fiziksel bir engelle sahip olmaları, kronik rahatsızlıklarının olmaları, dikkat eksikliği veya öğrenme güçlüğü yaşamaları, içinde bulundukları olumsuz ekonomik koşullar, olumsuz ebeveyn tutumları, maruz kaldıkları sosyal baskılar veya zorbalıklar çocukların olumsuz ve düşük benlik saygısı geliştirmelerini sağlar (Yavuzer, 2006 ss:18).

2.3.5. Düşük ve Yüksek Benlik Saygısı

Düşük Benlik Saygısı: Bu benlik saygısına sahip bireylerde olumsuz benlik algısı vardır. Onlar için kendilerinden çok diğerlerinin düşünceleri önemlidir, kendilerine güvensizlik ve değersizlik içindedirler (Engin, 2022). Bu bireyler karar vermekte oldukça zorlanırlar, duygularında ve kendi içlerinde tutarsızlık ve değişkenlik gösterirler, risk almaktan ve kayıp yaşamaktan kaçınırlar ve özgüven sorunları mevcuttur. Gün içerisinde yaşadıkları durumlar ve sorunlar karşısında daha hassas ve duyarlıdırlar (Karaçelik, 2023). Yaşamlarında karşılaşılabilecekleri problemler ve başarısızlıklar ile mücadelede güçlük yaşarlar dolayısıyla da değersizlik hissederler (Uyanık Balat ve Akman, 2004). Yine bu çocuklar olası başarılarını kendi dışındaki etmenlere dayandırır ve dolayısıyla da başarılı olma potansiyellerini ve şanslarını azaltırlar. Olası başarıları gibi başarısızlık durumlarını da dış etmenlere bağlama ve suçlama eğiliminde olduklarından dolayı sürekli mazeret bulurlar ve bu da başarılı olabilmek adına yardıma başvurmaları zorlaşır (Yavuzer, 2006, ss:21).

Sosyal anlamda geri planda ve pasif kalmayı tercih ederler ve arkadaşlık ilişkisi kurmakta zorlanırlar. Düşünce yapıları olumsuzdur ve sürekli endişelidirler. Genellikle yaşamdan keyif almadıkları için depresif yapıda oldukları gözlemlenir (Engin, 2022).

Yörükoğlu (2000), bu benlik tutumuna sahip bireylerin hayır demekte güçlük yaşadıklarını, karamsar olduklarını ve bu durumun düşünce tarzlarını doğrudan etkilediğini, başkalarına bağımlı yapıda olduklarını ve olumsuz değerlendirilmekten korktuklarını belirtmiştir (Ergüven, 2023)

Yüksek Benlik Algısı: Bu benlik tutumuna sahip bireylerin kendileri ile ilgili duygu, düşünce ve tutumlarında olumlu yapıya sahip oldukları görülür. Özgüvenleri yüksek, kendileri ile barışık, hayatın birçok yönünde başarılı, sosyal ortamlarda uyumlu bir yapıda oldukları görülmektedir. Düşüncelerini kolayca ve özgürce ifade edebilirler (Özcan vd., 2013). Yüksek benlik saygısına sahip bireyler sosyal alanlarda olumlu bir iletişim kurabilmekte, insanlar üzerinde iyi ve olumlu bir izlenim sağlayabilmekte ve konuşmaya da oldukça hevesli olmaktadır (Güloğlu ve Kararımak, 2010).

Bu bireyler karşılaştıkları zorluklar karşısında zor pes ederler ve daha mücadeleci yapıda olurlar. Sosyal ilişkilerinde başarılıdırlar ve kolayca arkadaş edinebilirler (Ergüven, 2023). Sorunlarla, stres verici faktörlerle, depresyon veya kaygı gibi durumlarla daha kolay başa çıkabilirler. Kendilerine karşı olumlu kabul içindedirler (Engin, 2022).

Yüksek benlik saygısına sahip bireyler yaptıkları hatalara da karşı olumlu bir kabul içindedirler, sorumluluğu üstlenir ve başarısızlık yaşadığında daha iyisi için kolayca motive olabilir (Yavuzer, 2006, ss:21).

2.4. Eş Tercihi

Evlilik ve eş seçimi insan yaşamında oldukça önemli bir yere sahiptir. Bunun en sağlıklı ve en doğru şekilde olabilmesi için bireylerin belirli olgunluğa erişebilmesi gerekmektedir. Eş tercihi yaparken müstakbel çiftlerin bazı özellikler bakımından birbirleriyle uyumlu olması sağlıklı ve uzun ömürlü bir ilişki oluşmasını sağlar (Doğru, 2017).

Geçmiş dönemlerden bu yana her olgu gibi eş tercihi de toplumdan topluma değişkenlik göstermiştir. Eski zamanlarda özellikle de ataerkil toplumlarda eş tercihi sadece erkeklerin verdiği bir karar olmuş kadına söz hakkı tanınmamıştır. Yine bazı toplumlarda kadın savaş sonrası ganimet olarak ya da birine verilen bir hediye olarak başka birisine rızası dışında eş yapılırdı. Yine geçmişte bazı kültürlerde kadına ya da erkeğe eş tercihinin aile büyüklerinin kararına bırakıldığı, evlenecek olan bireylere söz hakkı tanınmadığı görülmekteydi. Bu tip ailelerde büyükler; evlenecek birey için sosyoekonomik ve sosyal statü, akrabalık derecesi vs. gibi etkenleri göz önüne alarak eş tercihi yapmaktadırlar. Bu durumun günümüzde de bazı kesimlerde hala devamlılığını sürdürdüğü bir gerçektir (Doğru, 2017). Toplumumuzda da özellikle 1945 yılından sonra görülen toplumsal yapıdaki değişimler, tarımda makineleşmenin artması ile kente doğru artan göçler, kadının çalışma hayatındaki yerinin artması geniş aileden çekirdek aileye dönüşüme sebep olmuş ve bireyselleşmenin artmasını sağlamıştır. Tüm bu gelişmeler de eş tercihi kararlarını etkilemiştir (Koca ve Yılmaz, 2023). Gelişmekte olan toplumlarda görücü usülü ile eş tercihi yapmak giderek önemini yitirmekte, flört etme suretiyle eş tercihi yapıp evliliğe karar vermek daha yaygınlaşmaktadır (Korkulu, 2019).

Eş tercihinin hem bireysel hem de toplumsal anlamda önemli sonuçlar doğurmuş olması ve önemli çıktılarının olması birçok araştırmacının ilgisini çekmiş dolayısıyla da birçok araştırmanın konusu olmuş ve bu konu da çeşitli görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Körük, 2019).

2.4.1 Eş Tercihi Yaparken Dikkat Edilen Noktalar

2.4.1.1. Kişisel Özellikler

Literatürde yapılan araştırmalarda kişisel özelliklerin eş tercihinde önemli bir faktör olduğu görülmüştür. Canlılık, nezaketli olmak, esprili, kibar olmak, yaratıcılık çoğunlukla her iki cins açısından kabul edilen kişisel özelliklerdir. Ayrıca kişisel özelliklere verilen önemin yaş ilerledikçe arttığı da araştırmalar sonucunda ortaya konmuştur (Doğru, 2017). Yapılan araştırmalar neticesinde kişisel özelliklere kadınlar tarafından daha çok dikkat edildiği söylenebilir (Usluoğlu vd., 2015). Çalışkan tarafından üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada eş tercihi yaparken kişisel özelliklere dikkat etmek diğer etkenlere göre daha çok ön plana çıkmıştır (Doğru, 2017).

2.4.1.2. Fiziksel Özellikler

Yapılan araştırmalar fiziksel özelliklerin her iki cins için de eş tercihinde önemli olduğunu göstermiştir. Genel olarak bireyler kilo ve boy gibi genel fiziksel özellikler çerçevesinde eş tercihi yapmaktadır. Ancak fiziksel özelliklerin meydana getirdiği “çekicilik” algısı kadın ve erkekler arasında yaşa göre değişkenlik gösterebilmektedir (akt: Doğru, 2017). Bireyler ilk etapta karşı cinsi tanımadıkları ve kişisel özelliklerini bilmediklerinden dolayı birbirlerinin fiziksel özelliklerinden daha çok etkilenirler. Dış görünüme göre de iletişime geçip tanışmaya karar verirler, dolayısıyla da eş seçiminde ilk öncelik fiziksel çekiciliğe önem verilir (Keldal, 2015). Birbirlerini tanıdıkça da ilişkiyi devam ettirmek için kişisel özellikler daha çok ön plana çıkar.

Fiziksel çekicilik algısı kadın ve erkeklerde farklılık göstermektedir. Yapılan araştırmalar kadınların kendilik algılarına ve kültürel normlara; erkeklerin ise daha çok akranlarının görüşlerine göre fiziksel çekiciliğe anlam yüklediklerini ortaya koymuştur (Keldal, 2015).

Eş seçimi yaparken fiziksel çekicilik kadınlara oranla erkekler için daha önemli olmaktadır (Bozgeyikli ve Toprak, 2013).

2.4.1.3. Eğitim Düzeyi

Eğitim düzeyinin birbirine benzemesi eş tercihinde önemli bir husustur. Benzer eğitim düzeyi bireylerin birbirlerini yakın değerlere ve kültüre sahip olarak algılaması olarak görülür. Farklılıkların ise zamanla evliliklerde sorunlara neden olduğu görülmüştür (Doğru, 2017). Yapılmış olan birçok araştırma da kadınların eğitim düzeyine erkeklerden

daha çok önem verdiği görülmüştür (Keldal, 2015). Yine Ondaş'ın (2007) yaptığı araştırma sonucuna göre kadının erkekten daha yüksek eğitim düzeyine sahip olması istenilen bir durum değildir (Ondaş, 2007).

2.4.1.4. Ekonomik Özellikler

Sahip olunan ekonomik ve sosyal özellikler birçok yaşam özelliğinin belirleyicisidir. Bütün bu özellikler kişilerin eş tercihlerini ve evlilik beklentilerini de etkilemektedir. Yapılan araştırmalar kadınların daha çok kendisinden yüksek sosyoekonomik düzeye sahip erkekleri tercih ettiğini ve bu durumun toplumda daha çok kabul gördüğünü, ayrıca kocasından gelen bu durumun kadının da güç ve statüsünü artıracasına inanıldığını ortaya koymuştur (Doğru, 2017). Hem kadınlar hem de erkekler ekonomik anlamda daha rahat bir yaşam sürebilmek için evlenirler, dolayısıyla eş tercihinde ekonomik özellikler önemli bir faktördür (Ağdemir, 1991).

2.4.1.5. Yaş

Eş tercihinde yaş yine önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Zira evlilikte üreme kadın ve erkek açısından oldukça büyük bir önem arz etmekte ve üreme becerisi de yaşa göre değişkenlik göstermektedir. İlerleyen yaş kadınlardaki üremeyi doğrudan erkeklerdeki üreme becerisini ise dolaylı olarak etkilemektedir. Yapılan araştırmalarda erkeklerin kendilerinden küçük kadınları daha verimli buldukları gerekçesiyle tercih ettiklerini ortaya koymuştur (Doğru, 2017).

2.4.1.6. Yetiştirme Tarzı ve Ailenin Etkisi

Erken çocukluk dönemlerinden itibaren kişiliğin ve benliğin gelişimde aile içinde ebeveynler tarafından çocuğa yansıtılmış olan tutumlar oldukça önemlidir (akt: Yılmazçoban, 2010). Destekleyici ve demokratik ebeveyn tutumu ile yetişmiş olan çocuklar olumlu kişisel özelliklere sahip olacaklarından dolayı benlik saygıları ve geliştirecekleri kimlik özellikleri de bu doğrultuda olumlu olacaktır. İleride evlilik adayı olacak bireylerin yetiştirme tarzları, ileride kuracakları aileye ve yapacakları eş tercihlerine doğrudan etki eden önemli bir husustur. İleride sağlıklı bir ailenin kurulabilmesi, çocuğun olumlu bir ebeveyn tutumu ile yetişmesine bağlıdır (Yılmazçoban, 2010). Olumlu aile ortamında büyüyen çocuk, ileride eşine ve çocuklarına da aynı tutumu yansıtır. (Doğru, 2017). Yapılan birçok araştırmada ailelerin birbirlerine benzer olmasının evliliği olumlu, farklı olmasının ise olumsuz etkilediğini belirtmiştir (Yılmazçoban, 2010).

Ailenin ve akraba çevresinin etkileri özellikle geleneksel toplumlarda daha çok görülmektedir. Bu tarz toplumlarda bireyler aileleri tarafından flörtten ziyade görücü usulü evliliklere daha çok yönlendirilmektedir. Ancak günümüzde flörtün yaygınlaşmasıyla aile etkisi giderek azalmaktadır (Yılmazçoban, 2010).

2.4.1.7. İdeolojik ve Dini Görüş

İdeolojik ve dini görüş eş tercihinde çok büyük bir öneme sahiptir. Bireyler eş tercihi yaparken büyük çoğunlukla kendi ideolojik ve dini görüşüyle aynı olan eşleri tercih etmektedirler (Keldal, 2015; Doğru, 2017). Aynı dine ve ideolojiye sahip olmak evlilikte çiftler arasında anlaşmayı ve iletişimi olumlu bir şekilde etkilemektedir. Dini farklılıklar ise evliliklerde çatışmalara, çocuk yetiştirme tarzında eşler arasında anlaşmazlıklara, eşlerin birbirleriyle olan iletişimlerine ve birbirilerine olan tutumlarında olumsuzluklara neden olabilmektedir (Doğru, 2017; Keldal, 2015).

2.4.2 Eş Tercihi ile İlgili Kuramlar

Evlilik ve aile kavramları tarih boyunca gelişmiş, geliştikçe araştırma konusu olmuştur. Tarihsel süreç içerisinde insanların bu tercihleri nasıl yaptıkları merak edilmiş ve bu konuda yapılan araştırmalar sonucunda çeşitli kuramlar ortaya çıkmıştır (Altuntaş ve Atli, 2015). Bütün bu kuramların sonucundaki ortak sonuç eş tercihinin rastgele değil bilinçli yapılan bir tercih olduğu olmuştur (Bacanlı, 2011).

2.4.2.1. Psikanalitik Kuram

Ortaya çıkan kuramlardan bir tanesi Psikanalitik Kuram'dır. Psikanalitik Kuram bilinen en eski kuramlardan birisidir. Freud'un bu kuramına göre; erkekler eş tercihi yaparken daha çok annelerine, kızlar ise babalarına benzer eşler tercih etmektedirler (akt: Efe, 2013).

2.4.2.2. Benzerlik Kuramı

Bu kurama göre, bireyler birbirlerine yaş, dini görüş, kişisel özellikler, eğitim özellikleri, sosyoekonomik faktörler açısından ne kadar çok benzerlerse, birbirlerini eş olarak tercih etme oranları ve olasılıkları da o kadar çok olmaktadır. Aynı zamanda birbirleriyle daha az çatışma halinde olmaktadır (Efe, 2013).

2.4.2.3. Tamamlayıcılık Kuramı

Tamamlayıcılık Kuramı'na göre bireyler eş tercihi yaparken kendisine benzeyen ve kişisel özellikler açısından kendisini tamamlayacağını düşündüğü eşleri tercih etmektedirler. Aynı zamanda ihtiyaçlarını büyük oranda karşılayabileceğini düşündükleri faktörleri göz önünde bulundururlar (Efe, 2013; Bozgeyikli ve Toprak, 2013).

2.4.2.4. Uyarın-Değer-Rol Kuramı

Murstein tarafından geliştirilmiş olan bu kurama göre, bahsedilen uyarın-değer-rol kelimeleri ile çiftler arasındaki arkadaşlığın üç aşaması anlatılır. İlk aşama “Uyarın Aşaması”dır. Bu aşamada tanışma yaşanır ve çiftler birbirleri hakkında ilk izlenimleri alırlar. Karşı tarafın fiziksel görünümüne, zihinsel özelliklerine, sosyal statüsüne dikkat edilir. Bu aşama olumlu olursa ikinci aşamaya geçilir. İkinci aşama ise “Değer Aşaması”dır. Değer Aşamasında kişiler karşısındaki kişinin ilgilerinin, inançlarının, değerlerinin ve tutumlarının kendilerinininki ile ne kadar uyumlu olduğunu anlamaya çalışır. Bunu da sözel bir biçimde karşı tarafa anlatırlar. Bu aşamada flört, söz, nişan, evlilik gibi durumlar görülebilir. Son aşama ise “Rol Aşaması”dır. Bu aşamada çiftler yaşadıkları ilişki içinde rollerinin ne düzeyde tamamlayıcı ve uygun olduğunu test edip sonuca ulaşırlar (Efe, 2013).

2.4.2.5. Cinsel Stratejiler Kuramı

Bu kurama göre, kişilerin eş tercihi yaparken ön planda tuttıkları faktör neslin devamlılığın sağlanmasıdır. Bu amaca yönelik olarakta uzun veya kısa dönemli tercihleri yaptıkları görülür (Efe, 2013).

2.4.2.6. Evrimsel Kuram

Evrimsel Kuram'ın temeli Darwin'den gelmektedir. Bu kurama göre eş tercihi insanların geçirdikleri evrimin bir sonucudur. Dolayısıyla bu durumda kadınlar ve erkekler eş tercihlerinde farklı stratejiler geliştirmek mecburiyetinde olmuşlardır. Erkekler neslin devamlılığı arzuladıklarından fiziksel yönden sağlıklı ve doğurgan olabilecek eşleri tercih ederken, kadınlar daha çoğunlukla sağlıklı, sadık ve çocuklarına bakacaklarını düşündükleri erkekleri kendilerine eş olarak tercih ederler (akt: Efe, 2013).

2.4.2.7. Sosyal Rol Kuramı

Sosyal Rol Kuramı, insanların sahip oldukları davranışları çevrelerinden edindiklerini öne sürer (Efe, 2013). Bu kurama göre eş tercihinde önemli faktörler, çiftlerin birbirlerinden cinsiyetler doğrultusunda beklentileri, toplumsal roller ve iş bölümleri, yetiştirilme tarzı vs. olmaktadır (Yıldırım, 2007).

Bütün bu kuramlara göre, eş tercihi spontane değil bilinçli yapılan bir tercihtir ve bu tercihlerde hangi faktörlerin etkili olduğunun anlaşılması oldukça önemlidir (Altuntaş ve Atli, 2015).

2.4.3. Eş Tercihi Konusunda Yapılmış Çeşitli Araştırmalar

Kişilerin eş seçme ve evlilik gibi aşamalarda etkilendikleri birçok faktör vardır. Yapılan araştırmalar, kadınların da erkeklerin de eş tercihi yaparken çekiciliğe önem verdiklerini göstermektedir. Brehm (1992)'e göre çekicilik kavramı, hem maddi hem manevi kazanımlar olan ilgi, destek, para, sosyal statü, sevgi, eğitim gibi faktörlerden oluşur (Yıldırım, 2007). Aynı zamanda çekiciliğin diğer unsurları, güzellik ve yakışıklılık, çiftlerin birbirleri ile duygusal ve fiziksel olarak benzer olması veya kişinin ulaşılabilirliğinin zor olması olarak sayılabilir (Yıldırım, 2007). Bu konu hakkında yapılmış araştırmalar incelendiğinde eş tercihinde dikkat edilen faktörler; yaş, fiziksel özellikler, etnik köken, dini ve siyasi görüş, ekonomik durum, bekaret ve düşünce yapısı olarak sıralanabilir (akt: Çalışkan vd., 2015).

Bugay ve Tezer (2008), eş tercihi hakkındaki araştırmaların iki konu üzerine odaklandığını belirtmişlerdir. Bu konulardan birincisi eş adayında istenen ve tercih edilen özelliklerin belirlenmesi, ikincisi ise cinsiyet farklılıklarının incelenmesidir. Yapılan bir araştırma sonucuna göre erkek öğrenciler için eş tercihinde ilk dikkat edilen ölçütün fiziksel çekicilik, kız öğrenciler için ise ekonomik durum ve başarı olduğunu ortaya koymuştur (Bugay ve Tezer, 2008). Buss (1989) tarafından yapılmış olan araştırma sonucuna göre de erkeklerin eş tercihinde fiziksel çekiciliğe, kadınların ise sosyal statüye daha çok önem verdiği ortaya çıkmıştır (akt: Bugay ve Tezer, 2008).

Buss ve ark (2001) yaptıkları araştırmada her iki cinsiyetin çekiciliğe, sevgiye, sosyoekonomik düzeye verdikleri önemin arttığını, ev işlerine verdikleri önemin azaldığını ortaya koymuşlardır (akt: Yıldırım, 2007).

Krebs (1998) kadınlarda ve erkeklerde eş tercihi yaparken arzu edilen 13 özelliği listelemiştir. Liste tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Cinsiyete Göre Eş Tercihinde Arzu Edilen Özellikler

Sıra	Erkeklerin Arzu Ettiği Özellikler	Kadınların Arzu Ettiği Özellikler
1	Nezaket ve anlayış	Nezaket ve anlayış
2	Zekâ	Zekâ
3	Fiziksel çekiciliğe sahip olması	Memnun edici kişiliğe sahip olması
4	Memnun edici kişiliğe sahip olması	Sağlık
5	Sağlık	Uyumlu kişilik
6	Uyumlu kişilik	Fiziksel çekicilik
7	Yaratıcılık	Yaratıcılık
8	Çocuk istemesi	Maddi kazancının fazla olması
9	Benzer eğitim düzeyine sahip olmak	Benzer eğitim düzeyine sahip olmak
10	İyi bir genetik mirasa sahip olması	Çocuk istemesi
11	Maddi kazancının fazla olması	İyi bir genetik mirasa sahip olması
12	Ev işlerinde iyi olması	Ev işlerinde iyi olması
13	Dini yönelimin benzer olması	Dini yönelimin benzer olması

Kaynak: Krebs (1998); akt: Yıldırım (2023, ss:28)

Tablo 1’de görüldüğü üzere, çalışmanın yapıldığı grupta kadın ve erkekler için eş tercihinde birinci sırada yer alan faktör eşin “nezaketli ve anlayışlı olması” olmuştur. Her iki cinsiyet için ikinci sırada “zekâ” tercih edilmiştir. Erkekler için üçüncü önemli özellik “fiziksel çekicilik” olurken, kadınlar için üçüncü önemli özellik eşin “memnun edici bir kişiliğe sahip olması” olmuştur. Kadınlar için “fiziksel çekicilik” altıncı sırada yer alırken, eşin “memnun edici bir kişiliğe sahip olması” dördüncü sırada yer almıştır (Yıldırım, 2023, ss:28).

Eş tercihi konusunda yabancı kültürde yapılan araştırmaların yanında Türk kültüründe de önemli araştırmalar mevcuttur.

Bacanlı (2002) tarafından, üniversite öğrencileri ile yapılmış olan araştırma sonucunda, erkek öğrencilerin eş tercihi yaparken “fiziksel görünüş, dini yönden benzerlik, iyi yemek yapmak, bekaret, yuva ve çocuk isteği” gibi özellikler öne çıkarken, kız öğrencilerde

“sosyallik, aynı eğitim düzeyine sahip olmak, güvenilirlik, iyi bir sosyal statüde olmak ve yüksek zeka” gibi özellikler daha çok önemsenmiştir (akt: Yıldırım, 2007).

Özgüven (1994) tarafından Ankara’da üniversite öğrencileri üzerinde yapılan başka bir araştırmada ise eş seçiminde tercih edilen özellikler arasında paralellik olduğu saptanmıştır (Akt: Yıldırım, 2007).

Taşhan ve ark. (2015) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılmış olan “Partneri Olan ve Olmayan Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tercihlerinin Karşılaştırılması” isimli araştırma sonucunda partneri olan öğrencilerin potansiyel eşlerinde “kişiliğin iyi olması,” tercihi %94,3, partneri olmayan öğrencilerde bu oran %91.3 olarak bulunmuştur. “Dindar” eş tercihi partneri olan öğrencilerde %40,5 iken partneri olmayan öğrencilerde bu oran %52,6 olarak bulunmuştur. Araştırmacılar bu sonucun araştırmanın yapıldığı yerin ülkenin doğusunda geleneksel yapıya sahip bölgede yer almasından kaynakladığını belirtmişlerdir. Partneri olan öğrencilerin %4,8’i mantık evliliğini kabul edeceklerini söylerken partneri olmayan öğrencilerde bu oran %8,2 olarak bulunmuştur. Önemli bir diğer bulgu ise “siyasi görüş ayrılığını” partneri olan öğrencilerin olmayanlara göre küçük sorun olarak görmesidir. Ailelerin uyumsuzluğu partneri olan öğrencilerin %18,5’i tarafından sorun olarak görülürken, partneri olmayan öğrencilerde bu oran %28,9 olarak bulunmuştur. Çalışmanın sonucunda Taşhan ve ark. bir partnere sahip olmanın veya olmamanın yapılan eş tercihindeki kriterleri etkilediğini belirtmişlerdir (Taşhan vd., 2015).

Bugay ve Tezer (2008) tarafından gerçekleştirilmiş olan üniversite öğrencilerinin evlenecekleri eşte aradıkları özelliklerin araştırıldığı çalışmada önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Bu araştırmada katılımcılara bir anket uygulanmış ve bu anketteki 21 madde 6 faktör içerisinde toplanmıştır. Bu faktörler “Çekicilik (seksi, cinselliğe önem veren, tutkulu, çekici)”, “Güvenirlilik (sadık, dürüst, güvenilir, içten)”, Özgüven (kendine güvenli, kararlı, girişken, olgun), “Dışadönüklük (mizah anlayışı, sportif, eğitim, sağlıklı, zengin)”, “Aile/politik görüş benzerliği (benzer politik görüş, benzer aile yapısı)” ve “Başatlık (baskın, popüler)” olarak isimlendirilmiştir. Araştırma sonucunda her iki cinsin tercihlerinde farklılıklar bulunmuştur. Kızların özgüven, aile/ politik görüş benzerliği, başatlık ve dışadönüklük gibi özellikleri erkeklerden daha çok istedikleri bulunmuştur. Ayrıca kızların pek çok faktörde erkeklere göre Yıldırım (2007) tarafından üniversite öğrencilerinin eş tercihlerini araştırmak için, tamamı bekar öğrenciler ile gerçekleştirilen

çalışmada da önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre eş tercihi yaparken sıralanan en önemli yirmi özellik potansiyel eşin “güvenilir, dürüst, kişilikli, sadakatli, sözünü tutan, sevgi potansiyeli yüksek, anlayışlı, saygılı, güçlü karakterli, değer bilen, destekleyici, duygusal yönden sağlıklı, cinsel uyumlu, temiz, paylaşımcı, kültürlü, açık görüşlü, iletişim becerisine sahip, hoşsohbet ve özverili” olması olarak bulunmuştur. Daha az önemli görülen özellikler ise “eşin tutumlu olması, ortak ilgilere sahip olmak, fiziksel açıdan güçlü olmak, benzer politik görüşe sahip olmak, benzer yaş, aynı dine ve aynı etnik kökene mensup olmak, dindar olmak ve bakirelik” olarak saptanmıştır. Eş tercihinde arzu edilmeyen yirmi özellik ise potansiyel eşin “yalancı, ilgisiz, art niyetli, sadakatsiz, gözü dışarıda, eşcinsel, zayıf karakterli, anlayışsız, şiddet eğilimli, nankör, pis, kaba, düşük zihinsel düşünce yapısına sahip, sinsî, suçlayıcı, itici, dar görüşlü, engelleyici, kendini kontrol edemeyen, ve cinsel taciz eğilimine sahip” olması olarak sıralanmıştır. Yine tercih edilmeyen daha az önemli olarak görülen özellikler ise “eşin inatçı olması, batıl inanç, fiziksel zayıflık, otoriter, kıskanç, fanatik, alkolik, aceleci, sigara kullanması ve fakirlik” olarak bulunmuştur. Çalışmanın önemli diğer sonucu, kız öğrencilerin zenginlik, ekonomik yönden bağımsız olmak, fiziksel olarak güçlü olmak ve zeka gibi özellikleri erkeklere göre daha çok tercih ettikleri olmuştur (Yıldırım, 2007).

Bozgeyikli ve Toprak (2013) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılmış olan araştırmada ise, bütün öğrenciler için eş tercihi yaparken önemsedikleri en önemli faktörün “kişilik” olduğunu bulmuşlardır. Akabinde “sevgi/aşk, fiziksel çekicilik, aile uyumu, eğitim düzeyi, dini inanç, bekaret, maddi gelir, benzer ırka sahip olmak” eş tercihindeki diğer önemli özellikler olmaktadır. En az önemli olan faktör ise “benzer siyasi görüş” olarak bulunmuştur. Belirlenen bu faktörlerin cinsiyete göre farklılaştığı saptanmıştır. Kızlara göre en önemli faktör “kişilik” iken, bunun ardından önemli diğer faktörler “sevgi/aşk, dini inanç, eğitim düzeyi, ailelerin uyumlu olması, fiziksel yönden çekici olmak, bekaret, maddi gelir ve aynı ırka sahip olmak” olarak bulunmuştur. Erkek öğrencilerde ise yine en önemli faktör “kişilik” olmuş; akabinde bunu “dini inanç, bekaret, fiziksel çekicilik, aile uyumu, sevgi /aşk, maddi gelir, aynı ırktan olma, eğitim düzeyi ve siyasi görüş” takip etmiştir (Bozgeyikli ve Toprak, 2013).

Üniversitede okuyan gençlerin evlilik ve eş tercihleri ile ilgili tutumlarını araştırmak amacıyla Üsküdar Üniversitesi Sosyoloji Bölümü ve İletişim Fakültesi tarafından tüm Türkiye çapında, 2019-2020 yıllarında devlet ve vakıf üniversitelerinde öğrenim gören 18-35 yaş aralığında 3 bin 266 katılımcı ile Türkiye Gençlik ve Aile araştırması

gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada gençlere belirli sorular yöneltilmiştir. Gençlerin %64,3'ü aşk evliliği isterken, %7'si mantık evliliği tercih etmek istediğini, hem aşk hem mantık isteyenlerin oranı %7, hiç evlenmek istemeyenlerin oranı ise %9 olarak çıkmıştır. Kadınların aşk evliliği tercihleri erkeklere oranla daha baskın çıkmıştır. Evlilik kararı almaya yönelik soruda gençlerin %67'si kararı önce kendisinin verdiğini akabinde ailesinin onayını aldığını, %0,8'i ise tam tersi kararı önce ailesinin verdiğini sonra kendi fikrinin alındığını belirtmiştir. Yaş ile ilgili soruda ise katılımcıların %27,7'si partnerinin yaşının kendisinden büyük veya kendisi kadar olması gerektiği cevabını vermiş ve bu cevap ilk sırada yer almıştır; %2'si benden küçük ya da benim kadar olmalı cevabını vermiştir. Maddiyat sorulduğunda ise katılımcıların %45,8'i maddi durumun kendileri için önemli olmadığını, %31,5'i ise benden yüksek veya benimle aynı olmalı cevabını vermiştir. Eş tercihi yaparken dikkat edilen hususlar konusundaki soruya ise gençlerin cevabı sırasıyla iyi huylu olması (%80,5), aynı değere sahip olmak (%68,4), ailesinin iyi olması (%57,9), aynı görüşe sahip olmak (%54,2), güzel – yakışıklı olması (%41,2), eğitilmiş olması (%26,2), iyi bir mesleğe sahip olması (%22,6), bir işinin olması (%20,5) olmuştur. Bu soruda en düşük yanıtlar %3,6 aynı takımı tutmak, %4,3 askerlik şartı olmuştur. Katılımcıların %56,2'si ise evlenecekleri kişinin aynı dine sahip olması gerektiğini belirtmiştir. %23' ü ise aynı siyasi görüşün önemli olduğunu söylemiştir. Katılımcılar görücü usulüne yönelik soruya % 42,5 oranında hayır demişlerdir, %25,6'sı ise görücü usulünü doğru bulduklarını belirtmiştir. “Evlenmeden önce birlikte yaşarmısınız?” sorusuna gençlerin %51,8'i hayır, %33,1'i evet demiştir (Tarhan, 2020).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, örneklem grubu, veri toplama araçları ve elde edilmiş olan istatistiksel analiz hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada üniversitede okuyan gençlerin algıladıkları ebeveyn tutumları, benlik saygıları ve eş seçme tercihleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, ilişkisel tarama modelinde planlanmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha çok sayıdaki değişkenler arasındaki değişimlerin varlığını ve ne derecede olduğunu belirlemeyi sağlayan tarama modelidir (Karasar, 2023). Araştırma amacımız doğrultusunda bu modeli tercih etmemiz gerekmiştir.

3.2. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmamızın örneklemi İstanbul'daki devlet ve vakıf üniversitelerinde aktif öğrenim gören 18-40 yaş aralığındaki öğrencilerden oluşturmaktadır. Örneklem grubu 389 kadın (%82,1), 85 erkek (%17,9) öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların %1,1'i (5 kişi) hazırlık, %24,3'si (115 kişi) 1. sınıf, %29,1'i (138 kişi) 2. sınıf, %22,6'sı (107 kişi) 3. sınıf, %13,5'i (64 kişi) 4. sınıf öğrencisi ve %9,5'i (45 kişi) lisansüstü eğitim gören öğrencilerdir.

Aynı zamanda araştırmaya katılan katılımcıların %91,8'i (435 kişi) anne- baba birlikte büyüdüklerini, %5,5'i (26 kişi) boşanmış ebeveynlere sahip olduklarını, %2,3'ü (11 kişi) baba kaybı sebebiyle tek ebeveyn ile büyüdüklerini ve %0,4'ü (2 kişi) anne kaybı sebebiyle tek ebeveyn ile büyüdüklerini belirtmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak; Kişisel Bilgi Formu, Anne Baba Tutumları Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) ve Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan katılımcıların cinsiyeti, yaşı, sınıf bilgisi, anne baba ile birlikte mi yoksa tek ebeveyn ile mi büyüdüğü bilgilerinin yer aldığı formdur.

3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)

Bu çalışmada Kuzgun ve Eldeleklioğlu tarafından 1993 yılında geliştirilen Anne Baba Tutum ölçeğinin kullanılmıştır. Bu ölçek, Demokratik Tutum (15 madde), Koruyucu/İstekçi Tutum (15 madde), Otoriter Tutum (10 madde) olmak üzere üç alt boyuttan ve toplam 40 maddeden oluşan, 5’li likert tipi bir ölçektir (Yıldırım ve Sezer, 2018). Demokratik tutumu ölçen maddeler 1, 2, 5, 9, 10, 11, 15, 19, 20, 24, 25, 26, 32, 35, 39’dur. Otoriter tutumu ölçen maddeler 3, 4, 6, 14, 18, 23, 29, 30, 31, 36 ve koruyucu /istekçi tutumu ölçen maddeler ise 7, 8, 12, 13, 16, 17, 21, 22, 27, 28, 33, 34, 37, 38, 40. maddelerdir. Ölçeğin cevaplanmasında 5’li likert tipi cevaplardan 1= hiç uygun değil, 2= pek uygun değil, 3= biraz uygun, 4= uygun ve 5= çok uygun, kendisine uygun olan cevap seçilir. (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2005). Ölçek puanlanırken alt ölçekler ayrı olarak puanlanır; alt ölçeklerin puanları da her madde için işaretlenmiş olan cevabın karşılığındaki rakamsal değerler toplanarak bulunur.

3.3.3. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Bu araştırmada kullanılan bir diğer ölçek Rosenberg tarafından 1965 yılında geliştirilen Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği’dir. Türkiye’de geçerlik ve güvenilirlik çalışması ise Çuhadaroğlu tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek toplamda 63 maddeden ve 12 alt boyuttan oluşmaktadır (Çiftçi, 2018). Bu çalışmada ise yalnızca ölçeğin 10 maddeli ve 4’lü likert tipli benlik saygısı alt boyutu kullanılmıştır. Ölçeğin cevaplanmasında 1: çok doğru, 2: doğru, 3: yanlış ve 4: çok yanlış cevaplarından uygun olan seçilir. Ölçek puanlaması Guttman değerlendirme yöntemi ile yapılmıştır. Buna göre her soruda puan alan cevabın yanında ‘*’ işareti yer almaktadır. 1., 2. ve 3. sorular birlikte, 4. ve 5. sorular birlikte, 9. ve 10. sorular da birlikte değerlendirilir. İlk üç sorudan iki tanesinden puan alındıysa bu gruptan bir puan, 4. ve 5. sorulardan birisinden puan alındıysa bu gruptan bir puan, aynı şekilde 9. ve 10. sorulardan birinden puan alındıysa yine bu gruptan bir puan alınmış olur. Kalan 6., 7. ve 8. sorular tek başına puanlanır. Test sonunda en yüksek puan 6 olmaktadır. Ölçüm sonucunda ise 1 puan “yüksek”, 2-4 puan “orta”, 5-6 puan ise “düşük” benlik saygısı olarak değerlendirilir (Çağlar, 1993).

3.3.4. Romantizm ve Eş Seçim Tutum Ölçeği

Araştırmada kullanılan diğer ölçek ise, Cobb, Larson ve Watson tarafından 2003 yılında geliştirilen; eş tercihlerinde bireyleri sınırlayan inançları ölçmek için kullanılan Romantizm ve Eş Seçim Tutum Ölçeği (REST)'dir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması 2008 yılında Güngör, Yılmaz ve Çelik tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu ölçek toplamda 32 maddeden oluşan 5'li likert tipli bir ölçektir (Cihan Güngör vd., 2011). Ölçek cevaplanırken 1: hiç katılmıyorum, 2: katılmıyorum, 3: kararsızım, 4: katılıyorum ve 5: tamamen katılıyorum cevaplarından uygun olan seçilir. Ölçek 8 faktörlü bir yapıda olmakta ve 8. madde 4 çeldirici maddeyi içermektedir. 1., 9., 20. ve 30. maddeler çeldirici maddelerdir ve puanlanma sürecinde hesaplanmaz. Çeldirici maddeler dışında ölçek 28 maddeden ve 7 alt boyuttan oluşur. Bu alt boyutlar; yalnız ve tek doğru, aşk yeterli, beraber yaşama, tam güven, idealleştirme, çaba göstermeme ve zıt kutuplardır (Güngör, Yılmaz ve Çelik, 2011). Yalnız ve tek doğru boyutu; dünyada evlenilecek sadece tek doğru kişi olduğu inancını, aşk yeterli boyutu; aşık olmanın evlilik için tek başına yeterli olduğu inancını, beraber yaşama boyutu; evlilikte mutlu olma şansının evlenmeden önce birlikte yaşamak gerektiğine dair inancı, tam güven boyutu; evlenmeden önce seçilen eşe tam olarak güvenilmesi gerektiğine dair inancı, idealleştirme boyutu; mükemmel eşi bulana kadar evlenmemeliyim inancını, çaba göstermeme boyutu; eş tercihi yapmak için yeterince çaba gösterilmemesi gerektiğine ve eş tercihinin tesadüfen olması gerektiğine dair inancı ve zıt kutuplar boyutu ise tercih edilecek olan eşin kişisel özellikler bakımından kendisinden farklı olması gerektiğine dair inancı ölçer. Ölçek sonucunda alınan en düşük puan 28, en yüksek puan ise 140'tır. Ölçekten alınan düşük puan eş tercihinde sınırlandırıcı inanç düzeyinin düşüklüğünü; yüksek puan ise bu düzeyin yüksekliğini gösterir (Cihan Güngör vd., 2011; Sungur vd., 2017).

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

3.4.1. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan ölçekler Google Forms kullanılarak online olarak katılımcılara uygulanmıştır.

3.4.2. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS -27 programı ile yapılmıştır. Kişisel bilgi formunda yer alan demografik sorular için frekans tablosu oluşturulmuştur. 2 gruplu değişkenlerin grup ortalamalarındaki farklılıkları görebilmek amacıyla Bağımsız Örneklem T- test, 3 ve daha fazla gruplu değişkenlerin grup ortalamalarındaki farklılıkları görebilmek amacıyla Tek Yönlü Varyans ANOVA (One -Way ANOVA) Analizi, grup gözlem sayısı parametrik testler için yetersiz olanları görebilmek için 3 ve daha fazla gruplu değişkenlerde Kruskal Wallis-H Analizi uygulanmıştır. Ölçeklerin birbirleri arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü tespit etmek amacıyla da Pearson ve Spearman Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Analizler alfa=0,05 seviyesinde uygulanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde yapılan bu araştırma kapsamında uygulanan veri analizleri sonucunda edilmiş olan bulgular değerlendirilmiştir.

Tablo 2. Ölçeklerin Normallik Varsayımı Analizi ve Güvenilirlik Analizi

Ölçek	n	Ort.	SS	Kolmogorov Smirnov (p)	Çarpıklık	Basıklık	Cronbac's Alpha
Beraber Yaşama	474	10,12	5,410	,000	,427	-1,096	,958
Yalnız ve Tek Doğru	474	5,24	2,193	,000	,360	-,656	,574
Aşk Yeterli	474	19,36	4,711	,001	-,033	-,339	,674
Çaba Göstermeme	474	9,97	2,313	,000	-,219	-,135	,300
İdealleştirme	474	13,15	3,232	,000	-,043	-,355	,603
Zıt Kutuplar	474	8,85	2,697	,000	,271	-,331	,559
Tam Güven	474	18,57	3,511	,000	-,538	,234	,636
Rest Toplam	474	85,26	10,978	,004	,024	-,083	,679
Rosenberg Benlik Saygısı	474	29,85	6,115	,000	-,504	-,328	,864
Demokratik Tutum	474	55,43	12,738	,000	-,494	-,340	,929
Koruyucu Tutum	474	37,59	11,436	,000	,590	-,077	,867
Otoriter Tutum	474	23,56	8,176	,000	,659	-,032	,833
Yaş	474	22,05	3,96	,000	2,494	7,807	-

*p<0,05

Araştırma kapsamında toplanan verilere uygulanmış olan normallik analizi ve güvenilirlik analizleri Tablo 2’de yer almaktadır. Ölçeklerin basıklık ve çarpıklık değerleri -2; +2 sınırını aşmadığından analizlerde parametrik testler kullanılacaktır. Yaş değişkeni ile ilgili analizlerde non-parametrik analizler kullanılacaktır. Yalnız ve tek doğru alt boyutu, çaba göstermeme alt boyutu ve zıt kutuplar alt boyutu dışında diğer ölçeklerin güvenilirlikleri yeterli düzeydedir.

Tablo 3. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Ait Bilgiler

Değişken	Grup	n	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kadın	389	82,1
	Erkek	85	17,9
Sınıf	Hazırlık	5	1,1
	1. Sınıf	115	24,3
	2. Sınıf	138	29,1
	3. Sınıf	107	22,6
	4. Sınıf	64	13,5
	Lisansüstü (Yüksek lisans / Doktora)	45	9,5
Ebeveyn Bilgisi	Anne – baba birlikte büyüdüm	435	91,8
	Anne – baba ayrı büyüdüm (boşanma)	26	5,5
	Baba kaybı sebebiyle tek ebeveyn ile büyüdüm.	11	2,3
	Anne kaybı sebebiyle tek ebeveyn ile büyüdüm.	2	0,4

Araştırma grubu 389 kadın (%82,1), 85 erkek (%17,9) öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların %1,1'i (5 kişi) hazırlık, %24,3'si (115 kişi) 1. sınıf, %29,1'i (138 kişi) 2. sınıf, %22,6'sı (107 kişi) 3. sınıf, %13,5'i (64 kişi) 4. sınıf öğrencisi ve %9,5'i (45 kişi) lisansüstü eğitim gören öğrencilerdir.

Aynı zamanda araştırmaya katılan katılımcıların %91,8'i (435 kişi) anne- baba birlikte büyüdüklerini, %5,5'i (26 kişi) boşanmış ebeveynlere sahip olduklarını, %2,3'ü (11 kişi) baba kaybı sebebiyle tek ebeveyn ile büyüdüklerini ve %0,4'ü (2 kişi) anne kaybı sebebiyle tek ebeveyn ile büyüdüklerini belirtmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkeni İçin T-Test Tablosu

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	t	Sd	p
Beraber Yaşama	Kadın	389	9,81	5,396	-2,650	472	,008*
	Erkek	85	11,52	5,282			
Yalnız ve Tek Doğru	Kadın	389	5,28	2,182	,743	472	,458
	Erkek	85	5,08	2,248			
Aşk Yeterli	Kadın	389	19,09	4,595	-2,674	472	,008*
	Erkek	85	20,59	5,055			
Çaba Göstermeme	Kadın	389	9,97	2,339	,007	472	,995
	Erkek	85	9,96	2,201			
İdealleştirme	Kadın	389	13,32	3,173	2,554	472	,011*
	Erkek	85	12,34	3,393			
Zıt Kutuplar	Kadın	389	8,83	2,665	-,468	472	,640
	Erkek	85	8,98	2,849			
Tam Güven	Kadın	389	18,69	3,497	1,563	472	,119
	Erkek	85	18,04	3,547			
Rest Toplam	Kadın	389	84,99	10,865	-1,156	472	,248
	Erkek	85	86,51	11,468			
Rosenberg Benlik Saygısı	Kadın	389	30,15	5,951	2,339	472	,020*
	Erkek	85	28,45	6,674			
Demokratik	Kadın	389	55,75	12,617	1,160	472	,246
	Erkek	85	53,98	13,255			
Koruyucu	Kadın	389	36,52	11,030	-4,449	472	,000*
	Erkek	85	42,49	12,033			
Otoriter	Kadın	389	23,29	8,166	-1,520	472	,129
	Erkek	85	24,78	8,160			

*p<0,05

Tablo 4’ te cinsiyet değişkeni için Bağımsız Örneklem T-Test Analizi sonuçları verilmiştir.

Cinsiyet değişkeni gruplarına “Beraber Yaşama” Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir ($p=,008<0,05$). Erkeklerin Beraber Yaşama Alt Boyutu Puanı Ortalaması, kadınların “Beraber Yaşama” Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Cinsiyet değişkeni gruplarına “Yalnız ve Tek Doğru” Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,458>0,05$).

Cinsiyet değişkeni gruplarına Aşk Yeterli Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir ($p=,008<0,05$). Erkeklerin Aşk Yeterli Alt Boyutu Puanı Ortalaması, kadınların Aşk Yeterli Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Cinsiyet değişkeni gruplarına “Çaba Göstermeme” Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,995>0,05$).

Cinsiyet değişkeni gruplarına “İdealleştirme” Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir ($p=,011<0,05$). Kadınların İdealleştirme Alt Boyutu Puanı Ortalaması, erkeklerin İdealleştirme Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Cinsiyet değişkeni gruplarına “Zıt Kutuplar” Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,640>0,05$).

Cinsiyet değişkeni gruplarına “Tam Güven” Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermemektedir ($p=,119>0,05$).

Cinsiyet değişkeni gruplarına Rest Toplam Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,248>0,05$).

Cinsiyet değişkeni gruplarına Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir ($p=,020<0,05$). Kadınların Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Puanı Ortalaması, erkeklerin Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Cinsiyet değişkeni gruplarına Demokratik Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,246>0,05$).

Cinsiyet değişkeni gruplarına Koruyucu Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir ($p=,000<0,05$). Erkeklerin Koruyucu Alt Boyutu Puanı Ortalaması, kadınların Koruyucu Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Cinsiyet değişkeni gruplarına Otoriter Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık göstermemektedir ($p=,129>0,05$).

Tablo 5. Ebeveyn Durumu Değişkeni İçin T-Test Tablosu

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	t	Sd	p
Beraber Yaşama	Birlikte	435	9,96	5,349	-2,152	472	,032*
	Diğer	39	11,90	5,830			
Yalnız ve Tek Doğru	Birlikte	435	5,23	2,210	-,269	472	,788
	Diğer	39	5,33	2,017			
Aşk Yeterli	Birlikte	435	19,46	4,636	1,563	472	,119
	Diğer	39	18,23	5,417			
Çaba Göstermeme	Birlikte	435	10,03	2,278	1,861	472	,063
	Diğer	39	9,31	2,607			
İdealleştirme	Birlikte	435	13,08	3,226	-1,566	472	,118
	Diğer	39	13,92	3,248			
Zıt Kutuplar	Birlikte	435	8,83	2,706	-,481	472	,631
	Diğer	39	9,05	2,615			
Tam Güven	Birlikte	435	18,59	3,521	,256	472	,798
	Diğer	39	18,44	3,440			
Rest Toplam	Birlikte	435	85,18	10,909	-,546	472	,585
	Diğer	39	86,18	11,841			
Rosenberg Benlik Saygısı	Birlikte	435	29,79	6,117	-,683	472	,495
	Diğer	39	30,49	6,134			
Demokratik	Birlikte	435	55,63	12,497	1,151	472	,250
	Diğer	39	53,18	15,176			
Koruyucu	Birlikte	435	37,69	11,548	,643	472	,520
	Diğer	39	36,46	10,167			
Otoriter	Birlikte	435	23,48	8,122	-,700	472	,484
	Diğer	39	24,44	8,819			

* $p<0,05$

Tablo 5'te ebeveyn durumu değişkeni için Bağımsız Örneklem T-Test Analizi sonuçları verilmiştir.

Ebeveyn durumu değişkeni gruplarına Beraber Yaşama Alt Boyutu Puanı istatistiksel

olarak anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir ($p=,032<0,05$). Ebeveynleri bir sebepten beraber olmayanların Beraber Yaşama Alt Boyutu Puanı Ortalaması, ebeveynleri beraber olanların Beraber Yaşama Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı şekilde farklı ve büyüktür.

Ebeveyn durumu değişkeni gruplarına Yalnız ve Tek Doğru Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,788>0,05$).

Ebeveyn durumu değişkeni gruplarına Aşk Yeterli Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,119>0,05$).

Ebeveyn durumu değişkeni gruplarına Çaba Göstermeme Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,063>0,05$).

Ebeveyn durumu değişkeni gruplarına İdealleştirme Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,118>0,05$).

Ebeveyn durumu değişkeni gruplarına Zıt Kutuplar Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,631>0,05$).

Ebeveyn durumu değişkeni gruplarına Tam Güven Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,798>0,05$).

Ebeveyn durumu değişkeni gruplarına Rest Toplam Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,585>0,05$).

Ebeveyn durumu değişkeni gruplarına Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,495>0,05$).

Ebeveyn durumu değişkeni gruplarına Demokratik Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,250>0,05$).

Ebeveyn durumu değişkeni gruplarına Koruyucu Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,520>0,05$).

Ebeveyn durumu değişkeni gruplarına Otoriter Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,484>0,05$).

Tablo 6. Sınıf Değişkeni İçin Tek Yönlü Anova Analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	Var.K	K.T.	SD	K.O.	F	p
Beraber Yaşama	1.Sınıf	115	9,60	5,150	GA	118,668	4	29,667	1,013	,400
	2.Sınıf	138	10,09	5,421	GI	13587,136	464	29,283		
	3.Sınıf	107	10,95	5,934	Toplam	13705,804	468			
	4.Sınıf	64	9,69	5,167						
	Lisansüstü	45	10,29	5,053						
	Total	469	10,13	5,412						
Yalnız ve Tek Doğru	1.Sınıf	115	5,40	2,354	GA	10,420	4	2,605	,542	,705
	2.Sınıf	138	5,25	2,144	GI	2229,781	464	4,806		
	3.Sınıf	107	5,15	2,171	Toplam	2240,200	468			
	4.Sınıf	64	5,31	2,174						
	Lisansüstü	45	4,87	1,973						
	Total	469	5,23	2,188						
Aşk Yeterli	1.Sınıf	115	19,21	4,635	GA	72,083	4	18,021	,816	,516
	2.Sınıf	138	19,71	4,534	GI	10251,943	464	22,095		
	3.Sınıf	107	19,00	4,802	Toplam	10324,026	468			
	4.Sınıf	64	19,11	4,989						
	Lisansüstü	45	20,24	4,706						
	Total	469	19,39	4,697						
Çaba Gösterme	1.Sınıf	115	9,75	2,395	GA	15,928	4	3,982	,738	,566
	2.Sınıf	138	10,21	2,275	GI	2502,302	464	5,393		
	3.Sınıf	107	9,83	2,130	Toplam	2518,230	468			
	4.Sınıf	64	10,03	2,436						
	Lisansüstü	45	9,93	2,544						
	Total	469	9,96	2,320						
İdealleşme	1.Sınıf	115	13,71	3,197	GA	125,241	4	31,310	3,042	,017*
	2.Sınıf	138	12,92	3,260	GI	4776,396	464	10,294		
	3.Sınıf	107	13,61	3,144	Toplam	4901,638	468			
	4.Sınıf	64	12,52	3,348						
	Lisansüstü	45	12,29	3,020						
	Total	469	13,16	3,236						
Zıt Kutuplar	1.Sınıf	115	8,66	2,753	GA	34,517	4	8,629	1,179	,319
	2.Sınıf	138	8,89	2,613	GI	3396,196	464	7,319		
	3.Sınıf	107	8,59	2,642	Toplam	3430,712	468			
	4.Sınıf	64	9,39	3,094						
	Lisansüstü	45	9,16	2,402						
	Total	469	8,86	2,708						
Tam Güven	1.Sınıf	115	19,22	3,308	GA	361,097	4	90,274	7,766	,000*
	2.Sınıf	138	18,63	3,407	GI	5393,739	464	11,624		
	3.Sınıf	107	19,33	3,002	Toplam	5754,836	468			
	4.Sınıf	64	17,70	3,987						

Tablo 6. Sınıf Değişkeni İçin Tek Yönlü Anova Analizi (devamı)

	Lisansüstü	45	16,44	3,690						
	Total	469	18,60	3,507						
Rest Toplam	1.Sınıf	115	85,55	10,090	GA	520,467	4	130,117	1,079	,366
	2.Sınıf	138	85,70	10,576	GI	55941,644	464	120,564		
	3.Sınıf	107	86,46	11,683	Toplam	56462,111	468			
	4.Sınıf	64	83,75	11,211						
	Lisansüstü	45	83,22	12,271						
	Total	469	85,33	10,984						
Rosenbe rg Benlik Saygısı	1.Sınıf	115	29,08	6,622	GA	178,956	4	44,739	1,196	,312
	2.Sınıf	138	29,87	5,921	GI	17354,054	464	37,401		
	3.Sınıf	107	30,41	5,774	Toplam	17533,011	468			
	4.Sınıf	64	29,63	6,401						
	Lisansüstü	45	31,13	5,715						
	Total	469	29,89	6,121						
Demokr atik	1.Sınıf	115	57,84	12,741	GA	1225,631	4	306,408	1,936	,103
	2.Sınıf	138	54,47	13,364	GI	73438,966	464	158,274		
	3.Sınıf	107	55,19	11,694	Toplam	74664,597	468			
	4.Sınıf	64	53,03	12,124						
	Lisansüstü	45	56,53	12,347						
	Total	469	55,46	12,631						
Koruyuc u	1.Sınıf	115	36,55	10,501	GA	166,197	4	41,549	,317	,866
	2.Sınıf	138	37,86	11,058	GI	60720,963	464	130,864		
	3.Sınıf	107	37,82	12,758	Toplam	60887,160	468			
	4.Sınıf	64	37,41	11,491						
	Lisansüstü	45	38,36	11,507						
	Total	469	37,51	11,406						
Otoriter	1.Sınıf	115	21,95	7,438	GA	378,843	4	94,711	1,423	,225
	2.Sınıf	138	23,99	8,607	GI	30890,317	464	66,574		
	3.Sınıf	107	23,92	8,096	Toplam	31269,160	468			
	4.Sınıf	64	24,06	8,188						
	Lisansüstü	45	24,31	8,610						
	Total	469	23,51	8,174						

*p<0.05

Tablo 6’da sınıf değişkeni için One-Way ANOVA Analizi sonuçları verilmiştir.

Sınıf değişkeni gruplarına Beraber Yaşama Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,400>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Yalnız ve Tek Doğru Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,705>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Aşk Yeterli Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,516>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına çaba Göstermeme Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,566>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına İdealleştirme Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=,017<0,05$). 1.Sınıfların İdealleştirme Alt Boyutu Puanı Ortalaması, 4.Sınıfların İdealleştirme Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. 1.Sınıfların İdealleştirme Alt Boyutu Puanı Ortalaması, Lisansüstü mezunlarının İdealleştirme Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. 3.Sınıfların İdealleştirme Alt Boyutu Puanı Ortalaması, 4.Sınıfların İdealleştirme Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. 3.Sınıfların İdealleştirme Alt Boyutu Puanı Ortalaması, Lisansüstü mezunlarının İdealleştirme Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Sınıf değişkeni gruplarına Zıt Kutuplar Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,319>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Tam Güven Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=,000<0,05$). 1.Sınıfların Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalaması, 4.Sınıfların Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. 1.Sınıfların Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalaması, Lisansüstü mezunlarının Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. 2.Sınıfların Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalaması, Lisansüstü mezunlarının Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. 3.Sınıfların Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalaması, 4.Sınıfların Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. 3.Sınıfların Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalaması, Lisansüstü mezunlarının Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir farklı ve büyüktür.

Sınıf değişkeni gruplarına Rest Toplam Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,366>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,312>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Demokratik Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık göstermemektedir ($p=,103>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Koruyucu Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,866>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Otoriter Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,225>0,05$).

Tablo 7. Sınıf Değişkeni İçin Kruskal Wallis-H Analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p
Beraber Yaşama	Hazırlık	5	8,80	5,630	5	3,609	,607
	1.Sınıf	115	9,60	5,150			
	2.Sınıf	138	10,09	5,421			
	3.Sınıf	107	10,95	5,934			
	4.Sınıf	64	9,69	5,167			
	Lisansüstü	45	10,29	5,053			
	Total	474	10,12	5,410			
Yalnız ve Tek Doğru	Hazırlık	5	6,00	2,828	5	2,039	,844
	1.Sınıf	115	5,40	2,354			
	2.Sınıf	138	5,25	2,144			
	3.Sınıf	107	5,15	2,171			
	4.Sınıf	64	5,31	2,174			
	Lisansüstü	45	4,87	1,973			
	Total	474	5,24	2,193			
Aşk Yeterli	Hazırlık	5	16,00	5,385	5	4,936	,424
	1.Sınıf	115	19,21	4,635			
	2.Sınıf	138	19,71	4,534			
	3.Sınıf	107	19,00	4,802			
	4.Sınıf	64	19,11	4,989			
	Lisansüstü	45	20,24	4,706			
	Total	474	19,36	4,711			
Çaba Göstermeme	Hazırlık	5	10,60	1,517	5	4,394	,494
	1.Sınıf	115	9,75	2,395			
	2.Sınıf	138	10,21	2,275			
	3.Sınıf	107	9,83	2,130			
	4.Sınıf	64	10,03	2,436			
	Lisansüstü	45	9,93	2,544			
	Total	474	9,97	2,313			
İdealleştirme	Hazırlık	5	12,40	3,050	5	13,590	,018*

Tablo 7. Sınıf Değişkeni İçin Kruskal Wallis-H Analiz i(devamı)

	1.Sınıf	115	13,71	3,197			
	2.Sınıf	138	12,92	3,260			
	3.Sınıf	107	13,61	3,144			
	4.Sınıf	64	12,52	3,348			
	Lisansüstü	45	12,29	3,020			
	Total	474	13,15	3,232			
Zıt Kutuplar	Hazırlık	5	8,20	1,304	5	3,968	,554
	1.Sınıf	115	8,66	2,753			
	2.Sınıf	138	8,89	2,613			
	3.Sınıf	107	8,59	2,642			
	4.Sınıf	64	9,39	3,094			
	Lisansüstü	45	9,16	2,402			
	Total	474	8,85	2,697			
Tam Güven	Hazırlık	5	16,40	3,647	5	29,461	,000*
	1.Sınıf	115	19,22	3,308			
	2.Sınıf	138	18,63	3,407			
	3.Sınıf	107	19,33	3,002			
	4.Sınıf	64	17,70	3,987			
	Lisansüstü	45	16,44	3,690			
	Total	474	18,57	3,511			
Rest Toplam	Hazırlık	5	78,40	8,792	5	5,502	,358
	1.Sınıf	115	85,55	10,090			
	2.Sınıf	138	85,70	10,576			
	3.Sınıf	107	86,46	11,683			
	4.Sınıf	64	83,75	11,211			
	Lisansüstü	45	83,22	12,271			
	Total	474	85,26	10,978			
Rosenberg Benlik Saygısı	Hazırlık	5	26,00	4,416	5	6,425	,267
	1.Sınıf	115	29,08	6,622			
	2.Sınıf	138	29,87	5,921			
	3.Sınıf	107	30,41	5,774			
	4.Sınıf	64	29,63	6,401			
	Lisansüstü	45	31,13	5,715			
Demokratik	Total	474	29,85	6,115			
	Hazırlık	5	52,20	22,510	5	8,956	,111
	1.Sınıf	115	57,84	12,741			
	2.Sınıf	138	54,47	13,364			

Tablo 7. Sınıf Değişkeni İçin Kruskal Wallis-H Analiz i(devamı)

	3.Sınıf	107	55,19	11,694			
	4.Sınıf	64	53,03	12,124			
	Lisansüstü	45	56,53	12,347			
	Total	474	55,43	12,738			
Koruyucu	Hazırlık	5	44,80	13,330	5	3,000	,700
	1.Sınıf	115	36,55	10,501			
	2.Sınıf	138	37,86	11,058			
	3.Sınıf	107	37,82	12,758			
	4.Sınıf	64	37,41	11,491			
	Lisansüstü	45	38,36	11,507			
	Total	474	37,59	11,436			
Otoriter	Hazırlık	5	27,60	8,204	5	7,110	,213
	1.Sınıf	115	21,95	7,438			
	2.Sınıf	138	23,99	8,607			
	3.Sınıf	107	23,92	8,096			
	4.Sınıf	64	24,06	8,188			
	Lisansüstü	45	24,31	8,610			
	Total	474	23,56	8,176			

*p<0.05

Tablo 7’de sınıf değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

Sınıf değişkeni gruplarına Beraber Yaşama Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,607>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Yalnız ve Tek Doğru Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,844>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Aşk Yeterli Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,424>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Çaba Göstermeme Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,494>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına İdealleştirme Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=,018<0,05$). Yapılan Post-Hoc Analizleri sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Sınıf değişkeni gruplarına Zıt Kutuplar Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık göstermemektedir ($p=,554>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Tam Güven Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p=,000<0,05$). 1.Sınıfların Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalaması, Lisansüstü mezunlarının Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. 2.Sınıfların Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalaması, Lisansüstü mezunlarının Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. 3.Sınıfların Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalaması, Lisansüstü mezunlarının Tam Güven Alt Boyutu Puanı Ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Sınıf değişkeni gruplarına Rest Toplam Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,358>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,267>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Demokratik Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,111>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Koruyucu Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,700>0,05$).

Sınıf değişkeni gruplarına Otoriter Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,213>0,05$).

Tablo 8. Ebeveyn Bilgisi Değişkeni İçin Kruskal Wallis-H Analizi

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	SD	H	p
Beraber Yaşama	Birlikte	435	9,96	5,349	3	6,453	,092
	Boşanma	26	11,42	5,981			
	Baba Kaybı	11	11,91	5,558			
	Anne Kaybı	2	18,00	2,828			
	Total	474	10,12	5,410			
Yalnız ve Tek Doğru	Birlikte	435	5,23	2,210	3	1,340	,720
	Boşanma	26	5,12	1,986			
	Baba Kaybı	11	5,82	1,662			
	Anne Kaybı	2	5,50	4,950			
	Total	474	5,24	2,193			
Aşk Yeterli	Birlikte	435	19,46	4,636	3	2,032	,566

	Boşanma	26	17,77	5,847			
--	---------	----	-------	-------	--	--	--

Tablo 8. Ebeveyn Bilgisi Değişkeni İçin Kruskal Wallis-H Analizi (devamı)

	Baba Kaybı	11	19,45	3,908			
	Anne Kaybı	2	17,50	9,192			
	Total	474	19,36	4,711			
Çaba Göstermeme	Birlikte	435	10,03	2,278	3	3,943	,268
	Boşanma	26	9,65	2,637			
	Baba Kaybı	11	8,45	2,622			
	Anne Kaybı	2	9,50	2,121			
	Total	474	9,97	2,313			
İdealleştirme	Birlikte	435	13,08	3,226	3	5,245	,155
	Boşanma	26	13,35	3,187			
	Baba Kaybı	11	15,18	3,401			
	Anne Kaybı	2	14,50	2,121			
	Total	474	13,15	3,232			
Zıt Kutuplar	Birlikte	435	8,83	2,706	3	1,128	,770
	Boşanma	26	8,77	2,747			
	Baba Kaybı	11	9,64	2,541			
	Anne Kaybı	2	9,50	,707			
	Total	474	8,85	2,697			
Tam Güven	Birlikte	435	18,59	3,521	3	3,746	,290
	Boşanma	26	17,88	3,713			
	Baba Kaybı	11	19,09	2,548			
	Anne Kaybı	2	22,00	1,414			
	Total	474	18,57	3,511			
Rest Toplam	Birlikte	435	85,18	10,909	3	3,977	,264
	Boşanma	26	83,96	13,086			
	Baba Kaybı	11	89,55	6,609			
	Anne Kaybı	2	96,50	12,021			
	Total	474	85,26	10,978			
Rosenberg Benlik Saygısı	Birlikte	435	29,79	6,117	3	5,712	,127
	Boşanma	26	31,08	5,499			
	Baba Kaybı	11	30,91	6,804			
	Anne Kaybı	2	20,50	,707			
	Total	474	29,85	6,115			
Demokratik	Birlikte	435	55,63	12,497	3	2,291	,514
	Boşanma	26	52,65	14,313			

	Baba Kaybı	11	57,27	14,220			
	Anne Kaybı	2	37,50	30,406			

Tablo 8. Ebeveyn Bilgisi Değişkeni İçin Kruskal Wallis-H Analizi (devamı)

	Total	474	55,43	12,738			
Koruyucu	Birlikte	435	37,69	11,548	3	1,318	,725
	Boşanma	26	37,77	10,378			
	Baba Kaybı	11	34,18	10,108			
	Anne Kaybı	2	32,00	8,485			
	Total	474	37,59	11,436			
Otoriter	Birlikte	435	23,48	8,122	3	1,995	,574
	Boşanma	26	24,42	7,711			
	Baba Kaybı	11	22,82	9,816			
	Anne Kaybı	2	33,50	17,678			
	Total	474	23,56	8,176			

*p<0.05

Tablo 8’de ebeveyn bilgisi değişkeni için Kruskal Wallis-H Analizi sonuçları verilmiştir.

Ebeveyn bilgisi değişkeni gruplarına Beraber Yaşama Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,092>0,05$).

Ebeveyn bilgisi değişkeni gruplarına Yalnız ve Tek Doğru Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,720>0,05$).

Ebeveyn bilgisi değişkeni gruplarına Aşk Yeterli Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,566>0,05$).

Ebeveyn bilgisi değişkeni gruplarına Çaba Göstermeme Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,268>0,05$).

Ebeveyn bilgisi değişkeni gruplarına İdealleştirme Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,155>0,05$).

Ebeveyn bilgisi değişkeni gruplarına Zıt Kutuplar Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,770>0,05$).

Ebeveyn bilgisi değişkeni gruplarına Tam Güven Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,290>0,05$).

Ebeveyn bilgisi değişkeni gruplarına Rest Toplam Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,264>0,05$).

Ebeveyn bilgisi değişkeni gruplarına Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,127>0,05$).

Ebeveyn bilgisi değişkeni gruplarına Demokratik Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,514>0,05$).

Ebeveyn bilgisi değişkeni gruplarına Koruyucu Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,725>0,05$).

Ebeveyn bilgisi değişkeni gruplarına Otoriter Alt Boyutu Puanı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p=,574>0,05$).

Tablo 9. Bütün Ölçekler ve Değişkenler İçin Korelasyon Analizi Tablosu

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Beraber Yaşama (1)	1												
Yalnız ve Tek Doğru (2)	-,054	1											
Aşk Yeterli (3)	-,023	,141**	1										
Çaba Göstermeme (4)	,623	,002		1									
İdealleştirme (5)	,005	,041	,262**		1								
Zıt Kutuplar (6)	,913	,375	,000	-,086		1							
Tam Güven (7)	,054	,134**	,014	,061		-,183**	1						
Rest Top (8)	,237	,003	,761	,000				1					
Rosenberg (9)	,008	-,092*	-,085	,008					1				
Demokratik (10)	,864	,046	,065	,862						1			
Koruyucu (11)	,138**	,153**	,313**	,175**							1		
Otoriter (12)	,003	,001	,000	,000								1	
Yaş (13)	,535**	,308**	,585**	,366**									1
	,000	,000	,000	,000									
	,002	-,023	-,009	-,074									
	,961	,619	,846	,108									
	,028	,066	,128**	,021									
	,543	,152	,005	,656									
	,074	-,015	,169**	,059									
	,109	,745	,000	,196									
	,042	-,001	,042	,055									
	,363	,982	,359	,230									
	-,047	-,027	,044	,047									
	,311	,561	,338	,310									

*%95; **%99

Tablo 9’da ölçekler ve alt boyutlar arasındaki ilişkiyi inceleyen korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Anne Baba Tutum Ölçeği “Demokratik Tutum” alt boyutu ile Romantizm Eş Seçim Tutum Ölçeği arasında pozitif yönde ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = ,159$; $p = ,001$). Demokratik tutum artarken Romantizm ve Eş Seçimi puanı da artmaktadır.

Anne Baba Tutum Ölçeği “Koruyucu- İstekçi Tutum” alt boyutu ile Romantizm Eş Seçim Tutum Ölçeği arasında pozitif yönde ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = ,148$; $p = ,001$). Koruyucu- istekçi tutum artarken Romantizm ve Eş Seçimi puanı da artmaktadır.

Anne Baba Tutum Ölçeği “Otoriter Tutum” alt boyutu ile Romantizm Eş Seçim Tutum Ölçeği arasında pozitif yönde ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = ,045$; $p = ,334$). Demokratik tutum artarken Romantizm ve Eş Seçimi puanı da artmaktadır. Demokratik Tutum alt boyutu ile “Beraber Yaşama” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = ,028$; $p = ,543$). Demokratik tutum artarken Beraber Yaşama alt boyutu puanı da artmaktadır.

Demokratik Tutum alt boyutu ile “Yalnız ve Tek Doğru” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = ,066$; $p = ,152$). Demokratik tutum artarken yalnız ve tek doğru alt boyutu puanı da artmaktadır.

Demokratik Tutum alt boyutu ile “Aşk Yeterli” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = ,128$; $p = ,005$). Demokratik tutum artarken aşk yeterli alt boyutu puanı da artmaktadır.

Demokratik Tutum alt boyutu ile “Çaba Göstermeme” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = ,021$; $p = ,656$). Demokratik tutum artarken çaba göstermeme alt boyutu puanı da artmaktadır.

Demokratik Tutum alt boyutu ile “İdealleştirme” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = ,110$; $p = ,016$). Demokratik tutum artarken idealleştirme alt boyutu puanı da artmaktadır.

Demokratik Tutum alt boyutu ile “Zıt Kutuplar” alt boyut arasında negatif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = -,081$; $p = ,078$). Demokratik tutum artarken zıt kutuplar alt boyutu puanı azalmaktadır.

Demokratik Tutum alt boyutu ile “Tam Güven” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,188$; $p=,000$). Demokratik tutum artarken tam güven alt boyutu puanı da artmaktadır.

Koruyucu – İstekçi Tutum alt boyutu ile “Beraber Yaşama” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,074$; $p=,109$). Koruyucu – istekçi tutum artarken beraber yaşama alt boyutu puanı da artmaktadır.

Koruyucu – İstekçi Tutum alt boyutu ile “Yalnız ve Tek Doğru” alt boyut arasında negatif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,015$; $p=,745$). Koruyucu – istekçi tutum artarken yalnız ve tek doğru alt boyutu puanı azalmaktadır.

Koruyucu – İstekçi Tutum alt boyutu ile “Aşk Yeterli” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,169$; $p=,000$). Koruyucu – istekçi tutum artarken aşk yeterli alt boyutu puanı da artmaktadır.

Koruyucu – İstekçi Tutum alt boyutu ile “Çaba Göstermeme” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,059$; $p=,196$). Koruyucu – istekçi tutum artarken çaba göstermeme alt boyutu puanı da artmaktadır.

Koruyucu – İstekçi Tutum alt boyutu ile “İdealleştirme” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,039$; $p=,396$). Koruyucu – istekçi tutum artarken idealleştirme alt boyutu puanı da artmaktadır.

Koruyucu – İstekçi Tutum alt boyutu ile “Zıt Kutuplar” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,048$; $p=,292$). Koruyucu – istekçi tutum artarken zıt kutuplar alt boyutu puanı da artmaktadır.

Koruyucu – İstekçi Tutum alt boyutu ile “Tam Güven” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,148$; $p=,001$). Koruyucu – istekçi tutum artarken tam güven alt boyutu puanı da artmaktadır.

Otoriter Tutum alt boyutu ile “Beraber Yaşama” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,042$; $p=,363$). Otoriter tutum artarken beraber yaşama alt boyutu puanı da artmaktadır.

Otoriter Tutum alt boyutu ile “Yalnız ve Tek Doğru” alt boyut arasında negatif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,001$; $p=,982$). Otoriter tutum artarken yalnız ve tek doğru alt boyutu puanı azalmaktadır.

Otoriter Tutum alt boyutu ile “Aşk Yeterli” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,042$; $p=,359$). Otoriter tutum artarken aşk yeterli alt boyutu puanı da artmaktadır.

Otoriter Tutum alt boyutu ile “Çaba Göstermeme” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,055$; $p=,230$). Otoriter tutum artarken çaba göstermeme alt boyutu puanı da artmaktadır.

Otoriter Tutum alt boyutu ile “İdealleştirme” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,017$; $p=,711$). Otoriter tutum artarken idealleştirme alt boyutu puanı da artmaktadır.

Otoriter Tutum alt boyutu ile “Zıt Kutuplar” alt boyut arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,030$; $p=,517$). Otoriter tutum artarken zıt kutuplar alt boyutu puanı da artmaktadır.

Otoriter Tutum alt boyutu ile “Tam Güven” alt boyut arasında negatif yönlü çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,056$; $p=,221$). Otoriter tutum artarken tam güven alt boyutu puanı azalmaktadır.

Rest Toplam Ölçeği ile koruyucu tutum alt boyutu arasında pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,148$; $p=,001$). Koruyucu tutum alt puanı arttıkça rest toplam ölçek puanı da artmaktadır.

Rest Toplam Ölçeği ile otoriter tutum alt boyutu arasında pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,045$; $p=,334$). Otoriter tutum alt puanı arttıkça rest toplam ölçek puanı da artmaktadır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile demokratik tutum alt boyutu arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,285$; $p=,000$). Demokratik tutum arttıkça benlik saygısı ölçek puanı da artmaktadır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile koruyucu tutum alt boyutu arasında negatif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,133$; $p=,000$). Koruyucu tutum arttıkça benlik saygısı ölçek puanı azalmaktadır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile otoriter tutum alt boyutu arasında negatif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,228$; $p=,000$). Otoriter tutum arttıkça benlik saygısı ölçek puanı azalmaktadır.

Yaş Değişkeni ile “Beraber Yaşama” alt boyutu arasında negatif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,047$; $p=,311$). Yaş değişkeni arttıkça beraber yaşama alt boyut puanı azalmaktadır.

Yaş Değişkeni ile “Yalnız ve Tek Doğru” arasında negatif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,027$; $p=,561$). Yaş değişkeni arttıkça yalnız ve tek doğru alt boyut puanı azalmaktadır.

Yaş değişkeni ile “Aşk Yeterli” alt boyutu arasında pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,044$; $p=,338$). Yaş değişkeni arttıkça aşk yeterli alt boyut puanı da artmaktadır.

Yaş değişkeni ile “Çaba Göstermeme” alt boyutu arasında pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,047$; $p=,310$). Yaş değişkeni arttıkça çaba göstermeme alt boyut puanı da artmaktadır.

Yaş değişkeni ile “İdealleştirme” alt boyutu arasında pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,077$; $p=,092$). Yaş değişkeni arttıkça idealleştirme alt boyut puanı da artmaktadır.

Yaş değişkeni ile “Zıt Kutuplar” alt boyutu arasında pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,109$; $p=,018$). Yaş değişkeni arttıkça zıt kutuplar alt boyut puanı da artmaktadır.

Yaş değişkeni ile “Tam Güven” alt boyutu arasında negatif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,204$; $p=,000$). Yaş değişkeni arttıkça tam güven alt boyut puanı azalmaktadır.

Demokratik Tutum Alt Boyutu ile yaş değişkeni arasında negatif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,084$; $p=,066$). Demokratik tutum alt boyut puanı azaldıkça yaş değişkeni artmaktadır.

Koruyucu Tutum Alt Boyutu ile Yaş Değişkeni arasında pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,094$; $p=,041$). Koruyucu tutum alt boyut puanı arttıkça yaş değişkeni de artmaktadır.

Otoriter Tutum Alt Boyutu ile Yaş Değişkeni arasında pozitif yönlü ve çok zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,104$; $p=,023$). Otoriter tutum alt boyut puanı arttıkça yaş değişkeni de artmaktadır.

Demokratik Tutum Alt Boyutu ile Koruyucu Tutum Alt Boyutu arasında negatif yönlü ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,374$; $p=,000$). Demokratik tutum alt boyut puanı koruyucu tutum alt boyut puanı azalmaktadır.

Demokratik Tutum Alt Boyutu ile Otoriter Tutum Alt Boyutu arasında negatif yönlü ve güçlü düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,696$; $p=,000$). Demokratik tutum alt boyut puanı arttıkça otoriter tutum alt boyut puanı azalmaktadır.

Koruyucu Tutum Alt Boyutu ile Otoriter Tutum Alt Boyutu arasında pozitif yönlü ve güçlü düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=,692$; $p=,000$). Koruyucu tutum alt boyut puanı arttıkça otoriter tutum alt boyut puanı da artmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde araştırmada incelenen alt problemlere ilişkin toplanan verilerin istatistiksel analiz sonucunda elde edilmiş olan bulgularının tartışma ve yorumuna yer verilmiştir. Bulunan sonuçlar alanyazındaki diğer araştırmalarla karşılaştırılmıştır. Üniversite öğrencilerinde bazı sosyodemografik değişkenler, algılanan ebeveyn tutumu ve benlik saygısı ve eş tercihi arasındaki ilişki tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1. Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Eş Tercihleri Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Algılanan ebeveyn tutumlarının eş tercihi ile ilişkisi incelendiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Demokratik tutum alt boyut puanı ile eş seçim tutum ölçeği puanı arasında aynı yönlü (pozitif) ilişki bulunmuştur. Demokratik tutum arttıkça eş seçim puanı da artmıştır. Yani olumlu ve demokratik anne baba tutumunun eş tercihi üzerine olumlu etkisi vardır. Benzer sonuç Korkulu'nun (2019) araştırmasında da bulunmuştur (Korkulu, 2019). Ebeveynleri tarafından demokratik tutum ile yetiştirilen çocuklar, aile içerisinde saygı ve gerekli desteği gördükleri ve kendilerini rahatça ifade edebildikleri ortama sahip oldukları için özgüveni yüksek, sağlıklı ve ilişkilerinde dengeli bireyler olmaktadır. Bu tarz bir ortamda yetiştiklerinden dolayı da karşısındaki insanın huzuru ve mutluluğuna önem veren, anlayışlı ve sabırlı yapıda olmaktadır (Mize, Camp ve Pettit, 1997 'den akt: Korkulu, 2019).

Algılanan ebeveyn tutumu alt boyutlarından demokratik tutum ve eş tercihi alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde; “Beraber Yaşama, Yalnız ve Tek Doğru, Aşk Yeterli, Çaba Göstermeme, İdealleştirme ve Tam Güven” alt boyutları ile arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Yani demokratik tutum arttıkça, öğrencilerin evlenmeden önce birlikte yaşamalıyız düşüncesinde, dünyada sadece evleneceğim tek doğru kişi vardır düşüncesinde, evlenebilmemiz için aşık olmamız yeterlidir düşüncesinde, eş tercihi

yaparken yeterince çaba göstermemeliyim, tesadüfen olmalıdır düşüncesinde, mükemmel eşi bulana kadar evlenmemeliyim düşüncesinde ve evlenebilmemiz için birbirimize tam olarak güvenebilmemiz gerekmektedir düşüncelerinde de artış görülmüştür. Bunların yanında “Zıt Kutuplar” alt boyutu ile aralarında negatif yönde ilişki bulunmuştur. Yani algılanan demokratik tutum arttıkça evleneceğim eş ile farklı özelliklere sahip olmalıyız düşüncesinde azalma olduğu görülmüştür.

Bütün bu sonuçlar bize, algılanan ebeveyn tutumlarının gençlerin eş tercihinde sınırlandırıcı inanca sahip olmasında etkili olduğunu göstermektedir. Demokratik tutum ile büyümüş olan gençler eş tercihi yaparken daha titizlikle ve dikkatli hareket etmektedirler Bu gençlerim fikirleri aileleri için önemli olduğundan tercihlerini özgürce yapabilirler (Doğru, 2017).

Alanyazın incelendiğinde Doğru tarafından 2017 yılında yapılmış araştırmada demokratik tutum alt boyutu ile akran sorunları arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ebeveynlerden algılanan ve yansıtılan demokratik tutum puanı arttıkça akran sorunlarında azalma görülmüştür Demokratik tutum alt boyutu ile sosyal davranışlar alt boyut incelendiğinde aralarında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Yani demokratik tutumla büyüyen çocukların sosyal davranışlarında da artma vardır (Doğru, 2017). Amato ve Cheadle (2008) tarafından yapılmış olan araştırmada ise baskıcı tutum ile büyüyen çocukların sosyal davranışlarında sıkıntılar olduğu bulunmuştur. Aynı bulgu Petit ve Dodge (2002) tarafından da bulunmuştur (akt: Doğru, 2017). Yapılan bir başka araştırmada ise algılanan ebeveyn tutumlarının ergenlerin saldırganlık düzeyi üzerine etkisi incelenmiş, algılanan demokratik tutum arttıkça saldırganlığın azaldığı, otoriter tutum ve ilgisiz tutum arttıkça saldırganlığın arttığı saptanmıştır (Yıldız ve Erci, 2011).

Çocuğa yansıtılan olumlu ve demokratik ebeveyn tutumu, çocuğun ruh sağlığı üzerinde oldukça etkilidir. Doğru eş tercihi, beraberinde kurulacak olan ailedeki huzuru ve mutluluğu da getirecektir. Bu da ebeveynlerin tutumlarına yansiyacaktır. Bu ortamda büyüyen çocuk ise olumlu ve sağlıklı bir ruh hali içinde ve bağımsızlığını elde ederek toplumda yer edinir (Yavuzer, 2009; akt: Korkulu, 2019).

Benzer bir araştırma da Demir ve Kendir tarafından 2016 yılında yapılmıştır. Bu araştırma sonucuna göre ise demokratik ebeveyn tutumu ile eş tercihinin bağlı evlilik doyumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani bireylerin ebeveynlerinden

algıladıkları demokratik tutum düzeyi evlilik doyumlarını artırmaktadır (Demirli ve Kendir, 2016).

Koruyucu- istekçi tutum ile eş tercihi alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde; “Beraber Yaşama, Aşk Yeterli, Çaba Göstermeme, İdealleştirme, Tam Güven ve Zıt Kutuplar” alt boyutları ile arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Ancak “Yalnız ve Tek Doğru” alt boyutu arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Gençlerin algıladıkları koruyucu tutum arttıkça evleneceğim yalnız tek doğru kişi vardır düşüncesinde azalma olduğu görülmüştür.

Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ile büyümüş bireyler ebeveynleri tarafından fazla kontrole maruz kaldıklarından dolayı eş tercihlerinde kaygılı davrandıkları gözlemlenir ve bu kararı ebeveynlerine bırakabilirler. Ayrıca bu tutum ile büyümüş kişiler düşük özgüvenli ve çekingen bireyler olmakta ve karşılarındaki kişiye fazla bağımlılık geliştirebilmektedirler (Özkafacı, 2012).

Otoriter tutum ile eş tercihi alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde “Beraber Yaşama, Aşk Yeterli, Çaba Göstermeme, İdealleştirme ve Zıt Kutuplar” alt boyutları arasında pozitif yönlü; “Yalnız ve Tek Doğru ve Tam Güven” alt boyutları arasında ise negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Yani algılanan otoriter tutum arttıkça gençlerin dünyada benim için evlenebileceğim tek doğru kişi vardır düşüncesinde ve evleneceğim kişiye tam olarak güvenmeliyim düşüncelerinde azalma olduğu görülmüştür.

Otoriter ebeveynler çocuklarına uyulması zorunlu birçok kural koyarlar ve çocukları bu kurallara uymadığında cezalandırıcı yöntemlere başvururlar. Aile içi iletişimler zayıftır ve çocuklarla görüş alışverişi çok az düzeyde ya da hiç yoktur. Dolayısıyla otoriter bir tutumla büyüyen çocukların çekingen, içe kapanık, karar vermekte zorlanan, alıştığı şekilde otoriteye boyun eğen bireyler oldukları görülmektedir (Demirli ve Kendir, 2016).

Tüm bu araştırmaların ve yapmış olduğumuz araştırmanın sonuçlarını yorumladığımızda algılanan demokratik ve olumlu ebeveyn tutumlarının öncelikle bireyler olumlu inanç ve tutumları arttırdığını ve eş tercihinde olumlu sınırlandırıcı inançların oluşmasında ve doğru eş tercihinin yapılmasına neden olduğunu söyleyebiliriz. Ancak koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumları bireylerin gelişim dönemlerinde ruh hallerini ve tutumlarını demokratik tutuma oranla daha olumsuz etkileyeceğinden dolayı eş tercihinde hatalı kararlar verilebileceğini bize göstermektedir.

Araştırmamızın bu sonucu birinci hipotezimizi doğrular nitelikte çıkmıştır. Yani algılanan ebeveyn tutumları ile eş seçme tercihleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur

5.2. Algılanan Ebeveyn Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Araştırmamızın bulguları sonucunda algılanan anne baba tutumlarından demokratik tutum ile benlik saygısı puanı arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ebeveynleri tarafından demokratik bir tutum ile büyütülen gençlerin benlik saygıları da yüksek çıkmıştır.

Algılanan koruyucu -istekçi tutum ile benlik saygısı arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ebeveynleri tarafından koruyucu bir tutum ile büyütülen gençlerin benlik saygıları daha düşük çıkmıştır.

Algılanan otoriter tutum ile benlik saygısı arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ebeveynleri tarafından otoriter tutum ile yetiştirilmiş gençlerin benlik saygıları daha düşük çıkmıştır.

Alanyazın incelendiğinde araştırmamızın bu sonucunu destekleyen birçok çalışma mevcuttur.

Benzer bir sonuç, Aydın (2019) tarafından bulunmuştur. Aydın tarafından ergen bireyler üzerinde yapılan araştırmada algılanan demokratik ebeveyn tutumu ile benlik saygısı arasında pozitif, algılanan otoriter ve algılanan koruyucu ebeveyn tutumu ve benlik saygısı arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur (Aydın, 2019). Bu sonuç bizim araştırma sonucumuz ile uyumaktadır.

Arslan (2018), yaptığı çalışmada ebeveynlerinden yüksek düzeyde kabul/ ilgi gören ergenlerin benlik saygılarının da yüksek olduğunu bulmuştur (Arslan, 2018). Bu sonuçta araştırmamızın sonucunu destekler niteliktedir. Bir başka çalışma ise Dokuyan (2016) tarafından ergen bireyler ile yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda ise, demokratik ebeveyn tutumunun benlik saygısını pozitif ve olumlu yönde, koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumlarının ise benlik saygısını negatif ve olumsuz yönde etkilediği bulunmuştur (Dokuyan, 2016). Benzer sonuç, Erbil ve arkadaşları (2006) tarafından bulunmuştur. Bu araştırmanın sonucunda ebeveynlerden algılanan demokratik tutumun yüksek benlik saygısına, baskıcı-otoriter tutumun ve koruyucu tutumun daha düşük benlik saygısına neden olduğu neden olduğu saptanmıştır (Erbil vd., 2006). Karaçelik'in 2023 yılında

yaptığı araştırmada da aynı sonuç bulunmuştur. Yetişkin bireylerle gerçekleştirdiği araştırmasında algılanan demokratik tutumun benlik saygısını olumlu yönde, koruyucu ve otoriter tutumun ise benlik saygısını olumsuz yönde etkilediğini bulmuştur (Karaçelik, 2023).

Demokratik tutum sergileyen ebeveynler çocuklarını yetiştirirlerken onları destekleyici, belirli sınırlarda kendilerini keşfetmelerine izin veren, gelişimlerine destek olan ve bu doğrultuda belirli özgürlük alanı sunan bir yetiştirme yöntemi benimserler. Bu destekleyici tavır çocukta yüksek benlik algısına neden olmaktadır. Koruyucu ebeveyn tutumu ise aksine sınırlandırıcı ve müdahale içeren bir tutum içerdiğinden çocuklarda düşük benlik algısına neden olmaktadır. Otoriter ebeveyn tutumunda ise ebeveynlerin koyduğu kurallar ve beklentileri doğrultusunda çocuğun davranışları ve gelişimi üzerine müdahaleler görülür. Bu durum da çocukta düşük benlik algısına neden olur (Karaçelik, 2023).

Araştırmamızın bu sonucu ikinci hipotezimizi destekler nitelikte çıkmıştır. Yani algılanan ebeveyn tutumu ile benlik saygısı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

5.3. Cinsiyet ve Eş Tercihleri Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Araştırma bulguları doğrultusunda, araştırmaya katılan gençlerde erkekler ile kadınlar karşılaştırıldığında kadınların da erkeklerin de REST toplam ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kadın öğrencilerin eş tercihinde sahip oldukları sınırlandırıcı inançlar ile erkek öğrencilerin sahip olduğu sınırlandırıcı inançlar benzer düzeydedir. Ancak REST alt boyut puanları incelendiğinde erkeklerin beraber yaşama alt boyut puanı kadınlardan anlamlı olarak farklı ve büyük çıkmıştır. Yani erkekler evlenmeden önce birlikte yaşamalıyız düşüncesine kadınlardan daha çok önem vermişlerdir.

Aşk yeterli alt boyut puanı da erkeklerde kadınlardan anlamlı olarak farklı ve büyük çıkmıştır. Bu sonuç erkeklerin aşık olmanın evlilik için yeterli bir sınırlandırıcı sebep olduğuna olan inancının kadınlardan daha çok olduğunu göstermiştir. Doğru tarafından 2017 yılında üniversite öğrencileri ile yapılmış olan araştırma sonucunda ise erkek bireylerin eş tercihlerinde aşk stratejisine kadınlardan daha az önem verdikleri bulunmuştur (Doğru, 2017).

İdealleştirme alt boyut puanı ise kadınlarda erkeklerden anlamlı şekilde büyük ve farklı çıkmıştır. Yani kadınların mükemmel eşi bulana dek evlenmemeliyim inancına erkeklerden daha çok inandıklarını ortaya koymuştur.

Bunun haricinde yalnız ve tek doğru, tam güven, çaba göstermeme ve zıt kutuplar alt boyut puanlarında cinsiyetler arası anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kadınlarda erkeklerde, dünyada evlenilecek tek doğru kişi olduğu inancına, evlenmeden önce tercih edilecek olan müstakbel eşe tam anlamıyla güvenmeleri gerektiğine dair inanca, eş tercihi yaparken fazla çaba göstermeden bu tercihin aniden olması gerektiğine dair inanca ve müstakbel eşin kişisel özellikler bakımından kendisinden farklı olması gerektiğine dair inanca hemen hemen benzer oranda inanmaktadırlar.

Alanyazın incelendiğinde Şimşek tarafından 2018 yılında üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen araştırma sonucunda beraber yaşama ve aşk yeterli alt boyut puanları erkek bireylerde kadınlardan daha büyük çıkmıştır. Bu sonuç bizim araştırmamız ile örtüşmektedir. Araştırmamızdan farklı olarak çaba göstermeme alt boyut puanının kadın öğrencilerde daha fazla çıktığı görülmüştür (Şimşek, 2018). Bizim araştırmamızda çaba göstermeme alt boyut puanında cinsiyetler arası farklılık görülmemiştir. İdealleştirme alt boyutu puanı ise Şimşek'in araştırmasında cinsiyetler arasında farklılaşmazken bizim araştırmamızda kadınlarda daha fazla çıkmıştır.

Korkulu tarafından 2019 yılında üniversite öğrencileri üzerinde yapılmış olan bir diğer araştırma sonucunda yine benzer bulgulara rastlanmıştır. Yapılmış olan bu araştırmada da beraber yaşama ve aşk yeterli boyut puanları erkeklerde daha anlamlı ve yüksek çıkmıştır. Bunun dışındaki yalnız ve tek doğru, çaba göstermeme, idealleştirme, zıt kutuplar ve tam güven alt boyutlarının cinsiyet açısından farklılaşmadığı bulunmuştur (Korkulu, 2019). Bu araştırmada bizim araştırmamızdan farklı olarak idealleştirme alt boyut puanının cinsiyetler arasında farklılaşmadığı bulunmuştur. Bizim araştırmamızda kadın bireylerin bu sınırlandırıcı inanca daha çok sahip olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmamızın bu bulgusu 2007-2008 öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırma ile benzerlik göstermiştir. 2007-2008 yılında yapılmış olan bu araştırma sonucuna göre erkeklerin beraber yaşama alt boyut puanı kadınların alt boyut puanından anlamlı derece büyük çıkmıştır. Bu araştırma da yalnız ve tek doğru alt puanı kadınların lehine anlamlı farklı çıkarken bizim çalışmamızda bu

boyutta cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Aynı zamanda REST toplam alt boyut puanı her iki çalışmada aynı sonucu vermiş, cinsiyetler arasından anlamlı bir fark görülmemiştir (Cihan Güngör vd., 2011). Sungur ve arkadaşları tarafından 2015-2016 yılında yapılmış olan araştırma da ise yine beraber yaşama alt boyutu erkeklerde anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Sungur ve ark. (2017) bu durumu toplum ilişkilerinde namus kavramının toplumda kadın ile özdeşleştirilmesinden kaynaklanabileceğini belirtmişlerdir (akt: Sungur ve ark., 2017). Ölçeğin orijinalini uygulayan Cobb, Larson ve Watson (2003) tarafından yapılan çalışmada da yalnız ve tek doğru alt boyutu kadınlarda anlamlı derecede farklı ve yüksek bulunmuştur (Cihan Güngör vd., 2011). Her iki araştırma sonucunda REST toplam puanının cinsiyetler arasında anlamlı farklılık çıkmaması eş tercihinde sınırlandırıcı inançların değişmediğini göstermektedir (Cihan Güngör vd., 2011). Cihan Güngör ve ark. (2011), bu ölçeğin uygulanacağı çalışmalarda ölçeğin değişik faktörlerle ilişkisine bakılabileceğini ve bu faktörlerin evliliğe hazırlanan genç yetişkinler için önemli göstergeler olacağını belirtmişlerdir.

5.4. Cinsiyet ve Algılanan Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Algılanan ebeveyn tutumlarının cinsiyet ile ilişkisine baktığımızda “demokratik” ve “otoriter” alt boyut puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemişken, “koruyucu” alt boyut puanı erkeklerde kadınlara oranla anlamlı derecede farklı ve büyük çıkmıştır. Yani erkeklerin algıladıkları kontrol algısı kadınlardan yüksek bulunmuştur. Erkek bireyler ebeveynlerinden kadın bireylere göre daha koruyucu tutum algıladıklarını belirtmişlerdir.

Alanyazında yapılmış olan çalışmalarda farklı sonuçlar bulunduğu görülmektedir. Aydın’ın 2019 yılında yaptığı araştırma sonucunda erkek ergenlerin ebeveyn tutumlarını daha koruyucu ve demokratik olarak algıladıkları, kız ergenlerin ise daha otoriter algıladıkları bulunmuştur. Dokuyan “12. Sınıf Öğrencilerinde Algılanan Anne- Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmada erkek ergenlerin ebeveynlerini daha demokratik olarak algıladıklarını, kızların ise daha otoriter ve koruyucu olarak algıladıklarını bulmuştur. Korkulu’nun 2019 yılında yaptığı çalışmada kadın katılımcılar ebeveynlerini daha demokratik, erkek katılımcılar ise daha otoriter ve korumacı olarak algıladıklarını belirtmişlerdir. Yılmaz (2009), yaptığı çalışmada kız öğrencilerin ebeveynlerini daha demokratik algıladıklarını, erkeklerin ise daha koruyucu ve otoriter algıladıklarını bulmuştur. Ünüvan (2007) ise lise öğrencileri

üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında algılanan ebeveyn tutumlarının cinsiyetler açısından farklılaşmadığını bulmuştur.

Türkiye’de ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden önemli faktörlerden birisi çocuklara erken yaşlarda yüklenen toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel faktörlerdir. Bu durumda kız çocuklarına ve erkek çocuklarına ebeveynleri tarafından farklı tutumlar yansıtılabilmektedir (Yılmaz, 2018). Algılanan demokratik ebeveyn tutumunun bazı çalışmalarda kadınlarda daha yüksek puanlı çıktığı görülmüştür. Bu durumun; toplumumuzda kadınların, ailesinin istek ve beklentilerine daha çok uyum göstermesinden, çok fazla çatışmaya girmeden aileleri tarafından koyulan kuralları daha kolay kabul etmelerinden kaynaklandığı söylenebilir (Doğru, 2017). Erkek çocukların kız çocuklara nazaran daha fazla dışarıda vakit geçirmesi ailelerin özellikle erkek çocuklarına karşı daha korumacı bir tutum sergilemelerine ve erkek çocukların ebeveynlerini daha korumacı algılamalarına sebep olabilmektedir. Kız çocuklara ise yine dışarıdan gelebilecek olası tehlikeleri önceden önleyebilmek adına konulan katı kural ve yasaklar, kız çocukların ebeveynlerini daha otoriter algılamalarını sağlayabilmektedir (Yılmaz, 2018).

Türk aile yapısının bir özelliği olarak bazı ailelerde odak noktası erkek çocuklar olabilmektedir. Bundan dolayı erkek bireyler ebeveynlerini daha otoriter veya daha demokratik algılıyor olabilirler (Yıldız ve Erci, 2011).

5.5. Ebeveyn Durumunun Değişkenler Üzerine Etkisinin Yorumlanması

Anne ve baba ile büyümüş olmanın veya bir sebep ile (kayıp / boşanma) ayrı büyümüş olmanın değişkenler üzerinde etkisinin incelenmesi sonucunda bulunan sonuçlar şu şekilde olmuştur. Ebeveyn durumu değişkeni algılanan ebeveyn tutumu alt boyutlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Yani anne ve baba ile büyümüş olmak ile bir sebepten ayrı büyümüş olmak ebeveyn tutumlarını algılama şekli üzerinde anlamlı bir etkiye neden olmamıştır.

Yapmış olduğumuz bu çalışmada sadece ebeveyni bir sebepten ayrı olan gençler ile eş tercihi alt boyutlarından “beraber yaşama” alt boyut puanı anlamlı derecede farklı çıkmıştır. Bir sebepten ebeveyni ile büyümemiş gençlerin “beraber yaşama” alt boyut puanı, ebeveynleri ile birlikte büyüyen gençlerin puanından anlamlı dereceden büyük çıkmıştır. Bu önemli ve yordayabilir bir bilgidir. Ebeveynlerinden birisinden ayrı büyümüş olan gençler, eş tercihi yaparken müstakbel eşleriyle evlenmeden önce aynı

evde yaşamayı tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Bunun haricinde ebeveyni ile büyümüş olan çocuklar ile bir sebepten ayrı büyümüş olan çocukların diğer tüm alt boyutlarla ilişkisi incelendiğinde anlamlı bir fark olmadığı gözlemlenmiştir. Bu araştırmanın bulgusundan farklı olarak Babahanoğlu tarafından 2020 yılında yapılmış olan çalışmada çekirdek aileye sahip katılımcıların parçalanmış aile yapısına sahip olanlara göre eş seçme kriterlerinin daha fazla olduğu bulunmuştur.

Çalışım 2017 yılında yaptığı araştırmasında eş tercihi alt puanlarının aile yapısı değişkenine göre farklılaştığını; çekirdek aileye sahip öğrencilerin “tam güven” alt boyut puanlarının parçalanmış aileye sahip öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğunu bulmuş, diğer alt boyutlarda ise anlamlı bir fark çıkmamıştır. Yapılan diğer araştırmalar ve bizim araştırmamızda ortak sonuç olarak iki alt boyut haricinde (tam güven- beraber yaşama) diğer değişkenler arasında (idealleştirme, zıt kutuplar, yalnız ve tek doğru, aşk yeterli, çaba göstermeme) anlamlı bir fark çıkmamıştır. Bizim araştırma sonucumuza göre bir sebepten ebeveynlerinden birisinden ayrı büyüyen gençler eş seçimi yaparken evlenmeden birlikte yaşamayı bir güvence olarak görebilirler. Aynı zamanda diğer araştırma sonuçlarıyla örtüşen bir sonuç; ebeveynleri ile birlikte büyüyen gençlerin evlenmeden önce beraber yaşamayı daha az kabul etmesi, ailelerinden aldıkları dönütlerle ve edindikleri rol modellerle ilgili olabilir (Babahanoğlu, 2020.) Bu yordayabilir bir bilgidir.

Ebeveynlerin beraber olmasının veya bir sebepten ayrı olmasının benlik saygısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı araştırmamızın bir diğer bulgusudur.

Ebeveynlerin beraber olması veya ayrı olması (kayıp veya boşanma) ile algılanan ebeveyn durumu arasındaki ilişkiye baktığımızda; ebeveynlerin birlikte olması veya bir sebepten ayrı olmasının algılanan ebeveyn tutumu üzerine anlamlı bir etkisinin olmadığı saptanmıştır

5.6. Eş Seçme Tercihleri ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Yaş değişkeni ile eş seçme tercihleri arasındaki ilişkiye baktığımızda beraber yaşama alt boyutu ile negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Yaş arttıkça, evlenmeden önce beraber yaşamalıyız düşüncesinde azalma olduğu görülmüştür. Yalnız ve tek doğru alt boyutu ile yaş arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yaş arttıkça evlenmem için yalnız ve tek bir doğru kişi vardır düşüncesine olan inanç azalmaktadır. Aşk yeterli alt boyutu ile pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Yani yaş artarken evlenmek için aşk yeterli

bir sebeptir düşüncesine olan inançta artmaktadır. Bunun yanında çaba göstermeme alt boyutu ile pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Yaş arttıkça evlenmek için eş tercihi yaparken çaba göstermemeliyim, aniden olmalı düşüncesine olan inancın da arttığı da görülmektedir. İdealleştirme alt boyutu ile arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Yaş arttıkça evleneceğim kişi ideal kişi olmalıdır düşüncesine olan inançta artmaktadır. Yaş değişkeni ile zıt kutuplar alt boyutu arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Yani yaşı artmasıyla evleneceğim kişi ile farklı yönlerde sahip olmalıyız düşüncesine olan inançta artmaktadır. Yaş ile tam güven alt boyutu arasında ise negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Yaş arttıkça evlenilecek kişiye tam olarak güvenmeliyim düşüncesine olan inançta azalma olduğu görülmüştür.

Eş seçim tutum ölçeği toplam puanı ile yaş değişkeni arasındaki ilişkiye bakıldığında aralarında negatif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Yani yaş arttıkça eş tercihinde sınırlandırıcı tutumlara olan inanç azalmaktadır.

Benzer bir bulgu Şimşek'in (2018) "Romantizm ve Eş Seçimi Tutumunun Romantik İlişki Yaşantıları ve Romantik İlişkilerdeki İnançlar Açısından İncelenmesi" isimli araştırmasında da bulunmuştur. Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmasında 17-19, 20-22 ve 23 yaş ve üstü olarak eş tercihi alt boyutlarını incelemiştir. Beraber yaşama alt boyutu üç yaş grubu içinde 23 yaş ve üzerinde yüksek çıkmıştır. Bu bulgu bizim araştırmamız ile uyuşmamıştır. Aşk yeterli alt boyutu, en yüksek 23 yaş ve üzeri grupta bulunmuştur. Bu bulgu bizim araştırmamız ile uyuşmaktadır. Bu araştırma sonucunda yalnız ve tek doğru, çaba göstermeme, idealleştirme, zıt kutuplar ve tam güven alt boyutları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

5.7. Algılanan Ebeveyn Tutumları ile Yaş Değişkeni Arasındaki İlişkinin Yorumlanması

Araştırma bulgularımızdan birisi olan algılanan ebeveyn tutumları alt boyutu ile yaş arasındaki ilişkiye bakıldığında algılanan demokratik ebeveyn tutumu ile yaş arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Yaş arttıkça algılanan demokratik ebeveyn tutumunda azalma olduğu görülmüştür.

Koruyucu ve istekçi tutum ile yaş arasındaki ilişkiye bakıldığında pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yaş arttıkça algılanan koruyucu ebeveyn tutumunda da artış olmuştur. Aynı şekilde algılanan otoriter ebeveyn tutumu ile yaş arasında yine pozitif

yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yaş arttıkça algılanan otoriter ebeveyn tutumunda da artış olmuştur.

Bu araştırma sonucuna benzer bir sonuç Ekici (2017) tarafından bulunmuştur. Ekici (2017) “Üniversite Öğrencilerinde Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Öznel İyi Oluş ve Algılanan Anne Baba Tutumları Açısından Yordanması” isimli araştırmasında 19 yaş altındaki katılımcıların 24 yaş üzeri katılımcılara oranla ebeveynlerini daha kabul edici, ilgili ve denetleyici olarak algıladıklarını belirtmiştir.

Yaş azaldıkça algılanan demokratik ebeveyn tutumunun artmasının sebebi, ebeveynlerin çocuklarını sorumluluk alabilmeleri yönünde desteklemeleri olabilir (Ekici, 2017). Aynı zamanda büyük yaş gruplarındaki bireylerin ebeveynlerini daha otoriter algılamalarının bir sebebi de nesiller arası öğretimin etkili olması olabilir. Yani her ebeveyn kendi ailesinden gördüğü tutumu çocuğuna aktarabilir. Geçmiş yıllarda ebeveynlerin sıklıkla benimsediği yöntem otoriter tutumken, yeni nesil ebeveynler özellikle eğitim düzeyinin de artmasıyla daha demokratik ve bilinçli bir tutumu tercih etmektedirler. Dolayısıyla da yaşça büyük katılımcılar ebeveynlerinden daha otoriter bir tutum algıladıklarını söylerken, yaşı daha küçük katılımcılar daha demokratik bir ebeveyn tutumu algıladıklarını belirtmiş olabilirler.

ÖNERİLER

Yapmış olduğumuz araştırma sonucunda algılanan ebeveyn tutumlarının benlik saygısı ve eş tercihleri ile ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Algılanan ebeveyn tutumu eş tercihi yaparken bireylerin belirli sınırlandırıcı inançlara sahip olmasına neden olduğunu göstermektedir. Çocuğa yansıtılan demokratik tutum ile koruyucu-istekçi ve otoriter tutumların eş tercihi üzerine etkisi farklılaşmaktadır. Aynı zamanda araştırmamız sonucunda algılanan ebeveyn tutumlarının benlik saygısı üzerine doğrudan etkisi olduğu yine araştırma sonucumuzda bulunmuştur. Doğru, olumlu ve demokratik çocuk yetiştirme tutumu ile büyüyen çocukların özgüveni yüksek, yüksek benlik saygısına ve özgür karar verme iradesine sahip, gelişime ve yeniliğe açık bireyler olacağı literatürce açıklanmıştır. Dolayısıyla bu bireyler eş tercihi yaparlarken de kendileri için en doğru yapabileceklerdir. Bu sebepten öncelikle anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarında mümkün olduğu kadar çocuklarını destekleyen, onların gelişimine izin veren, dünyayı keşfedebilmeleri için onlara alanlar açan bir tarz izlemeleri gerekmektedir. Bu durum sağlıklı birey, sağlıklı eş tercihi, sağlıklı aile ve sağlıklı toplum olarak bir sıra izleyeceğinden oldukça önemlidir.

Aynı zamanda ebeveynlerin mümkün olduğunca bu konu hakkında bilinçlendirilmesi, eğitimler verilmesi önem arz etmektedir. Zira bazı ebeveynler kendi ailelerinden gördükleri tutumları, kendi aile ilişkilerini farkında olmadan doğru kabul edip kurmuş oldukları çekirdek aileye yansıtabilmektedirler.

Üniversite döneminde gençlerin sağlıklı eş tercihi yapabilmeleri için evlilik öncesinde, aile ve evlilik hakkında bilgilendirilmesi, bu doğrultuda eğitimler ve seminerler düzenlenmesi farkındalık artırma yönünde önemli bir adım olacaktır.

Bu araştırmanın örneklemini İstanbul ilinden oluştuğu için tüm Türkiye çapında çeşitli bölgelerde bu tarz araştırmaların yapılması elde edilen sonuçların karşılaştırılması adına önemli olabilir.

Aynı zamanda kuşaklar arası farklılıklar artacağı için, bu konudaki araştırmalara devam edilmesi y ve z kuşağının algıları arasındaki farkı anlayabilmek adına önemli olacaktır.

KAYNAKÇA

- Ağdemir, S. (1991). Aile ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 11-14.
- Akbaş, BÇ. (2018). *Genç Yetişkinlerde Bağlanma Stillerinin Psikososyal Olgunluğu Yordayıcılığı Üzerinde Anne-Baba Tutumlarının Aracı Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akbaş, M., SÜRÜCÜ, Ş. G., Köroğlu, C. O., & Öztürk, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarını Etkileyen Faktörler. *Cukurova Medical Journal*, 44(1), 93-100. <https://doi.org/10.17826/cumj.441022>
- Alıcı, S.S., (2023). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Stratejilerini Yordamada Eş Seçiminde Sınırlandırıcı İnançlar ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Altuntaş, S., ve Atli, A. (2015). Eş Seçme Stratejileri Envanteri Geliştirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(32), 123-135.
- Arslan E., (2018). *Algılanan Ebeveyn Tutumu, Algılanan Sosyal Destek ve Benlik Saygısının Ergenlerin Akran Zorba Davranış Eğilimi ile İlişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Avşaroğlu, S. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme ve Streste Başa çıkma Stillerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Aydın, E. (2019). *Ergenlerin Algılanan Anne Baba Tutumlarının Benlik Saygısı ve Psikolojik İyi Oluş ile İlişkisinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Aydoğdu, F. Ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.

- Babahanoğlu, R. (2020). Eş Seçiminde Öncelikler: Bilimsel Bir Araştırma, *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 6 (2), 584-596.
- Bacanlı, H. (2001). Eş Tercihleri, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(115), 7-16
- Baumrind, D. (1971). *Harmonious Parents and Their Preschool Children. Developmental Psychology*, 4(1), 99-102.
- Biroğlu, M. (2020) (erişim: 2023, Aralık 22). *Çocuklarda Psikomotor Gelişim* <https://www.nobelcocuk.com/blog/cocuklarda-psikomotor-gelisim.html>
- Bolognini, M., Plancherel, B., Bettschart, W., ve Halfon, O. (1996). Self-Esteem and Mental Health in Aarly Adolescence: Development and Gender Differences. *Journal of Adolescence*, 19(3), 233-245. <https://doi.org/10.1006/jado.1996.0022>
- Bozgeyikli, H., ve Toprak, E. (2013). Üniversiteli Gençlerin Eş Seçim Kriterlerinin Sıralama Yargıları ile Ölçeklenmesi, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-87.
- Bugay, A., Tezer E. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Evlenecekleri Eşlerde Aradıkları Özellikler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23), 36-40.
- Bülbül, A., (2014). *Ergenlerin Algılanan Anne Baba Tutumları ile Yakın İlişkilerindeki Psikolojik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Cevher, F. N. ve Buluş, M. (2006). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 yaş Çocuklarında Akademik Benlik Saygısı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 28-39.
- Cevher, F. N. ve Buluş, M., (2007). Benlik Kavramı ve Benlik Saygısı, Önemi ve Geliştirilmesi. *Akademik Dizin Dergisi*, 2, 52-64.
- Cihan Güngör, H., Yılmaz, M. ve Balcı Çelik, S. (2011). Romantizm ve Eş Seçimi Tutum Ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 180-190.
- Çağlar, GA. (1993). *Kekemelerde Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin Değerlendirilmesi* (Bilim Uzmanlığı Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Çalım, M. (2017). *Üniversite Öğrencilerinin Romantizm ve Eş Seçimine İlişkin Tutumları ile Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Çalışkan, Z., Taşhan, S., Orhan, İ., ve Nacar, G., (2015). Partneri Olan ve Olmayan Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tercihlerinin Karşılaştırılması. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 4 (1), 6-10.
- Çevik Demir, Ş. (2013). *Ergenlerde Benlik Saygısı ve Dini Başa Çıkma* (Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Çiftçi, M. (2023, Aralık 28). *Sizce Kimlere “Ebeveyn” Denir?* <https://montessori.kapadokya.edu.tr/makaleler/sizce-kimlere-ebeveyn-denir>
- Çiftçi, H. (2018). Ergenlerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Karşılaştırılması Meslek Yüksekokulu ve Meslek Lisesi Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (68), 1648-1665.
- Çok, F., (1993). Gelişim Psikolojisi, Kuramlar, Yöntemler ve Yaşamın İlk Yılları, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 26(2), 641-670. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000479
- Çuhadaroglu, F. (1986). *Adolesanlarda Benlik Saygısı* (Uzmanlık Tezi). Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- Danışman, I. G., (2018). Eğitim Sistemi ve Yenilenen Müfredatın Çocuk ve Ergenlerin Psikososyal Gelişimine Etkileri. *Madde, Diyalektik ve Toplum*, 1(1), 40-47, bilimveaydinlanma.org
- Darling, N. ve Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological bulletin*, 113(3), 487.
- Demir, G., (2023). *Duygu Düzenleme Güçlüğü ile Algılanan Ebeveyn Tutumu İlişkisinde Reddedilme Duyarlılığı ve Öz –Şefkatin Aracı Rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Demirli, C ve Kendir, M. (2016). Evlilik Doyumu Üzerinde Anne Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi. *Education Sciences*, 11(3), 96-113. <https://doi.org/10.12739/NWSA.2016.11.3.1C0656>

Doğru, N., ve Peker, R., (2004). Özsayı Geliştirme Programının Lise Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Özsayı Düzeylerine Etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 315-328.

Doğru, D. (2017). *Algılanan Anne Baba Tutumlarının Eş Seçme Stratejileri ve Evlilik Tutumu ile İlişkisi*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Dokuyan, M., (2016). 12. Sınıf Öğrencilerinde Algılanan Anne- Baba Tutumları ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 1-21.

Efe, E. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Eğilimleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Ekici, D., (2017). *Üniversite Öğrencilerinde Narsistik Kişilik Eğilimlerinin Öznel İyi Oluş ve Algılanan Anne Baba Tutumları Açısından Yordanması* (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Engin, C. (2022). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılıklarının Depresyon ve Benlik Saygısı ile İlişkisinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Ergüven, H., (2023). *Yetişkinlerde Beden Algısı, Yeme Tutumu ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Erbil, N., Divan, Z., ve Önder, P. (2006). Ergenlerin Benlik Saygısına Ailelerin Tutum ve Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum*, 3(10), 7-15.

Gönen, G., (2014). *Algılanan Anne Baba Tutumunun Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Çarpıtmaları ve Kişilik Yapıları ile İlişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Gölkaya, M., (2018). *Ergenlerin Algıladıkları Mevcut Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki ve Algılanan Anne Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ufuk Üniversitesi, Ankara.

Güloğlu, B. ve Kararımak, Ö. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Benlik Saygısı ve Psikolojik Sağlamlık, *Ege Eğitim Dergisi*, 11(2), 73-88.

- Hacıbayramoğlu, S. (2021). *İnternet Bağımlılığı, Benlik Saygısı ve Sosyal Onay İhtiyacı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kent Üniversitesi, İstanbul.
- Hamarta, E., Arslan, C., Saygın, Y. Ve Özyeşil, Z., (2009). Benlik Saygısı ve Akılcı Olmayan İnançlar Bakımından Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa çıkma Yaklaşımlarının Analizi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 25-42.
- Juffer, F., Bakermans-Kranenburg, M. & Van IJzendoorn, M. (2008). *Promoting positive parenting: An attachment-based intervention*. New York: U.S.A.: Lawrence Erlbaum /Taylor & Francis.
- Karabaş, Z. (2021). *DMS-5'te Yer Alan Kişilik Bozuklukları'nın Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri ve Algılanan Ebeveynlik Biçimleri Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Karaçelik, M. (2023). *Yetişkin Bireylerde Benlik Saygısının Toplumsal Cinsiyet Roller, Anne-Baba Tutumları ve Tanrı Algısı ile Olan İlişkisinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2023). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler* (38. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kelly, L., Duran, R.L., Miller-Ott, A.E. (2017). Helicopter Parenting and Cell-Phone Contact Between Parents and Children İn College. *Southern Communication Journal*, 82(2), 102-114. <https://doi.org/10.1080/1041794X.2017.1310286>
- Keldal, G. (2015). *Üniversite Öğrencilerinin Evliliğe İlişkin Tutumlarının Yordayıcısı Olarak Eş Seçme Stratejileri ve Cinsiyet Rol Algıları*. (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kesebir, T, (2023). *Üniversite Öğrencilerinde Anne Baba Tutumunun Eş Seçimi ve Çift Uyumuyla İlişkisi* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Kıray, P., (2018). *Çocukluk Çağı Travmaları, Algılanan Sosyal Destek ve Algılanan Anne Baba Tutumunun Psikolojik Sağlık ile Arasındaki İlişki* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

- Koca, N. ve Yılmaz, S., (2023). Üniversite Öğrencilerinde Dini Tutum, Romantizm ve Eş Seçim Tercihleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 254-280.
- Korkulu, A., (2019). *Anne Baba Tutumunun Eş Seçiminde Sınırlandırıcı İnançlar ile İlişkisi* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Körük, S., (2019). Eşimizi Nasıl Seçeriz? Eş Seçimi Üzerine Bir Derleme. 21. *Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, 112-117.
- Köksal Akyol, A. (2019). *Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri* (Powerpoint Sunumu) [https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/mbozmen/134655/Erikson-Psikososyal%20Geli%C5%9Fim%20\(1\)%20\(1\).ppt](https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/mbozmen/134655/Erikson-Psikososyal%20Geli%C5%9Fim%20(1)%20(1).ppt)
- Kulaksızoğlu, A. (1989). Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Aile. *Eğitim ve Bilim*, 13(74), 35.
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu J. (2005). Anne- Baba Tutumları Ölçeği. Kuzgun Y. ve Bacanlı F., (Ed.), *Pdr'de Kullanılan Ölçekler*. Nobel Akademik Yayıncılık
- Lee, J., ve Kang, S. (2018). Perceived Helicopter Parenting and Korean Emerging Adults' Psychological Adjustment: The Mediational Role of Parent- Child Affection and Pressure from Parental Career Expectations. *Journal of Child and Family Studies*, 27(11), 3672-3686.
- Mertol Ilgar, Ş. (2022). *İyi Yetiştiren Ebeveyn* (1. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Oktan, V., ve Şahin, M. (2010). Kız Ergenlerde Beden İmajı ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 543-556
- Ondaş, B. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Eş Seçimiyle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Örbeyi, D., (2022). *Beliren Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerin Algılanan Ebeveyn Tutumu ve Algılanan Evlilik Çatışması ile Kardeş İlişkisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, İstanbul.
- Özcan, H., Subaşı, B., Budak, B., Çelik, M., Gürel, Ş. C. ve Yıldız, M. (2013). Ergenlik ve Genç Yetişkinlik Dönemindeki Kadınlarda Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı,

Depresyon ve Anksiyete İlişkisi, *Journal of Mood Disorders*, 3(3),107-13. <https://doi.org/10.5455/jmood.20130507015148>

Özdemir, O., Güzel Özdemir, P., Kadak, M.T.ve Nasıroğlu, S., (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*.4(4), 566-589. <https://doi.org/10.5455/cap.20120433>

Özden Yıldırım, M.S. (2020). *Aile Psikolojisi: Örnek Olaylarla Güncel Konular* (1. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.

Özer, E. (2023, Aralık 11). *Benlik kavramı nedir?* Psikosentez. <https://www.psikosentez.com/benlik-kavrami-nedir>

Özeren, GS., ve Akın S. (2016). Anne-Baba Bağlanma Biçimleri ve Kişilerarası İlişkilerin Değerlendirilmesi, *FNG & Bilim Tıp Dergisi*, 2(3), 222-232. doi: 10.5606/fng.btd.2016.041

Özgüngör, S., ve Kapıkıran, NA. (2011). Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri Ölçeklerinin Türk Kültürüne Uygunluğunun Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi: Ön Bulgular. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (36), 114-126.

Özgüven, İ. E. (2012). *Cinsellik ve Cinsel Yaşam*. (2. Baskı) Nobel Akademik Yayıncılık.

Özkan, İ. (1994). Benlik Saygısını Etkileyen Etmenler. *Düşünen Adam*,7(3), 4-9.

Özkafacı Aktaş, A. (2012). *Annenin Çocuk Yetiştirme Tutumu ile Çocuğun Sosyal Beceri Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.

Özşaker, M., (2008), *12-14 Yaş Çocukların Motorsal Performans ve Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi*, (Doktora Tezi), Ege Üniversitesi, İzmir.

Öztekin, C. (2016). Genç Yetişkinlerin Romantik İlişkilerinde Bağlılık Kavramının Önemi ve Bağlılığın Olası Yordayıcıları. *Elementary Education Online*, 15(3), 1066-1075. <https://doi.org/10.17051/io.2016.80779>

Özyürek, A., Tezel Şahin, F. (2017). Anne baba olmak ve anne babaların çocuk yetiştirme tutumları, Güler Yıldız., T. (Ed.). *Anne Baba Eğitimi* (3. Baskı) içinde. Pegem Akademi.

Sabırlı, B., (2018). *Üniversite Öğrencilerindeki Akıllı Telefon Kullanım Sıklığının Benlik Saygısı ve Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Sarıca, Ö., (2010). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5 ve 6 Yaş Grubu Çocuklarının Benlik Kavramlarının Çeşitli Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Savruk, G., (2023). *Genç Yetişkinlik Dönemindeki Bireylerin Psikolojik Esneklik ve Mizah Tarzları ile Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişki*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

Schultz, D.P., ve Schultz, S.E., (2007). *Modern Psikoloji Tarihi* (1. Baskı). Kaknüs Yayınları.

Seay, A., Freysteinson, W. M., & McFarlane, J. (2014) *Positive Parenting*. Nursing Forum, 49(3), 200-208. <https://doi.org/10.1111/nuf.12093>

Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları ve Bazı Faktörlerle İlişkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.

Soğukpınar, E., (2014). *Rehber Öğretmenlerin Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi, Malatya.

Sungur, M.A., Duyar, N., Yıkılmaz, H., Boyacı, R., Urhan, H.M., Çetin, G., Arıkan T., Çiçek Ş.N., ve İspaha, T., (2017). Evlilik ve Eş Seçme Tutumuna Kuşakların Etkisi: X ve Y Kuşaklarının Karşılaştırılması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(1), 69-92.

Şahin Ekim, S., (2023). *Benlik Saygısı ve Sosyal Kaygının Boyun Eğici Davranışlar ile İlişkisinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Şimşek, MZ., (2018). *Romantizm ve Eş Seçim Tutumunun Romantik İlişki Yaşantıları ve Romantik İlişkilerdeki İnançlar Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur.

Tarhan, N., (2023, Aralık 16). “Z Kuşağı Kayıp Kuşak Olmasın.” <https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/5466/prof-dr-nevzat-tarhan-z-kusagi-kayip-kusak-olmasin>

Taşçı, F. ve Bilge, Y. (2021). Psikososyal Kişilik Kuramı ve Otantiklik Çerçevesinden Kimlik Gelişimi, *Güncel Psikoloji Araştırmaları II*.

- Tözün, M. (2010). Benlik Saygısı. *Actual Medicine*, 18(7), 52-57.
- Tunca, A. & Durmuş, E. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Tutumu ile Bağışlama Düzeylerinin İlişkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 9 (16), 524-55. <https://doi.org/10.26466/opus.470406>
- Tuzer, D. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimi Tutumlarının Bireysel Özellikleri Açısından İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Çığ Üniversitesi, Mersin.
- Ummanel, A. (2016). Gelişim ve Öğrenme. Çelenk, S., (Ed.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (1. Baskı) içinde. Pegem Akademi.
- Usluoğlu, F., Atıcı, M., ve Vurgeç Avcıbay, B. (2015). Kadınların Eş Seçimleri Hakkındaki Görüşleri: Nitel Bir Çalışma. *International Journal of Human Science*. 12(2), 1484-1502. <https://doi.org/10.14687/ijhs.v12i2.3359>
- Uyanık Balat, G., ve Akman, B. (2004). Farklı Sosyo-ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 175-183.
- Ülker Atav, P. (2019). Sosyal Duygusal Gelişim. Gözün Kahraman, Ö., ve Pekdoğan, S., (Ed.), *Çocuk Gelişimi 1-2* (1. Baskı), (s. 110). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ünüvan, A. (2007). *Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Anne ve Baba Tutumları ile Kendine Saygı Düzeylerinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Varıcıer, Ş.E. (2019). *Yetişkin Psikolojik Sağlamlığı Üzerine Bir İnceleme: Algılanan Ebeveyn Tutumu, Kontrol Odağı, Algılanan Sosyal Destek ve Stresle Başa Çıkma Stilleri* (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Warash B.G. ve Markstrom, C.A. (2001). Parental perceptions of parenting styles in relation to academic self-esteem of preschoolers, *Education*, 121(3).
- Yavuzer, H., (2006). *Okul Çağı Çocuğu* (12. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2009). *Ana-Baba ve Çocuk*. (20. Baskı). Remzi Kitabevi.
- Yazgan İnanç, B. Ve Yerlikaya, E.E. (2013). *Kişilik Kuramları* (7.Baskı) (ss:172). Pegem Akademi.

EK 2

Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı

Aşağıdaki sorular kişisel bilgilerinize yöneliktir. Uygun maddeleri işaretlemeniz ve boş bırakmamanız araştırmanın yürütülebilmesi adına oldukça önemlidir. Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece araştırma kapsamında kullanılacaktır.

Not: Bu araştırma 18 yaşından büyük ve devlet ya da vakıf üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere yöneliktir.

Katılımınızdan dolayı teşekkür ederim.

Cinsiyetiniz:

Kadın ☐

Erkek ☐

Yaşınız:

Sınıf:

Ebeveyn Bilgisi:

*Anne – baba birlikte büyüdüm ☐

*Anne – baba ayrı büyüdüm (boşanma) ☐

*Kayıp nedeniyle tek ebeveyn ile büyüdüm (aşağıda uygun olanı işaretleyiniz):

Anne kaybı: ☐

Baba kaybı: ☐

EK 3

ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

- 1) Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.
 - a) Çok doğru
 - b) Doğru
 - c) Yanlış *
 - d) Çok yanlış *
- 2) Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.
 - a) Çok doğru
 - b) Doğru
 - c) Yanlış *
 - d) Çok yanlış *
- 3) Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.
 - a) Çok doğru *
 - b) Doğru *
 - c) Yanlış
 - d) Çok yanlış
- 4) Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar birşeyler yapabilirim.
 - a) Çok doğru
 - b) Doğru
 - c) Yanlış *
 - d) Çok yanlış *
- 5) Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.
 - a) Çok doğru *
 - b) Doğru *
 - c) Yanlış
 - d) Çok yanlış
- 6) Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.
 - a) Çok doğru
 - b) Doğru
 - c) Yanlış *
 - d) Çok yanlış *
- 7) Genel olarak kendimden memnunum.

- a) Çok doğru
 - b) Doğru
 - c) Yanlış *
 - d) Çok yanlış *
- 8) Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.
- a) Çok doğru *
 - b) Doğru *
 - c) Yanlış
 - d) Çok yanlış
- 9) Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.
- a) Çok doğru *
 - b) Doğru *
 - c) Yanlış
 - d) Çok yanlış
- 10) Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.
- a) Çok doğru *
 - b) Doğru *
 - c) Yanlış
 - d) Çok yanlış

EK 4

REST Ölçeği

Sayın Katılımcı;

Bu ölçek, bireylerin eş seçimine yönelik inançlarını belirlemeye yöneliktir. Aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra, sizi en iyi yansıttığını düşündüğünüz ifadeyi ilgili paranteze (X) işareti koyarak belirtiniz. Bu bir test olmadığından cevaplar doğru ve yanlış olarak değerlendirilmeyecektir. Önemli olan vereceğiniz cevapların sizi doğru olarak yansıtmasıdır. Ölçekteki hiç bir maddeyi boş bırakmadan cevaplayınız. Burada ifade ettiğiniz bilgiler sadece bu çalışma için kullanılacak olup, başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Adınızı veya kimlik bilgilerinizi belirten herhangi bir ifade yazmayınız.

Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

Açıklama: Aşağıdaki ifadelerden her birini okuduktan sonra, bu ifadeye ne ölçüde katıldığınızı gösteren sütuna ait olan kutucuğun içini (X) şeklinde işaretleyiniz.		Hiç	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Çoğu yaşlıtlarım gibi, ben de bir gün evleneceğimden eminim.	()	()	()	()	()
2	Evlenmem için uygun olan tek bir gerçek aşk vardır, o da evleneceğim kişiyle olan aşktır.	()	()	()	()	()
3	Birbirimize karşı hissettiğimiz sevgi, evlenmek için asgari düzeyde yeterli bir neden olmalıdır.	()	()	()	()	()
4	Evlilik öncesi birlikte yaşamak, mutlu evliliği sürdürebilme şansımızı arttıracaktır.	()	()	()	()	()
5	Sevgilimle evlenmeyi düşünmeden önce, evliliğimizin süreceğinden kesinlikle emin olmalıyım.	()	()	()	()	()

6	Sevdiğim kişi benim için tamamıyla ideal olmasa bile onunla evlenebilirim.	()	()	()	()	()
7	Evlenilecek uygun kişiyi bulma, çabadan daha çok bir şans işidir.	()	()	()	()	()
8	Her yönüyle birbirine benzeyen çiftlerin ilişkileri çok sıradan ve sıkıcıdır.	()	()	()	()	()
9	Ben hayatta bir kez evleneceğim.	()	()	()	()	()
10	Dünyada mutlu bir evlilik yapabileceğim birçok kişi vardır.	()	()	()	()	()
11	Birbirimize duyduğumuz aşk, mutlu bir evlilik yürütmek için yeterli olmalıdır.	()	()	()	()	()
12	Evlilik öncesi birlikte yaşarsak, evliliğimizde daha mutlu olacağımıza inanıyorum.	()	()	()	()	()
13	Evlenmeden önce iyi bir eş olacağımdan tamamen emin olmalıyım.	()	()	()	()	()
14	İlişkimizdeki her şey beni memnun etmiyorsa, sevgilimle evlenmemeliyim.	()	()	()	()	()
15	Yeterince uzun süre beklersem, evlenebileceğim uygun kişi bir gün karşıma çıkar.	()	()	()	()	()
16	Evlenmeye karar verdiğim zaman, gelecekteki eşimle benzer özelliklere sahip olmak benim için önemlidir.	()	()	()	()	()
17	Dünyanın bir yerinde benim için uygun olan evlenmem gereken bir eş vardır, ben de başkaları için öyleyimdir.	()	()	()	()	()
18	Birbirimizi sevdiğimiz sürece, evliliğe giden yolda hiçbir engel tanımamalıyız.	()	()	()	()	()
19	İlişkimizi sınamanın bir yolu olarak, evlenmeden önce birlikte yaşamak bizim için iyi bir fikirdir.	()	()	()	()	()
20	Gelecekteki eşim ve ben evlenmeden önce çok iyi bir arkadaş	()	()	()	()	()

	olmalıyız.					
21	Zamanın güçlü sevgimizi aşındırmayacağına inanana kadar evlenmemeliyiz.	()	()	()	()	()
22	Evleneceğim kişi bir eşte aradığım tüm niteliklere sahip olmalıdır.	()	()	()	()	()
23	Evlenecek uygun kişiyi bulmak, benim kontrol edebileceğim bir şey değildir.	()	()	()	()	()
24	Birçok yönden bana benzeyen biriyle evlendiğimde ilişkimiz daha güçlü olacaktır.	()	()	()	()	()
25	Dünyada evlenebileceğim ‘sadece bir tek’ uygun kişi vardır.	()	()	()	()	()
26	Ancak bir aptal, çok sevdiği biriyle evlenmekten kaçır.	()	()	()	()	()
27	Evlenmeden önce birlikte yaşamak, evliliğimizin nasıl gideceğini sınamanın iyi bir yoludur.	()	()	()	()	()
28	Evlenmeden önce evliliğe tamamen hazır olana kadar beklemeliyim.	()	()	()	()	()
29	Benim ihtiyaçlarımın hepsine cevap vereceğinden emin olmasam bile yine de sevgilimle evlenirdim.	()	()	()	()	()
30	Bazıları benim evlilik beklentilerime uygun değildir.	()	()	()	()	()
31	Evlenmek için fazla çaba harcamasam da bir gün evleneceğim.	()	()	()	()	()
32	Benim kişilik özelliklerimin tam tersi özelliklere sahip birisiyle evlenmeliyim.	()	()	()	()	()

EK 5

ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ

Prof. Dr. Yıldız KUZGUN Prof. Dr.
Jale ELDELEKLİOĞLU

Size ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocukları- na toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümle- lerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen, bu cümleleri okuyup bun- ların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davra- nışlara *ne derece benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu* düşün- rek cevap kağıdınızdaki seçeneklerden uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.

Cevaplamanın nasıl olacağını bir örnekle görelim:

Okula gidiş geliş saatlerimi çok sıkı kontrol eder, kimlerle arka- daşlık ettiğimi sorgular.

- A) Hiç uygun değil
- B) Pek uygun değil
- C) Biraz uygun
- D) Uygun
- E) Çok uygun

Eğer anne ya da babanız sizin hangi saat nerede olduğunuzu ve kim- lerle ne yaptığınızı çok sıkı bir biçimde izliyorsa “*Çok uygun*” karşılığı ola- rak E’yi, “*Uygun*” karşılığı olarak D’yi, bunu çoğunlukla yapıyor ama ba- zen sizi serbest bırakıyorsa “*Biraz uygun*” karşılığı olarak C’yi, sizi genel- likle serbest bırakıyorsa “*Pek uygun değil*” karşılığı olarak B’yi, sizin ne yaptığınızla hiç ilgilenmiyorsa “*Hiç uygun değil*” karşılığı olarak A’yı işa- retlemeniz beklenmektedir.

Cevaplarınızı size verilen **Cevap Kağıdına** işaretleyiniz.

- 1) Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.
- 2) Çok yönlü gelişmeme için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.
- 3) Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.
- 4) Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollama- ya çalışır.
- 5) Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar res- midir.
- 6) Arkadaşlarımı eve çağırmama izin verir, geldiklerinde onlara iyi dav- ranırdı.
- 7) Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.
- 8) Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.
- 9) Bana hükmetmeye çalışır.
- 10) Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.
- 11) Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.
- 12) Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı
- 13) Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.
- 14) Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.
- 15) Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.
- 16) Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.
- 17) Sevmediğim yemekleri, yarayacağı düşüncesiyle, zorla yedirirdi.
- 18) Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.
- 19) Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile her gittiği yere beni de götürür, evde yalnız kalmamdan kaygılanır.
- 20) Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.
- 21) Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.
- 22) Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.

- 23) Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.
- 24) Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, kırık not aldığım da cezalandırırdı.
- 25) Beni kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanırdı.
- 26) Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.
- 27) Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.
- 28) Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.
- 29) Ona yakınlaşmak istediğimde daima bana sıcak bir biçimde karşılık verir.
- 30) Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşılamiştir
- 31) Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.
- 32) Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.
- 33) Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.
- 34) İyi bir iş yaptığım da beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.
- 35) Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.
- 36) Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.
- 37) Beni olduğum gibi kabul etmiştir.
- 38) Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.
- 39) Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.
- 40) Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.

ANA BABA TUTUM ÖLÇEĞİ CEVAP KAĞIDI

Adı Soyadı :.....

Cinsiyet:

Doğum Tarihi :.....

Sınıf:.....

A: Hiç uygun değil

D: Uygun

B: Pek uygun değil

E: Çok Uygun

C: Biraz uygun

A	B	C	D	E	A	B	C	D	E
1.	☐	☐	☐	☐	21.	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	22.	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	23.	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	24.	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐	25.	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐	26.	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐	27.	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐	28.	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐	29.	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐	30.	☐	☐	☐	☐
11.	☐	☐	☐	☐	31.	☐	☐	☐	☐
12.	☐	☐	☐	☐	32.	☐	☐	☐	☐
13.	☐	☐	☐	☐	33.	☐	☐	☐	☐
14.	☐	☐	☐	☐	34.	☐	☐	☐	☐
15.	☐	☐	☐	☐	35.	☐	☐	☐	☐
16.	☐	☐	☐	☐	36.	☐	☐	☐	☐
17.	☐	☐	☐	☐	37.	☐	☐	☐	☐
18.	☐	☐	☐	☐	38.	☐	☐	☐	☐
19.	☐	☐	☐	☐	39.	☐	☐	☐	☐
20.	☐	☐	☐	☐	40.	☐	☐	☐	☐